

”Sveriges sak är inte vår”*

Sveriges covid-19-pandemirespons och Sverige bilden i finska medier

Tytti Grönberg

Avhandling pro gradu i sociologi

Handledare: Mikko Lagerspetz

Fakulteten för samhällsvetenskaper och ekonomi

Åbo Akademi

Hösten 2021

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR SAMHÄLLSVETENSKAPER OCH EKONOMI
Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Sociologi	
Författare: Tytti Grönberg	
Arbetets titel: ”Sveriges sak är inte vår” - Sveriges covid-19-pandemirespons och Sverige bilden inom finska medier	
Handledare: Mikko Lagerspetz	
<p>Covid-19-pandemin är en av de mest betydande samhällskriserna som drabbat världen under de senaste årtionden. Då länder runtom i världen stängde ner det mesta utanför de mest betydande samhällsfunktionerna för att bekämpa spridningen av en ny och oföretsägbar virus-sjukdom, var Sveriges pandemirespons annorlunda. Nyhetsartiklar publicerades runtom i världen om konserter, öppna barer och andra samhällseliga utrymmen. Sverige hade valt en annan väg ut ur krisen, och Anders Tegnell från den svenska Folkhälsomyndigheten blev övernatt internationellt känd. Denna avhandling analyserar artiklar och kommentarer som publicerats i Helsingin Sanomats digitala version, HS.fi, under våren 2020. Helsingin Sanomat är ägd av Sanoma Media som är det största och ledande mediabolaget i Finland.</p> <p>Metoden för denna avhandling var en kvalitativ diskursanalys av 32 artiklar och deras kommentarer publicerade i HS.fi under tidsperioden 26.3.2020 – 24.6.2020. Efter flera genomgångar och en bortrensning av orelaterade kommentarer är totalt 1358 kommentarer med i analysen. Materialet har blivit analyserat med hjälp av både diskursanalys och Ibarra och Kitsuses retoriska uttryck som metod.</p> <p>Analysen stöds av det valda teoretiska ramverket. Det utgår från social konstruktivism och sociala problem, och en historisk och sociologisk överblick av relationen mellan Finland och Sverige fungerar som en bas för analysen. Det socialkonstruktivistiska synsättet ser på vardagsverkligheten som något socialt konstruerat, och betonar att denna vardagsverklighet är fundamental för konstruktionen av samhället. På basis av mediastudier diskuteras vidare hur information och kunskap distribueras av media, och hur medieinstitutioner påverkar hur vardagsverkligheten tolkas. Kommentarsfälten diskuteras som sociala utrymmen, som relateras till Habermas teori om en offentlig sfär där sociala utrymmen, såsom de europeiska kaféerna han diskuterade, fungerar som demokratiska utrymmen för utbyte av tankar och idéer.</p> <p>Analysen kommer fram till att den finländska Sverige bilden vilar på grunden av en historisk uppfattning om landet och på diverse krigstrauman som lever kvar. Reaktionerna i materialet bygger på flera hundra år av gemensam och separat historia mellan länderna, vilket manifesteras i olika argumentationer. En dikotomi mellan människoliv och ekonomi ingår i en av de mest omfattande diskussionerna under den observerade tidsperioden. I materialet diskuteras klass, konsensuskultur, tur och Sverige bilden som ett varumärke. Utöver dessa teman diskuteras även Sverige som ett hot mot Finland. I dessa diskussioner tas upp försvarsgemenskapet, hotet som den svenska pandemiresponsen orsakat finländare och andra grannländer samt grundläggande historiska skillnader mellan länderna.</p> <p>Sveriges pandemirespons tolkas i negativa termer. De positiva uppfattningarna om pandemiresponsen placerar sig främst till början av den observerade tidsperioden. Både artiklar och kommentarer är kritiska mot de svenska myndigheterna. Pandemiresponsen kan tolkas att ha påverkat negativt på uppfattningen om Sverige och svenskhet. Detta anses av en del skribenter att vara förvånande, en besvikelse och ett hot emot framtida försvarssamarbete.</p>	
Nyckelord: Sverige, stereotyper, retoriska uttryck, covid-19, social konstruktivism, Sverige bilden i Finland, Helsingin Sanomat	
Datum: 2.12.2021	Sidantal: 98

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Disposition.....	2
2. Social konstruktivism.....	4
2.1 Sociala problem	6
3. Sverige då och nu	8
3.1 Gemensam historia	9
3.2 ”Svenskar äro vi icke-”	12
3.3 Hurdana är vi, och hurdana är svenskarna?	14
3.4 CoVid-19 och Sverige	18
3.4.1 Flockimmunitet.....	21
3.4.2 Evidensbaserad vetenskap	22
4. Media	23
4.1 Media som en institution	23
4.2 Media som ett socialt utrymme	26
5. Frågeställning	28
6. Material och metod	29
6.1 Diskursanalys	30
6.2 Retoriska uttryck	31
6.3 Material.....	33
6.3.1 Fördelning av materialet.....	35
7. Analys av Sverige bilden i materialet	36
7.1 Stil och miljö i materialet	37
7.2 Människoliv eller ekonomin?	38
7.2.1 Ekonomi.....	39
7.2.2 Värdet av ett människoliv	41
7.2.3 ”Sveriges mörka historia”.....	45
7.2.4 Mellan två ytterligheter.....	47
7.3 Klassamhället	48
7.4 Tegnell och konsensusamhället	52
7.5 Fakta och vetenskap	55

7.5.1 Flockimmunitet.....	58
7.6 Tur	59
7.7 Varumärket Sverige.....	61
8. Hotet från väst	63
8.1. Hotbilden	64
8.2. Historia och krig.....	67
9. Diskussion och sammanfattning	70

Litteraturförteckning

Bilaga 1. Översättning av materialet

Bilaga 2. Tidningsartiklarna i kronologisk ordning

*Rubriken är en direkt citat från materialet (Kommentar till Mäkinen 19.6.2020)

1. Inledning

Sverige har en särställning i finsk kultur och politik. Som det grannland som ligger Finland närmast kulturellt, historiskt och politiskt är det inte förvånande hur mycket uppmärksamhet som Sverige får i det finska samhället. Finland och finländare har alltid varit intresserade av Sverige, och i en undersökning beskrev 70 % av respondenterna att de får information om Sverige ofta eller väldigt ofta via media (Pettersson & Nurmela 2008, 49). Finländare har bra insyn i händelser i Sverige, och det är vanligt att jämföra de två länderna. Landskamperna i friidrott och ishockey är stora händelser i finska familjer, och en fredlig kamp mellan länderna ses som en kamp mellan bröder.

Sverige har onekligen haft inflytande på hur Finland har skapats som nation, både efter kriget 1808–1809 och självständigheten. Efter att Finland varit en del av Sverige i flera hundra år fortsatte det svenska arvet att påverka landet, samt uppbyggandet av dess nationella identitet under tiden av autonomi under den ryska kejsaren. Som grannland uppfattades Sverige som tryggare än Ryssland. Då det stora hotet från öster dominerade diskussionen var Sverige det mindre onda av de två, ”*den allrakäraste fienden*” (Elmgren 2008).

Idag är relationerna mellan Sverige och Finland vardagligare men tätare. Ett ökat samarbete mellan länderna har fört dem tillsammans, och allt efter som Finlands ekonomiska situation har förbättrats har landet även fått internationell synlighet. Finland har sedan 1800-talet ansett sig stå i Sveriges skugga, och tanken om Sverige som storebror har inte försvunnit trots ökad internationell närvaro.

Stereotyper om Sverige och svenskar lever och frodas även idag. De har sina rötter i historia men har ändrat form under åren. Hursomhelst är relationen till Sverige och svenskarna central för finländarnas nationella identitet. Förutom frågan ”vem är jag?” skapas identiteter även med hjälp av den andra frågan ”vem är jag inte?”. Under 1800–1900-talen var det viktigt att profilera sig gentemot de före detta ”erövrarna”. Jämförelser mellan de två länderna är inte mindre vanliga idag, och dyker upp både i vardagliga och högpolitiska diskussioner.

Jämförelserna mellan Finland och Sverige blomstrade upp igen i större skala under våren 2020, då covid-19-pandemin landade i Europa. I kampen mot pandemin valde Finland och Sverige olika bekämpningsstrategier, vilket väckte nya frågor om relationen mellan de två staterna men även om relationen mellan finländare och svenskar. Denna avhandling kommer inte att ta ställning till hurdan bekämpningsstrategi som är bättre, utan ägnar sig åt frågan ”hur uppfattas Sverige och svenskar av finländare?”.

I denna avhandling kommer jag att diskutera finska uppfattningar och stereotyper kring svenskar och Sverige. Mer specifikt är temat Sverige-bilden och hur den konstrueras i kommentarer och artiklar kring Sveriges covid-19-pandemirespons under våren 2020. Pandemin har varit en stor samhällslig kris som har påverkat både vardagen och uppfattningarna om framtiden. Krisen har avslöjat risker och hotbilder, och Sveriges sätt att hantera den har lett till att en hotbild har vuxit upp i väst.

Hur svenskhet uppfattas av finländare är relativt outforskat. Denna avhandlings syfte är att bidra till forskningen om Sverige-bilden i Finland, specifikt gällande Sverige som ett jämförelseland. De historiska erfarenheterna är viktiga i sammanhanget eftersom de bildar basen för dagens uppfattningar och tolkningar.

1.1 Disposition

I kapitel två diskuteras de samhällsliga strukturer som bildar vår förståelse av samhället och av sociala problem. Utgångspunkten är socialkonstruktivism, som fokuserar på tolkningen av det som kallas för vardagsverkligheten och på hur den definieras av samhällsliga institutioner och individer. Sociala problem definieras och diskuteras utgående från socialkonstruktivistisk teori. Denna teori om sociala problem handlar mycket om den allmänna uppfattningen om problematiska situationer i samhället och är därför intimt förknippad med avhandlingens analysmetod. Covid-19-pandemin kan i första hand anses vara en stor kris och ett problem för samhällsligen att lösa. Begrepp från den socialkonstruktivistiska forskningen i sociala problem är användbara i min analys av massmediediskussion.

Kapitel tre beskriver de historiska banden mellan Sverige och Finland. I kapitlet diskuteras historia och kultur, men även de stereotypier som lever kvar. Kapitlets syfte är att förstå den historia som dessa stereotypier baserar sig på, för att sedan kunna förstå den Sverigebild som dyker upp i analysen. Kapitellet avslutas med en inblick i Sveriges covid-19-pandemirespons.

I kapitel fyra tas upp media och dess roll i formandet av vardagsverkligheten och därmed av de uppfattningar vi har om andra och om olika händelser. Här diskuteras medias historiska uppväxt från isolerade aktörer till självständiga institutioner. Dessa institutioner har stor roll och makt inom postmoderna samhällen. Kapitel fyra innehåller även en kort inblick i huruvida media kan anses fungera som sociala utrymmen, där mening och definitioner kan delas på samma sätt som till exempel i de europeiska kaféerna som Habermas har beskrivit.

Kapitel fem presenterar avhandlingens frågeställningar mer ingående, medan materialet och metoden diskuteras i kapitel sex som en startpunkt inför bearbetningen av materialet. Som empiriskt material används artiklar och deras kommentarer som under tidsperioden 26.3.2020 – 24.6.2020 publicerades i Helsingin Sanomats digitala version (HS.fi). Diskursanalys och en analys av retoriska uttryck bildar basen för metoden, och dessa presenteras i samma kapitel. Diskursanalys är en lämplig arbetsmetod för analys av text, och de retoriska uttrycken är starkt kopplade både till diskurs och sociala problem.

Kapitel sju och åtta förenar alla tidigare kapitel i analysen av det valda materialet. Kapitel sju är indelad i mindre enheter där jag beskriver materialet med hjälp av allmänna teman som förekommer i det. Kapitel åtta fokuserar sig på diskursen om Sverige som hotbild. Detta indelning har gjorts för att separera och tydliggöra två parallella diskussioner. Kapitel sju tar upp den allmänna diskussionen kring Sverige i Finland, och behandlar stereotypier och uppfattningar om det svenska samhället, medan kapitel åtta diskuterar närmare de konkreta hoten som Sverige utgör Finland, försvarsgemenskapet och krigstrauma.

Avhandlingen slutar med en sammanfattande del. Kapitel nio är uppbyggd kring en diskussion av analysen och mina slutsatser.

2. Social konstruktivism

Social konstruktivism är ett teoretiskt ramverk för uppfattningen av verkligheten som socialt konstruerad. Genom social interaktion bildas mening och definitioner för de fenomen som omringar oss genom vårt liv. Dessa fenomen är objektiva, och existerar utan människan och hennes tolkning av dem, men människans meningsskapande är det som ger dem värde och mening (Börjesson 2003, 21–23).

Berger och Luckmann (1966, 33) beskriver denna verklighet som vardagsverkligheten. Med detta avser de den verklighet som tolkas av människor och som upplevs som koherent och naturlig av dem. Vardagsverkligheten är inte bara tagen för given av dem som lever inom den men är även skapad av dem. Den förankras i människors tankar och handlingar och uppfattas därför som legitim; tankarna och handlingarna upprätthåller en för samhällsmedlemmarna gemensam verklighetsuppfattning. Detta sker genom att subjektiva processer och meningsbildande överförs till en objektiv nivå, där dessa meningsbildningar blir allmänt accepterade och delade.

Den fenomenologiska traditionen ser på samhället som en intersubjektiv verklighet som vi delar med andra, och det kollektiva meningsskapandet är en fundamental aspekt i detta. Intersubjektivitet innebär att den sociala verkligheten existerade före oss och även kommer att göra det efter oss (Couldry & Hepp 2017, 18), samtidigt som de definitioner och uppfattningar som existerar kan och kommer att förändras under tidens lopp och till exempel omformas då de förflyttar sig mellan kulturer (Börjesson 2003, 20–21).

Av de olika sätten att skapa verklighet i samspel med andra är språket ett av de viktigaste. Språket beskriver Berger och Luckmann (1966, 50) som en form av *signification*, att göra tecken. Dessa tecken kan vara i andra former än språk så som till exempel olika kroppsliga rörelser, men deras betydelse förblir att kommunicera subjektiva erfarenheter, tankar och handling med andra. Utan att förstå språk kan man inte förstå vardagsverkligheten.

Genom språk kan en person kommunicera med en annan, dela mening och iakttagelser vilket sedan ger utrymme till objektiv meningsbildning. Genom språket kan en hel värld aktualiseras inom en kort tid (Berger & Luckmann 1966, 54). Kommunikation

är på så sätt så fundamental för det sociala att man inte kan definiera det ena utan det andra. Axel Honneth beskriver detta som att *”the process of social construction can [...] only be analysed as a communicative process”* (Couldry & Hepp 2017, 3). Couldry och Hepp (2017, 3) argumenterar att det sociala inte existerar i någon upphittad mental verklighet utan, på grund av denna kommunikativa kärna, i den materiella processen genom vilken kommunikation och meningsskapande sker.

Relationerna mellan individerna i ett samhälle är alltid i sin grund sociala. Begreppet social, oberoende hur man definierar den, har alltid en kommunikativ kärna i sig (Couldry & Hepp 2017, 3). Couldry och Hepp (2017) kritiserar Berger och Luckmann (1966) för att ha gjort definitionen för snäv då de valde ordet språk i stället för kommunikation för kärnan i hur det sociala konstrueras. Eftersom det sociala delvis även har överförts till digitala utrymmen som till exempel sociala medier har en ny typ av kommunikation växt fram vid sidan om traditionell ansikte-mot-ansikte-kommunikation (Berger & Luckmann 1966, 35). Digitaliseringen har således förändrat hur vardagsverkligheten konstrueras (Couldry & Hepp 2017, 52). Couldry och Hepp (2017, 19) argumenterar för att denna vardagsverklighet är allt mer lösgjord från tid och rum med hjälp av medieteknologi, vilket måste tas i beaktande i teorin om verklighetens sociala konstruktion.

Internets utveckling och spridning har gett utrymme för en kontinuerlig social omformning av sociala institutioner. Genom framväxten av sociala medier är media inte längre enbart de mediaorganisationer som legitimerat sig under årtionden. För många är sociala media ett utrymme för utövandet av ”det sociala”, nämligen kommunikation och meningsbildande (Couldry & Hepp 2017, 2).

Under 2020 och 2021 då medialiserad kommunikation ersatte en hel del vanliga ansikte-mot-ansikte-kommunikationssituationer har många uppfattat detta som en nedgradering av kommunikation. Detta har diskuterats i media under covid-19-pandemin, och har belyst värdet av ansikte-mot-ansikte-kommunikation.

Trots detta finns det många som finner värde i medialiserad kommunikation istället för ansikte-mot-ansikte-kommunikation med sin primärgrupp. I min kandidatavhandling (2017) behandlade jag onlinegemenskaper och deras grupptillhörighet. I dessa grupper kan individer som annars är stigmatiserade eller som uppfattar att de befinner sig utanför primärgrupperna (eller saknar primärgrupper på

orten eller totalt) finna tillhörighet och gemenskap. I dessa fall fungerar onlinetegenskaper och medialiserad kommunikation som det primära kommunikationsmönstret som förser individen med värde. Dessa grupper kan fungera som livlinor.

Man kan diskutera huruvida medialiserad kommunikation är ett derivat av ansikte-mot-ansikte-kommunikation eller om båda är likvärdiga former av kommunikation. Jag anser att det inte går att rangordna dem. För en del unga som växt upp med internet, kan medialiserad kommunikation i många situationer vara likvärdig med ansikte-mot-ansikte-kommunikation. Det är svårt att generalisera, men värdet som medialiserad kommunikation kan ge ska inte förbises – förstås inte heller värdet av ansikte-mot-ansikte-kommunikation.

Pandemiåren 2020–2021 har fungerat som en sorts test för hur mycket ansikte-mot-ansikte-kommunikation betyder för individer, och hur mycket som går förlorat med distanserad kommunikation. I båda fallen belyses den betydelse som kommunikation i olika former har för samhället och betydelsen av kommunikation för individen själv.

2.1 Sociala problem

Enligt social konstruktivismen bildas mening och definitioner genom socialt samspel av individer i ett samhälle. På samma sätt definieras sociala problem, nämligen som händelser eller ting som definieras vara problematiska. Sociala problem kan inte existera innan de definieras som sådana. Då en objektiv händelse definieras som problematisk skapas ett kollektiv definition på den som ett socialt problem (Meeuwisse & Swärd 2002, 114).

Olika inriktningar inom forskningen i sociala problem definierar denna kollektiva definitionsprocess olika. De flesta teorierna utgår från vaga beskrivningar av "samhället", eller av "ett kollektiv" som handlar (Spector & Kitsuse 2001, 7). Fastän även sådana beskrivningar kan ha sina fördelar argumenterar Spector och Kitsuse, att definitionen borde frigöra sig från dem. De anser att i stället för att använda ospecifika

termer som ”samhället”, borde man i stället fokusera sig på de intressegrupper som handlar aktivt för att förändra definitioner (Spector & Kitsuse 2001, 8).

Genom att studera den terminologi och retorik som används i denna process av definitionsskapande kan man även tydligare se värderingarna och normerna bakom dem. Den terminologi som används för att diskutera, definiera och framföra något problematiskt är ständigt i förändring, och intressegrupper tävlar för att omdefiniera problem i sina egna termer. Som exempel på detta kan ges definitionen på homosexualitet före och efter att den sågs som en sjukdom och/eller som någonting olagligt (Spector & Kitsuse 2001, 8).

Case (1924, 268–269) beskrev sociala problem som situationer där ett tillstånd blir uppmärksammat av en tillräckligt stor grupp av kompetenta observatörer som agerar för att förändra tillståndet. Det viktigaste i denna definition är att ett socialt problem inte existerar enbart på det objektiva planet utan i det som han kallade ”*the social mind*”.

Fuller och Myers (1941, 325–326) fortsatte i Cases fotspår. De hänvisade till att sociala problem inte existerar innan en grupp individer anser att det problematiska tillståndet utgör ett hot mot deras välbefinnande. Individer kan finna sig i ett objektiva tillstånd utan att anse att någonting är fel, ifall tillståndet inte blir definierat som ett problem. Tillståndet måste uppfattas att vara hotande för individen av individen själv för att hen ska uppfatta det som ett socialt problem, även när uppfattningen inte stöds av expertopinioner.

Spector och Kitsuse (2001, 43) anser att denna definition av Fuller och Myers beskriver en värdering som görs av individerna. Därmed bör sociologer inte forska i de objektiva tillstånden utan i definitionerna av dessa tillstånd. Definitionen av tillståndet är inte kausalt bunden med själva tillståndet. Tillståndet, det objektiva i denna definition, kan forskas och verifieras skilt från individers värderingar. Det sociologiskt intressanta är däremot inte detta objektiva tillstånd, utan de värderingar och definitioner som skapas genom stämplandet av något som problematiskt.

Spector och Kitsuse (2001, 73) argumenterar i sin tur för sociala problem att ses som aktiviteter i stället för statiska tillstånd. De kallar dessa aktiviteter som ”*claims-making activity*”, ett uttryck som saknar vedertagen svensk översättning. Jag kommer att använda begreppet *claims-making processer* för att beskriva dessa aktiviteter.

Med claims-making processer beskriver Spector och Kitsuse (2001, 75) de handlingar som individer gör för att få andra att uppmärksamma ett tillstånd som de anser vara problematiskt. Dessa aktiviteter kan vara varierande men handlar i sin grund om argumentation för en specifik definition av ett tillstånd. Eftersom det är frågan om argumentation och motiveringar är claims-making processer alltid interaktiva (Spector & Kitsuse 2001, 78).

Spector och Kitsuse (2001, 86) anser att aktiviteterna kring sociala problem är starkt påverkade av deltagarnas normer, moral och värderingar. *Claims*, det vill säga påståendena eller kraven, är i sin grund normativa. De handlar om tillstånd som anses vara omoraliska eller som ett hot mot deltagarnas moral och värderingar. De är påståenden om hur tillståndet ska ändras, för att det ska bli moraliskt eller normativt riktigt (Spector & Kitsuse 2001, 86).

Värderingar används strategiskt för att stöda den argument som ställs, för att beskriva inte bara det som är problematiskt utan även varför det är problematiskt. Värderingar blir därmed en del av data kring sociala problem och claims-making processer, i stället för en förklaring på dem. Värderingar utgör en stor del av claims-making processerna kring sociala problem, inte endast för att de orsakar att tillstånd klassas som sociala problem, utan för att de ingår i claims-making processerna som konstituerande egenskaper (Spector & Kitsuse 2001, 92–93).

Sociala problem uppstår inte from tomma intet. Andra aktiviteter och förberedelser sker före definitionen av ett socialt problem och det är upp till forskaren att bestämma hur långt bak i tiden hen vill gå för att undersöka denna bakgrund (Spector & Kitsuse 2001, 129).

3. Sverige då och nu

Denna avhandlings tematik handlar om den bild finländare har om Sverige och svenskar och hur den skildras i diskussionen om Sveriges covid-19-pandemirespons. Gemensam historia och värderingar binder ihop Finland och Sverige. För att förstå vår

nutida uppfattning av det västra grannlandet kommer detta kapitel att ta upp några drag i den gemensamma historien. Kapitlet avslutas med en skildring av Sveriges covid-19-pandemirespons, vilken har aktivt diskuterats internationellt. Denna bakgrund utgör utgångspunkten för fortsatt diskussion och ger stöd för materialvalet.

Majander (2020, 26–27) argumenterar att kollektiva mentaliteter i ett samhälle är långsamma att förändras, och att det är lättast att analysera dem då man ser på vad som sägs i ett samhälle och hur det bemöts. Tidningsartiklar är fundamentala för detta, eftersom de fungerar både som informationskällor och som historiska referenser för forskaren. Den historia som texter i samhället använder som motivation för argumentation är viktiga, i och med att de framställer historiska mentaliteter och trauman som befinner sig under ytan. Som exempel kan ges krigstrauman som kan upplivas i nutid på grund av olika stimuli. I relation till Sverige och materialet i denna avhandling, är det just dessa krigstrauman som är av stort intresse. För att förstå varför de upplivas i nutida diskussioner är det viktigt att förstå deras historiska ursprung.

Det finns bristfälligt med aktuell forskning kring de attityder, inställningar och stereotyper som finländare har om Sverige och svenskar. Man kan spekulera varför det är så, liksom Elmgren (2008, 21) har gjort i sin doktorsavhandling. Enligt honom kan det bero på att diskussionen, och därför även forskningen, om Sverige har överskuggats av forskningen om finlandssvenskhet särskilt under 1900-talet. Då finlandssvenskhet diskuteras kan Sverige beröras, men finländarnas relation till Sverige och svenskar idag är överraskande nog tämligen outforskad. Denna avhandling kommer att diskutera den finska uppfattningen om Sverige och svenskhet så som den framstår i finsk diskussion om Sveriges covid-19-pandemirespons.

3.1. Gemensam historia

Fram till kriget 1808–1809 hade Finland varit en del av Sverige i redan över 500 år (Pettersson & Nurmela 2007, 11). Som Sveriges östra rikshalva hade Finland blivit styrd från Stockholm. Svenska användes som språket för adeln, överklassen och den

högre undervisningen. Även efter kriget behöll det svenska språket länge sin status som landets främsta administrativa och kulturspråk (Lukka 2011, 31–32).

Efter att Finland blivit en del av Ryssland förändrades samhällets fokus. Inom de kommande åren, särskilt efter 1820-talet började en nationalromantisk anda växa upp i Finland. Fennomanerna, som de kallades först av sina motståndare och sedermera även av sig själva, förespråkade tanken om en finsk nationalstat som var självständig från både Sverige och Ryssland (Lukka 2011, 32). Mot slutet av 1800-talet och särskilt under ofärdsåren vid sekelskiftet 1900, då Ryssland ledde förryskningskampanjer i Finland, blev den gemensamma svenska historien skuggad av det ryska hotet. Trots allt det gemensamma som Finland och Sverige har delat, gått miste om, och hittat igen i modern tid har *”temat om svenska stereotyper inom Finland varit skuggad av det om den ryska historien, hur kortvarig den än är”* (Elmgren 2008, 11).

I Sverige hade intresset för Finland avtagit sedan kriget 1808–1809, eftersom förlusten av östra rikshalvan även hade betytt förlusten av den betydelse som Finland hade haft för resten av Sverige. Finlands självständighet efter cirka ett hundra år som en del av Ryssland ledde till större intresse i Sverige. Då Ålandsfrågan blev aktuell (1918–1921) hade Sverige självintresset att backa den åländska viljan att bli en del av Sverige. Den tydliga aktion som Sverige tog i frågan ledde till en även kyligare respons från Finlands sida. Samma upprepades under vinterkriget (1939–1940) då flera finländare både inom och utanför politiska institutioner tyckte att Sverige borde ha stöttat Finland mer än de gjorde, och önskade större understöd från den svenska sidan, trots den sympati och uppmärksamhet som kampanjen *”Finlands sak är vår”* orsakade i Sverige (Pettersson & Nurmela 2007, 11–12). Av de frivilliga trupperna som Sverige lovade att skicka under vinterkriget anlände dessutom endast bråkdel faktiskt på finsk mark. Även detta ledde till motsatta uppfattningar om Sveriges verkliga insats. I Sverige kommer man med värme och stolthet ihåg de ansträngningar som vanliga medborgare gjorde för Finland, medan den finska ledningen såg att Sverige hade svikit grannlandet i en hotande situation (Majander 2020, 18–19).

Bristen på hjälp från Sverige under vinterkriget har lämnat spår i den finländska mentaliteten. Majander (2020) belyser den känsla av ensamhet som flera ledande politiker, statsministrar och presidenter har beskrivit under 1900- och 2000-talet. Det har funnits en långvarig tvivel om huruvida någon konkret hjälp alls skulle nå Finland

i fallet av ett nytt krig. Sveriges hjälp under kriget ses med tacksamhet, men frågan om huruvida Sverige kunde ha gjort mera ligger under ytan (Majander 2020, 103). Det svenska beslutet att förbjuda västeuropeiskt stöd att ta sig till Finland genom Sverige beskrivs med bitterhet (Majander 2020, 20). Vissa forskare som till exempel Martti Turtola har senare tillspetsat detta till en fråga om mod, och ansett att Sverige har visat sig att ha bristande mod som lett till svek av det finska folket under hot (Majander 2020, 15).

Efter andra världskriget förde det dåvarande internationella läget Sverige och Finland närmare varandra. Samarbetet ökade samtidigt som Finland började utveckla sin socialpolitik och hittade inspiration från den svenska modellen. Den nordiska eller socialdemokratiska modellen blev känd runt världen, och Finland började ta i kapp Sverige både inom välbefinnande och levnadsstandard särskilt efter 1970-talet. Före detta hade Sveriges högre BNP och levnadsstandard lett till en betydande flyttrörelse från Finland till Sverige. Denna klyfta mellan levnadsstandarderna var synlig redan under 1800-talet och förblev stor även fram till 1960–1970-talet. Efter andra världskriget hade nästan en halv miljon finländare, bland vilka industriarbetarna, finlandssvenskarna och kvinnorna är välrepresenterade, flyttat till Sverige i jakt efter ett bättre liv (Pettersson & Nurmela 2007, 12–13).

Trots detta starkare samarbete mellan länderna hade Ålandsfrågan samt vad som ansågs vara bristfälligt stöd från Sverige under vinterkriget lämnat spår efter sig. Det historiska ”svenska sveket” under vinterkriget lyftes upp även under EU-medlemsskapsdiskussionerna. Sverige hade då lovat att meddela den finska regeringen före de lämnar in sin ansökan till EU, men låtit bli. Detta ledde till upprördhet inom Finland. Uppfattningen var att Sverige hade svikit Finland igen. Vad som kunde ha varit ett diplomatiskt misstag blev uppblåst till mytiska proportioner (Majander 2020, 48–49). Detta misstag har under de följande årtionden diskuterats av flera olika regeringar från båda sidorna av Östersjön (Majander 2020, 56), men fallet visar att de finska uppfattningarna om Sverige är långvariga.

Den finländska viljan efter kriget 1808–1809 och särskilt efter självständigheten att skiljas åt från de tidigare ”kolonisterna” (Lukka 2011, 32) har lett till att relationen mellan svenskar och finländare aldrig blivit lika nära som den var före fennomanin. Pettersson och Nurmela (2007, 14) beskriver Sverige och Finland som

”skilsmässobarn från år 1809” i och med skillnaderna mellan ländernas utveckling. Då Finland förstärkte lärdomen från krigen under 1900-talet, har Sveriges historia lutat mot stormaktstiden under 1600- och 1700-talet (Majander 2020, 14). Finland har vägts ner av uppfattningen om landet mellan och under press av stormakterna runt om sig, och det så kallade lillebrorskomplexet har växt starkt fram (Majander 2020, 15). Det vägde starkt även under EU-medlemskapsdiskussionerna under 1990-talet, då Sveriges åsikt ofta ansågs vara en vägvisare i finsk politik (Majander 2020, 148–149).

Medan de finska medierna och politikerna noggrant följde med vad som gjordes i Sverige var situationen inte samma i grannlandet. Det bristande intresset för finsk politik i det svenska samhället beskrevs av president Halonen senare som en fråga om ”hur intressant finner man sin lillasyster egentligen?” (Majander 2020, 153).

Viljan att skapa en tydlig finsk identitet var central för den fennomanska rörelsen. Den bildar basen för hurdan bild som lever kvar av Sverige och svenskar även idag, och kommer att diskuteras härnäst.

3.2 ”Svenskar äro vi icke-”

Fennomani blomstrade särskilt under 1800-talet. Fennomanierna pläderade för det finska språket, för en identitet och för en nationalstat som var separat från både Sverige och Ryssland (Lukka 2011, 32).

Då tanken om en finsk nationalstat började finna rot bland det finska folket, då fennomani och svekomani tävlade om hur framtiden för landet skulle se ut, fanns det ett stort problem som båda sidorna var medvetna om. Avsaknaden av en handgriplig och definierad finsk historia var något som båda sidorna använde sig av för att legitimera den respektive gemenskap, den finsk- eller den svenskspråkiga, vars talan de förde (Elmgren 2008, 56).

Historia skrivs av den parten som vinner. Denna hade tidigare varit Sverige, och för den nationalistiska andan i Finland var det viktigt att tolka den finska historien som avskild från den svenska. Den föreställda gemenskapen definieras i sambandet med

berättelser som tolkar det gemensamma förflutna (Elmgren 2008, 56). Nationer existerar inte utan de människor som utgör den, och den gemensamma identiteten är en viktig byggsten i byggandet av kommunikation och gemenskap. För att kunna motivera nationalstatens uppkomst måste nationell eller gemensam historia framställas som att den sträcker sig längre bakåt. Ett av nationalismens krav är rätten till egen nationell historia (Elmgren 2008, 57).

Då Finland befann sig i situationen där nationalandan ökade blev de finländska intellektuella i ett pinsamt läge. Eftersom Finland saknade denna fundamentala aspekt som krävdes för uppkomsten av en nationalstat behövde en finsk historia framställas.

Speciellt de svenskspråkiga i Finland befann sig i en svår situation. De kunde antingen argumentera för sin västliga härkomst, och därmed även sin kulturella ”överlägsenhet” över den fattiga och finskspråkiga majoriteten. Då kunde finska nationalisterna argumentera att det gjorde dem till kolonialister som inte tillhörde till det land som de inskränkt på. De finska nationalisterna argumenterade för att det finska folket bosatt sig på finsk mark redan långt före det svenska erövrandet av Finland (Elmgren 2008, 61).

Som svar på detta utvecklade en del forskare ett alternativ för härkomsten av svenskspråkiga inom Finland. Denna teori beskrev en separat, östgermansk stam av svenskar som hade bosatt sig i Finland sedan stenåldern. Teorin befäste de svenskspråkigas rätt till finskt territorium och separerade dem samtidigt från Sveriges svenskar. Finlandssvenskarna kunde därmed fortsätta vara medborgare inom det alltmer nationalistiska Finland, samtidigt som de kunde behålla den kulturella förankring som de hade med Sverige och ”den unika östsvenska nationaliteten” (Pettersson & Nurmela 2008, 61–62).

Under 1800-talet blev även modersmålet ett uttryck för en politisk identitet inom landet (Pettersson & Nurmela 2008, 84). Den 12 maj 1906 bytte nästan hundra tusen finska medborgare sina svenskspråkiga efternamn till finska, som en resultat av fennomanernas agenda ”ett språk – ett sinne” (Lukka 2011, 32).

Motstridighet och debatt stormade kring processen av att hitta en finsk identitet, språk och historia. Kronologiskt kan de delas in i tiden av lojalitet till Sverige och dess kulturarv, och till tiden efter uppbrottet med svenskhet. Den etnonationalistiska tolkningen av historien som frodades då brytningen började ske, utvecklades i samspel

mellan fennomaner och svekomaner. Fennomanerna förespråkade utvecklingen av en separat finsk identitet vilken gav Finland en plats bland världens nationer. En viss fraktion av svekomanerna framställde de svensktalande som en egen ras, som var överlägsen den finska och även ibland den rikssvenska. Den marxistiska tolkningen tolkade den finska historien som en berättelse om klasskamp. Den finskspråkiga vänsterns representanter försökte bevisa att borgarna, som ofta betydde de svenskspråkiga i både Finland och Sverige, missbrukade historia för sina egna politiska syften. Den undertryckta finskspråkiga arbetarklassens historia påminde om fennomannernas beskrivning av det finska folkets historia (Elmgren 2008, 85–86).

Oberoende vilken språkpolitisk ideologi man förespråkade var det gemensamma efter tiden av lojalitet mot Sverige, att det svenska arvet och bandet till Sverige behövde omvärderas för att en separat nationell identitet ska kunna byggas upp.

3.3 Hurdana är vi, och hurdana är svenskarna?

Brytningen från den politiska tillhörigheten i Sverige ledde även till en identitetspolitisk brytning. Eftersom det var nödvändigt att hitta en egen nationell identitet för Finland blev det naturligt att skildra Sverige, och även Ryssland, som ”det andra”.

Det är vanligt, om inte till och med oundkomligt, att människor klassar ihop saker till kategorier. Eftersom världen är uppbyggd av en ofattbar mängd information är det lättare att dela in den i mindre fack eller schablonbilder. En av dessa schablonbilder är stereotyper, som delar in stora mängder individer i mindre enheter utifrån olika egenskaper. Dessa kan vara etnisk bakgrund, nationell identitet, kön, utseende och språkbakgrund (Lukka 2008, 12–13). Även den egna identiteten och dess konstruktion är påverkade av dessa stereotyper eftersom man jämför sig med ”de andra” för att förstärka sin uppfattning om vad man inte är. Samtidigt förstärks bilden på vem man är (Lukka 2011, 13).

I Finland blev stereotypierna om Sverige och svenskar ett sätt att genom jämförelser beskriva den egna identiteten. Lukka (2011) och Elmgren (2008) påpekar båda att forskning i just svenska stereotyper är relativt sällsynt trots att de fortfarande syns i vardagslivet.

Uppfattningar om svenskar kan ses redan tidigt inom finsk historia. Fredrika Runeberg skrev på 1800-talet om föraktfulla svenskar som såg ner på finländare, som använde ordet ”finne” som en förolämpning och utnyttjade landet på alla sätt som var möjliga utan att ge något i retur (Elmgren 2007, 91). Topelius beskrivningar av dessa föraktfulla och okunniga svenskar var ofta beskrivningar av den svenska adeln (Elmgren 2007, 92), som byggde på den allmänna uppfattningen om klasskillnaderna mellan de två länderna.

Historiska stereotyper som fortfarande existerar är till exempel den finska synen på Sverige som bättre än Finland. Detta kan placeras som något som växt upp under kampen för den nationella identiteten då den finska staten knappt existerade och led av fattigdom, låg levnadsstandard och sår från olika krig. Sverige hade som en äldre och väletablerad nation en högre levnadsstandard och ett samhällssystem som väckte både inspiration och avund i Finland (Pettersson & Nurmela 2008, 12–13). Senare växte fram bilden om Sverige som pompöst och alltför säkert i sin överlägsenhet eftersom ”den svenska modellen” var så uppskattad (Pettersson & Nurmela 2008, 61).

Efter Ålandsfrågan med Sveriges kortvariga landstigning på Åland och det begränsade stöd som Sverige gav Finland under diverse kriser under 1900-talet fick dessa gamla synsätt från 1700–1800-talet nytt liv. Sverige uppfattades som ett land som lovar mycket men inte uppfyller löftena (Elmgren 2007).

I Lukkas (2011) enkätundersökning om nordiska ungdomars attityder om Sverige kan man hitta en del av dessa vardagliga stereotyper. Då eleverna fick fritt skriva de ord som de associerade med Sverige kunde man se att finskspråkiga elever var mer kritiska mot Sverige än finlandssvenska elever. De finskspråkiga eleverna nämnde ofta stereotypen om homosexuella svenskar som de kopplade ihop med hur rikssvenska låter. Dessutom förekom termer som beskrev svenskar som utseendeinriktade både inom finskspråkiga och finlandssvenskarna (termer; blonda, mode, falska, fake, smink och ”plastik”, som troligen härstammar från engelskans *plastic* som används för att beskriva individer som uppfattas som ytliga, materialistiska och attraktiva).

Finlandssvenskarna beskrev svenskar som positiva (termer: utåtriktade, glada, positiva och vänliga) men tog även upp kritik av rasism i landet. Båda grupperna av elever beskrev även ofta idrottskampen mellan länderna som något positivt.

Av Lukkas (2011) avhandling kan man därmed dra fram några vanliga men ytliga stereotyper som de unga har. Svenskar beskrivs som homosexuella, alltför noga med sitt utseende, ytliga, utåtgående men trevliga. Historiskt har termen homosexuell använts ofta som en förolämpning, särskilt för män som anses vara ”svaga och för feminina”. Att finländare jämför svenskarna med homosexuella kan böttna i den historiska uppfattningen om svaghet. Den kan även kopplas ihop med den allmänna finska uppfattningen om Sverige som ett mjukt land. Majander (2020, 71, 209–210) skriver att finländare under 1990-talet uppfattade Sverige och svenskar som arroganta och naiva. Sverige uppfattades också som ett mjukt land i jämförelse med de andra grannländerna, och att landet har blivit rikt på bekostnaden av andra länder som lidit av krig.

Inom politik och högre samhällliga institutioner har relationen mellan länderna varit både bra och dålig. Till att Finland år 1992 valde att inte köpa de svenska stridsflygplanen hade de svenska myndigheterna mycket att säga. Den svenska företagsledaren Peter Wallenberg sade att ifall Finland låter bli att köpa de svenska stridsflygplanen, kan det hända att svenska investeringar i Finland och i finska företag kommer att dras tillbaka. Den finska regeringen och finska medier uppfattade detta som ett hot (Majander 2020, 112) och som att Sverige var en dålig förlorare (Majander 2020, 113). Under 1970-talet hotade och bortförklarade den svenska utrikesministern Sven Andersson Finland i samband med IB-skandalen, när Sveriges Informationsbyrå hade spionerat på finsk mark (Majander 2020, 73). Hot av minskat samarbete beskrevs även av utrikesminister Ann Linde under sommaren 2020, då Finland beslöt att hålla de svenska gränserna stängda på grund av en svår pandemisituation i Sverige (Majander 2020, 229, Parkkinen 15.6.2020).

Majander (2020) lyfter upp särskilt två bärande uppfattningar kring svenskar som existerat i finsk politisk historia. Den första av den beskriver en arrogans som Sverige har inte enbart mot Finland men även mot resten av världen. Sverige uppfattas ofta vara ”världens samvete”, en image som uppfattas vara något relativt nytt historiskt.

Arrogansen uppfattas vara något som bygger på denna image av världens samvete samt en lång historia som en stormakt. Under EU-medlemskapsdiskussionerna uppfattades att Sverige inte förenas med Europa utan att Europa förenas med Sverige i och med hur Sverige agerade i medlemskapsdiskussionerna (Majander 2020, 117). De historiska hoten som Sverige har ställt inför Finland har inte hjälpt att förminska bilden av Sverige som ett arrogant land (Majander 2020, 73). Även President Koivisto kritiserade Sveriges arrogans och sätt att se ner på Finland under Tjernobyl-krisen (Majander 2020, 84).

Arrogansen sågs ofta vara kopplad till den svenska uppfattningen om Sveriges excellens. Därför ses svenska åsikter och råd ofta vara ”faderliga” av sig. Erkki Tuomioja har beskrivit att den svenska statsministern har i tv givit råd ”med typiskt svenskt och faderligt attityd” kring det finska presidentvalet år 1994 och vad som skulle vara bäst för Finland (Majander 2020, 121). ”Svenskarna tror sig ännu gå i spetsen” skrev Johannes Salminen i samband med att Sverige röstat att inte gå med i EMU (Majander 2020, 171). I samband med covid-19-pandemin 2020 beskrev finska reportrar i Sverige att svenskarna inte var vana vid att bli kritiserade av andra länder. Sverige jämförde sig med stormakterna, och ansåg sig att ha hanterat krisen bra, trots att grannländerna hade flerfaldigt färre avlidna (Majander 2020, 229).

I och med föreningen med EU hade de nordiska länderna blivit likvärdiga inför resten av Europa. President Halonen beskrev att Sverige inte var van vid att vara likvärdig med de andra nordiska länderna, för om man tittar på en nordisk karta är Sverige i mitten och det viktigaste. På en europeisk karta är alla de nordiska länderna i rad (Majander 2020, 136). Statsminister Lipponen var väl tyckt inom EU under hans styre och Finland blev ofta refererad till som en modellmedlem, medan Sverige beskrevs som en predikare, ett exempel som man inte bör följa. Detta togs speciellt hårt i Sverige som inte var van vid att gå miste om viktiga ämbeten och särskilt att förlora dem till Finland (Majander 2020, 156–157). Nu var det lillebrorn som höll upp dörren till viktiga diskussioner (Majander 2020, 158).

Den ökade ekonomiska framgången har lyft Finland upp till Sveriges likvärdiga granne samtidigt som en ökad europeisk närvaro i och med genom den Europeiska unionen och nordiskt samarbete har fört länderna ihop av nödvändighet. Finland har även fått mer internationell politisk närvaro än Sverige under de senaste åren i och med

de stora politiska evenemangen som ordnats i Finland och har delvis tagit den position som Sverige har innehaft under det mesta av 1900-talet (Pettersson och Nurmela 2008, 67). Trots detta kan man hitta bevis på att det så kallade lillebrorskomplexet lever och mår bra även idag.

Det finns betydande skillnader i hur mycket både finländare och svenskar förstår och är medvetna om det andra landets historia. Svenskar har i allmänhet en svagare uppfattning om finsk historia (Majander 2020, 189) och även mindre intresse i att söka information om Finland. I Pettersson och Nurmelas (2008, 49) rapport kan man även se skillnader i hur de två ländernas medborgare får information om varandra. Information är viktigt för upprätthållandet och förändringen av olika stereotyper och uppfattningar om ”de andra”. Av finländarna beskrev 70 % att de får väldigt ofta eller ofta information av vad som pågår i Sverige från olika mediakällor medan bara 40 % av de svenska respondenterna svarade att de får information om Finland. Skillnaden på kunskapsnivån mellan länderna är statistiskt betydande. Resultatet av denna rapport (Pettersson & Nurmela 2008) pekar på att finländare följer reportage och får information om Sverige genom massmedia betydligt oftare än svenskar får av Finland. Det här motiverar materialvalet för denna avhandling. Massmedias roll i uppkomsten och spridningen av både information och attityder är således en viktig aspekt i forskningen om finska attityder gentemot Sverige och svenskhet. Media kommer att diskuteras vidare i kapitel 4.

3.4 Covid-19 och Sverige

Under våren 2020 spreds covid-19-viruset i Europa. Viruset hade börjat spridas från Kina redan tidigare, och trots att Europa såg hotet vara avlägset landade viruset på europeisk mark och spreds snabbt i Italien och sedan i resten av Europa under de första månaderna av 2020. Som respons till detta började europeiska länder bekämpa spridningen, i hoppet av att minska antalet dödsfall och undvika en kollaps av sjukvården (Lindström 2020, 1). Under vårmånaderna 2020 blev denna bekämpning en nödvändighet runtom världen, inte bara i Europa.

En av de mest synliga metoderna för denna bekämpning var det som kallas för lockdown. På svenska används begreppet oftare än den svenska översättningen nedstängning, båda beskriver en nedstängning av allt inom ett samhälle förutom de mest fundamentala aspekterna som behövs för att ett samhälle ska fungera. Idén är att minska människokontakter, och därmed minska smittan inom samhället då viruset inte kan spridas lika enkelt mellan individer. Dessa lockdowns såg olika ut i olika länder, vissa var strikta och en del mindre strikta, men följde ändå riktlinjerna som Världshälsoorganisationen (härefter WHO) rekommenderade. Dessa inkluderade smittspårning, social distansering, isolering av smittade och masstestning (Lindström 2020,1).

Som exempel på hur lockdowns såg ut i olika länder kan man observera de steg olika nationer tog för att minska smittan. I Kina låstes smittade in i sina lägenheter, i Italien fick man gå ut endast för nödvändigheter och grannar lånade varandras hundar för att få fara ut. I Finland blev lockdown att se lite annorlunda ut. Hårda begränsningar på motion i frisk luft kom inte så som i större metropol runt världen, men butiker, byråer och bar stängdes runt landet och Nylands län avgränsades av från resten av landet med hjälp av Försvarsmakterna.

Sverige blev snabbt en motpol till snabba och starka lockdowns i Europa. Den svenska Folkhälsomyndigheten, med statsepidemiolog Anders Tegnell som den synliga auktoriteten, lade vikt på individuellt ansvar i minskningen av kontakter. Strategin gick ut på att skydda ålderdomshem och andra äldre invånare, vilka ansågs tillhöra riskgrupper, samtidigt som smittans utsträckning skulle saktas ner så att sjukvården skulle hantera mängden patienter. Målet var inte att kväva eller utrota viruset från samhället (Lindström 2020, 1).

I jämförelse med andra nordiska och europeiska länder var Sverige betydligt långsammare i att ta i bruk hårdare tag i bekämpningen av spridningen. Då Sverige förbjöd tillställningar för över 500 människor (11 mars 2020), deklarerade Finland bara fem dagar efter (16 mars 2020) att beredskapslagen ska tas i bruk eftersom situationen motsvarade ”en synnerligen allvarlig storolycka” (Swanljung 2020). Samma dag hade Danmark förstärkt en tidigare lockdown, och nu skulle även daghem och lågstadieskolor övergå till distansundervisning. Först den 27 mars förbjöds

tillställningar med över 50 människor i Sverige. Då hade nästan hela övriga Europa övergått till mycket strikta lockdowns (Lindström 2020, 2).

Tabellen nedan visar antalet dödsfall i de nordiska länderna, där man kan tydligt se skillnaden i hur olika respons korrelerar med dödsfall.

	Finland	Norge	Danmark	Sverige
21.5.2020	304	234	554	3 831
21.7.2020	328	255	611	5 639
21.11.2020	375	306	781	6 682
4.4.2021	846	673	2 429	13 498

Tabell 1. Antalet dödsfall i de nordiska länderna. Data från Worldometers (worldometers.info/coronavirus).

	Finland	Norge	Danmark	Sverige
21.5.2020	54	43	95	338
21.7.2020	59	47	105	556
21.11.2020	68	56	135	659
4.4.2021	152	123	418	1 330

Tabell 2. Antal dödsfall per en miljon invånare. Data från Worldometers (worldometers.info/coronavirus).

Sveriges strategi förlitade sig på individuellt ansvar, skyddandet av de mest sårbara i samhället och på ett förtroende i evidensbaserad vetenskap (Lindström 2020, 3). Anders Tegnell blev både nationellt och internationellt känt som ansiktet för den svenska strategin. Eftersom den var så annorlunda från de strikta lockdowns som andra länder använde sig av blev Sverige ett mycket omdiskuterat land runtom i världen först som ett exempel på en möjlig alternativ strategi, men senare då Sverige klättrade i statistiken för dödsfall även som ett varnande exempel för andra länder.

Det brittiska kreditvärderingsinstitutet Standard Ethics kritiserade Sverige hårt den 21 maj 2020, då det påpekade att den svenska strategin utgjorde en risk för andra europeiska länders invånare samt för de svenska medborgarna. Insitutet rankade Sverige lägre än det tidigare gjort, eftersom det ansåg den svenska strategin vara mindre etisk än de andra strategierna (Lindström 2020, 2).

3.4.1 Flockimmunitet

Begreppet flockimmunitet beskriver ett tillstånd då tillräckligt många inom ett samhälle eller en grupp har överlevt eller blivit vaccinerade mot en smittosam sjukdom. Ifall tillräckligt många är immuna för en sjukdom, kan viruset inte hitta tillräckligt många nya individer att smitta och dör ut av sig själv. Själva procentantalet för vad som krävs för flockimmunitet inom ett samhälle varierar mellan olika sjukdomar, men för covid-19 har en grad av åtminstone 50 % uppskattats som tillräcklig (Fontanet & Cauchemez 2020, 584). En vaccineringsprocent av 70 % av befolkningen räknas vara minimimålet för de flesta länder gällande covid-19 vaccineringsår 2021. Då vaccinationerna har framskridit under 2021 har flera nya varianter av viruset dykt upp, och det finns en risk för att vaccineringsprocenten måste höjas. Enligt WHO kan man inte uppskatta en absolut vaccineringsprocent, eftersom sjukdomen förändras och vaccinerna är olika (World Health Organization, 2020).

Att sträva efter en naturlig flockimmunitet är en möjlig strategi för flera mindre allvarliga sjukdomar. Med covid-19-virusets dödstal skulle denna strategi vara oetisk och ohållbar. Den brittiska regeringen beslöt att inte förlita sig på flockimmunitet redan i mitten av mars 2020 (Lindström 2020, 3). Med en uppskattad mortalitet som ligger mellan 0,25 % och 3 %, skulle en mortalitet på 1 % utgöra 60 000 döda i Sverige. Trots detta har Tegnell, och den tidigare statsepidemiologen Johan Giesecke underhållit idén om flockimmunitet sedan våren 2020. Flockimmunitet var aldrig en del av den officiella svenska strategin, men flera har förundrat sig över de öppna barerna, restaurangerna och officiella utrymmen. Giesecke och Tegnell har båda under våren 2020 och även senare repeterat att de anser att det är oundvikligt att alla eventuellt kommer att insjukna, och Sveriges strategi med ett öppet samhälle skulle leda till en högre grad av naturligt immuniserade individer med mindre mänskligt lidande. Tegnell har kommenterat att alla andra länder skulle eventuellt ta i kapp Sverige i antalet avlidna (Lindström 2020, 3). Ingentenda av tankarna har senare stötts av statistik.

3.4.2 Evidensbaserad vetenskap

Den svenska regeringen och Folkhälsomyndigheten har under pandemin repeterat att det inte finns evidensbaserad kunskap om vilka strategier som är bäst mot covid-19-viruset. I en intervju med CNN den 17 april 2020, hävdade Giesecke att eftersom resultaten av olika bekämpningsstrategier varierar, kan man inte dra slutsatser från dem. Den svenska regeringen hade beslutat att förlita sig enbart på evidensbaserad vetenskap i bekämpningen av viruset, vilket sedan ledde till att den enda metoden som rekommenderades under våren 2020 var handtvättning och att förbli hemma då man är sjuk. Giesecke beskrev att det saknades bevis på att gränsstängning, distansundervisning, masker och social distansering skulle fungera effektivt (Lindström 2020, 3).

I början av pandemin fanns det inga kliniska, statistiskt kontrollerade studier att hänvisa till eftersom viruset var nytt. Lindström (2020, 3) påpekar att i en situation där ett nytt virus snabbt orsakar en global pandemi, borde man beakta resultat från mindre kontrollerade tester, observationsdata och sunt förnuft. Det finns även information från Asien av SARS-pandemin 2002–2004, som också orsakades av ett coronavirus. Då enbart ett snävt utbud av data presenteras blir det svårare att avgöra det bästa sättet att framskrida.

Svenska medborgare har sedan länge haft stort tillit på samhällsinstitutioner. Under coronakrisen har Folkhälsomyndigheten haft det svenska folkets tillit och de har även i sin tur litat på att svenska medborgare lyder de råd som ställs. I vissa sammanhang har andra länders metoder framställts att vara ”drakoniska” i jämförelse med de som används i Sverige (Esaiasson et al. 2020).

Graden av tillit till myndigheterna i Sverige har även ökat under krisen, men samma fenomen kan observeras även i andra länder. Detta förklaras med rally-effekten (kort för *rally round the flag*), det vill säga fenomenet där samhället knyts tätare ihop under ett externt hot. Detta kan ses under krig, stora yttre hot från andra länder och pandemier, så som covid-19-pandemin (Segerberg & Johansson 2020). Den finska regeringen har åtnjutit det finska folkets förtroende, även då gallupsiffrorna har fluktuerat under året 2020 (Summanen 2020).

4. Media

Denna kapitel kommer att diskutera den roll media har inom postmoderna samhällen, och hur bland annat pressmedia fungerar som en informationskälla. Det är viktigt att förstå detta eftersom avhandlingen använder nyhetsartiklar och kommentarer som material. Härnäst kommer jag diskutera de viktigaste aspekterna av media och dess inflytande inom postmoderna samhällen.

4.1. Media som en institution

Media kan definieras på många olika sätt. Ordet media, som är pluralformen av medium, används ofta i sambandet med massmedia som är en av de olika definitionerna på begreppet. Media kan i sin grundläggande form definieras som ett sätt genom vilken budskap kommuniceras mellan sitt ursprung och destination (Hodkinson 2017, 2).

Hjarvard (2013, 19) definierar media som de teknologier som möjliggör expansionen av kommunikation i tid, rum och modalitet. Media är dock inte endast teknologiska lösningar utan även en uppsättning sociala och estetiska former. Media som pluralform hänvisar även till variationen mellan olika kulturer och samhällen och till de former av media som existerar inom dem. Hjarvard (2013, 20) argumenterar att mediastudier måste ta i beaktan den kulturella och samhällsliga strukturen som har möjliggjort att just den form av media som studeras kan existera. Couldry och Hepp (2017, 15) hävdar att graden av inflytande som media har och definitionen på vad som räknas som media inom ett visst samhälle kan variera stort.

Genom det som Hodkinson (2017, 2) definierar som artificiella media kan budskap framhävas och framföras mer effektivt genom tid och rum, utan möjliga hinder som de fysiska kropparna i processen kan orsaka. Artificiella media är till exempel radio, television, pressmedia och internet. Media används i detta sammanhang av

organisationer, grupper och samhällen på ett så tillräckligt etablerat sätt att den kan klassas som en separat institution.

Teorin om mediatisering, *mediation* eller *mediatization* som på engelska används ibland synonymt, vill lösgöra sig från traditionen som lagt för mycket tyngd på vad som individer gör med media, oberoende om interaktionen mellan media och individen är aktiv eller passiv.

Mediatiseringsstudier lägger fokuset på media som en samhällelig institution, som genomsyrar moderna och postmoderna samhällen. Då tidigare fokus har varit på kommunikationsprocesser i specifika situationer lägger denna inriktning vikt på hur media och kommunikationsprocessen har förändrat och ständigt förändrar andra institutioner runt sig (Hjarvard 2013, 2). Enligt Hjarvard (2013, 2–3) får forskaren därigenom möjligheten av att se långvariga strukturella förändringar i interaktionen mellan media och samhälle.

Trots att teorin fokuserar sig på förändringar i samspelet mellan media, kultur och samhälle, är det viktigt att påpeka att alla utvecklingar inom media inte nödvändigtvis medför strukturella förändringar. Telefonen omformade inte strukturer kring kommunikation och relationer, utan förstärkte redan existerande vanor kring kommunikation med vänner och familj emedan den fysiska distansen inte längre utgjorde samma slags hinder som tidigare. De gamla vanorna förstärktes av medieutvecklingen, även om den omformade en del av de strukturella institutionerna kring samhället, kultur och medieanvändning (Hjarvard 2013, 5).

Media anses därmed vara en delvis självständig institution som påverkar kultur och samhälle, och delvis en teknologi som andra institutioner och individer gör användning av. Det betyder att media spelar en stor roll i hur institutioner som bland annat familj, religion och politik orienterar sig i samhället (Hjarvard 2013, 21).

Media kom att bli ansedda som delvis självständiga. I moderna och postmoderna samhällen fick media alltmer utrymme i samhället, och kunde därmed utvecklas i samband med andra samhällsutvecklingar så som industrialiseringen, globaliseringen och urbaniseringen (Hjarvard 2013, 23). I den tidiga utvecklingen av nationalstaten och det moderna samhället spelade media, i olika form så som nyhetsmedia och böcker, en stor roll i utvecklingen av en demokratisk politisk sfär, en ny kollektiv

kulturell sfär utöver den lokala sfären och i expansionen av teknologi och vetenskaper (Hjarvard 2013, 23).

På 1980-talet började denna kulturella institution att ytterligare utvecklas genom vidare professionalisering av yrket journalist, avreglering i form av nerbrytningen av statliga monopol och en mer kommersiell och konkurrenskraftig media då kabel- och satellitteknologi möjliggjorde kraftig expansion. Genom framväxten av Internet blev media ännu mer utspritt, och har nästan ingen stadgad reglering av innehållet de producerar (Hjarvard 2013, 25). Detta synsätt måste medges att vara väldigt västerländskt och är inte en universell sanning eller verklighet.

Denna utveckling ska inte förenklas till att betyda att media producerar innehåll på samma sätt så som till exempel matvaror produceras. Media innehar en intressant position där de är delvis självständiga från de institutioner de bröt ifrån, medan dessa institutioner samtidigt använder de kommunikationsteknologier som media producerar. Media har ett kollektivt ansvar för samhällets funktion genom denna kommunikationsprocess mellan institutioner och individen, samtidigt som media förblir utanför direkt kontroll av dessa institutioner (Hjarvard 2013, 25).

Media påverkar samhället på tre olika nivåer; *mellan* institutioner (till exempel genom Internet media som möjliggör arbete från hemmet), *inom* institutioner (till exempel kontakt mellan familjemedlemmar genom telefonen) och *allmänt* inom samhället (till exempel publiceringen av nyheter, information, genom att observera händelser som har betydelse för samhället i fråga) (Hjarvard 2013, 27). Medias roll är brokig och svårdefinierad i samhället, vilket dessa exempel ovan demonstrerar.

Hjarvard (2013, 7) argumenterar för att mediatisering är lika inflytelserik och karaktäriserande för moderniteten som urbanisering, individualisering och globalisering. Till skillnad från dessa andra samhällsutvecklingar kom mediatiseringen först i gång under det Hjarvard kallar för högmoderniteten, då media både lösgjorde sig från andra institutioner och blev en viktig och självständig del i samhället.

I denna avhandling är medias informationsöverföring i fokus. Information bildar basen för upprätthållningen och förändringen av samhälleliga strukturer, så som stereotyper, fördomar och uppfattningar om "de andra". Då media är en av de fundamentala informationskällorna i samhället har de en oundviklig roll i hur det kollektiva meningsbildandet sker. Information tas mot, men även diskuteras både på nätet och

utanför den. Nyheter och information bearbetas kollektivt, och via denna bearbetning bildas nya insikter eller förstärkning av gamla uppfattningar. Artiklar på nätet diskuteras, delas och omformas av olika individer. Diskussionsspalter under artiklar har berett en möjlighet till en allt tydligare inblick i denna process.

4.2 Media som ett socialt utrymme

Digitaliseringen har blivit en fundamental del av det postmoderna samhället. Media har genomsyrat vardagsverkligheten till den grad att det är svårt att uppfatta det ena utan det andra (Couldry & Hepp 2017, 81). Media skapar en kontinuitet runtom individen i ett postmodernt samhälle, från kommunikation mellan familjemedlemmar och vänner till att ha tv- eller radioprogram passivt på i bakgrunden medan man gör något annat (Couldry & Hepp 2017, 90–91).

I kontexten av det som Couldry och Hepp (2017, 90) kallar för *deep mediatization*, blir det meningsfullt att fråga ”var individen är” i relation till media. Fysiskt kan hen befinna sig i vilken som helst lokalitet och tid, men online kan hen existera i en digital verklighet som är annorlunda än den fysiska. Media förblir inte bara på en nivå av interaktion utan förflyttas mellan olika ström av innehåll. Medieinnehållet förblir inte passivt, utan till exempel tv-program kan diskuteras samtidigt på Twitter av en stor del av tittarna (Couldry & Hepp 2017, 90–91). Nya kommunikativa utrymmen föds i relation till redan existerande utrymmen och händelser.

I och med att media möjliggör en annan sfär av lokalitet som är delvis avskild från det fysiska, har mängden individer en postmodern människa umgås med under sitt livstid förändrats drastiskt. Då Schütz diskuterade den sociala omvärlden och den sociala medvärlden (*Umwelt* respektive *Mitwelt*), där den sociala omvärlden beskrev de individer en person har direkt kontakt med, har denna mängd exploderat alltefter digitaliseringen (Couldry & Hepp 2017, 83). Zhao (refererad i Couldry & Hepp 2017, 84) menar att onlinekontakter har blivit en naturlig del av verkligheten, där de existerar som likvärdiga former av social kontakt. Livsvärlden har vidgats till att inkludera dessa individer som vi inte tidigare har kunnat kommunicera med (Couldry & Hepp 2017, 84).

Socialt utrymme är socialt konstruerat, argumenterar Lefebvre (refererad i Couldry & Hepp 2017, 87). Han anser att varje samhälle producerar ett utrymme för sig själv, och detta utrymme kan inuti en enhetlig skal vara varierat och delat. Historiskt sätt har media haft en stor roll i utvidgningen av detta utrymme. I och med tidiga uppfinningar som möjliggjorde styrning från längre bort, kunde samhällen vidgas till större enheter. Även idag upprätthåller media nationer, trots att nationsstaten redan har blivit en institution i sin egen rätt. Definitioner som förmedlas av media, så som ”västvärlden” och ”tredje världen”, upprätthåller strukturer som funnits i århundranden (Couldry & Hepp 2017, 87).

Om man då beaktar rollen som språk har inom kommunikation, kan man se att nationer och språk spelar en stor roll även i det sociala utrymmet online. Då varje samhälle eller nation enligt Lefebvre producerar sitt eget utrymme i det fysiska, finner man likadana utrymmen online. Här spelas en stor roll av språket som används, för utan att kunna det kan man inte heller ta del av kommunikationen. Exempelvis ifall man inte kan engelska, som anses vara huvudspråket på internet, förblir en stor del av det innehåll som produceras runt världen utanför ens räckhåll. Mindre språkgrupper kan bilda sina egna sociala utrymmen där de exkluderas som inte kan språket.

I fallet av materialet för denna avhandling är detta sociala utrymme finskspråkigt. Det vill säga att artiklarna och kommentarerna är skrivna på finska, av finska medborgare eller åtminstone personer med tillräcklig språkkunskap. Man kan argumentera att detta är ett socialt utrymme som har producerats av en specifik nation eller ett specifikt samhälle för sina kommunikativa behov.

I diskussioner kring demokrati lyfts den av Habermas beskrivna offentliga sfären ofta upp som ett exempel på ett socialt utrymme. Enligt Habermas fungerade bland annat de europeiska kaféerna som ett utrymme där tankar och definitioner argumenterades redan före, men särskilt under 1800-talet. Habermas (refererad i Ruiz et al. 2011, 466) ansåg att en offentlig debatt är både en etisk och en rationell process för social konstruktion av verkligheten. Vissa argumenterar för att samma utrymme för offentlig debatt existerar fortfarande, men att den har förflyttat sig online (Ruiz et. al. 2011, McDermott 2018).

Argumentationen för detta är att sociala utrymmen online fungerar som platser där vardagsverkligheten kan debatteras. Dessa ibland kallade digitala kaféer (Ruiz et. al.

2011, 464) möjliggör utbyte av idéer och åsikter mellan stora kluster av individer i ett samhälle.

Habermas har kritiserats för hans användning av begreppet offentlig sfär eftersom hans definition tycks avse en enda, enhetlig sfär. Särskilt under digitaliseringen kan man argumentera att det egentligen handlar om flera olika sfärer vilka interagerar på olika sätt (McDermott 2018, 175). Mångfalden av olika offentliga eller allmänna sociala utrymmen där diskussion och debatt möjliggörs är en fundamental aspekt av *deep mediatization*.

Ruiz et al. (2011, 464) argumenterar för att särskilt online kommentarsfält i samband med nyhetsartiklar är en offentlig sfär, ett socialt utrymme för samhällelig debatt för postmodernismen på samma sätt som kaféerna var det under 1800-talet. Trots att nyhetsmedia använder sig av möjligheten till interaktion främst som ett sätt att fostra lojalitet (Ruiz et. al 2011, 464), är dessa möjligheter för diskussion mer inkluderande än någon tidigare form av offentlig debatt. Kommentering är ett tillgängligt, öppet och effektivt sätt att delta i diskussion och debatt i ett postmodernt samhälle. Ruiz et al. (2011, 465) argumenterar att det essentiella demokratiska förhållandet inte finns mellan makthavaren och individen, utan mellan individer. Utrymmen där medborgare kan diskutera information blir därmed fundamentala för ett demokratiskt samhälle.

5. Frågeställning

I denna avhandling kommer jag undersöka den Sverigebild som existerar i diskursen om Sveriges covid-19-pandemirespons i materialet. Frågeställningen kommer att ha tre delar.

1) Hurdan är Sverigebilderna i artiklar och kommentarer som gäller Sveriges covid-19-pandemirespons?

Denna frågeställning handlar om de termer och teman som existerar i diskursen. Målet är att se den uppfattning både journalisterna och kommenterarna har om Sverige och

svenskarna. Centralt blir därmed frågor så som med hurdana begrepp och teman beskrivs svenskhet, kan man tolka dessa uppfattningar i ljuset av den gemensamma historien och hurdan är retoriken som används.

2) Vad kan Sverigebilden säga om Finland och finsk identitet?

Kan vi se hurdan bild som artiklarna och kommentarerna skapar av Finland och finskhet, då stereotypier existerar för att användas som jämförelser? Finns det i materialet överhuvudtaget jämförelser med Finland, och ifall inte, varför? Hurdan ter sig Sverige i kontexten av en finsk identitet och vilka värderingar lyfts upp i jämförelsen?

3) Hurdan är hotbilden som Sverige utgör i materialet?

Ifall Sveriges pandemirespons anses vara ett hot mot Finland, hur beskrivs det och vad kan det säga om hur svenskhet ses i dagens finländska samhälle? Jämförs hotet som Sverige utgör med det hot Sverige har historiskt utgjort för Finland och finskhet?

Diskursen kommer att belysa närmare de viktigaste värderingarna i diskussionen och den retorik som används för att beskydda dem. Tolkningsen av Finlands närmaste grannland kommer att analyseras närmare efter en genomgång av valet av material och metod.

6. Material och metod

Detta kapitel kommer att fungera som en sista inledning för analysen. En genomgång av principerna för metodvalet kommer att utvidga teorin, och materialvalet diskuteras i detalj före analysen. Diskursanalys kommer att fungera som en bas för metoden, medan en diskussion av retorik och dess roll i den sociala konstruktionen av definitioner kommer att utvidga förståelsen av metoden.

6.1. Diskursanalys

Diskursanalysens starka sida är den insikt den kan ge om de motivationer, retoriska uttryck och värderingar som används som argument. Eftersom materialet för denna avhandling är både artiklar och kommentarer för artiklarna, som utgör en av de mest betydande samhällsdebatterna i Finland under 2020, är diskursanalys ett självklart val.

Diskursanalys är ett paraplybegrepp för olika analytiska inriktningar. Dessa inriktningar har gemensamt att de alla antar att språk är ett verktyg för formandet av den sociala verkligheten och konstruktionen av det sociala (Gill 2000, 172). Av dessa olika typer av diskursanalys kommer Faircloughs kritiska diskursanalys att användas.

Den kritiska diskursanalysens syfte är att undersöka relationen mellan språket och diskursen (Gill 2000, 174). Fairclough anser att diskurs är en social praktik genom vilken andra sociala praktiker både konstrueras och konstrueras. Diskurs återspeglar det samhälle inom vilken den existerar, samtidigt som den omformar samhället (Winter Jörgensen & Philips 2000, 73). Samtidigt avvisar Fairclough den mest extrema vyn av social konstruktivism, och anser att trots samhället är socialt konstruerat kan inte realisten anse att våra representationer och konstruktioner automatiskt kan förändra den större bilden. Den större bilden anser han att vara konstruerad av hurdan samhället redan är, och maktförhållandena är avgörande för hur samhället konstrueras (Fairclough 2003, 8–9).

Frågor om reliabilitet och validitet behöver bemötas både inom kvalitativ och kvantitativ forskning. För att öka intersubjektiviteten, det vill säga upprepbarheten av denna studie, kommer jag att beskriva de steg jag har tagit för att komma fram till mina slutsatser. Fairclough (2003, 14) påpekar att det finns ingen sann objektivitet inom textanalys, eftersom den tolkning som kommer att föras fram påverkas av både textens författare och tolkaren. Texter är bundna till historia och samhället de produceras inom. Kritisk diskursanalys befinner sig inom familjen av kritisk samhällsanalys, och utgår ifrån att maktpositioner inom samhället syns i de texter som produceras inom det.

Diskursanalys har som syfte att undersöka och tolka texter för att klargöra de strukturer och antaganden som författaren antingen skrivit rakt ut eller dolt inom texten

(Fairclough 2003, 11). För att nå fram till denna nivå behöver texter noggrant analyseras och tolkas, vilket kräver att forskaren är reflexiv i sitt sätt att tolka och arbeta med texten (Fairclough 2003, 15). I de följande kapitlen beskriver jag närmare dessa arbetssätt och mitt sätt att koda materialet.

6.2 Retoriska uttryck

Ibarra och Kitsuse (1993) delar in olika retoriska uttryck som används i diskussioner om sociala problem i mindre enheter. Därtill beskriver de hur dessa uttryck kan motargumenteras av andra deltagare. Med retoriska uttryck avses ord och uttryck som deltagarna i en debatt eller diskussion väljer att använda för att argumentera för sin position eller åsikt. Ibarra och Kitsuse (1993, 35) anser, att man i diskussioner kring sociala problem kan hitta olika retoriska uttryck (*rhetorical idioms*), mot-uttryck (*counterrhetorics*), teman (*motifs*) och stil (*claims-making styles*). Jag kommer att hänvisa till retoriska uttryck, stil och tema i denna avhandling. Då retoriska uttryck och stil kommer få mera utrymme, kommer kapitelindelningen för analysen i kapitel sju och åtta belysa de teman som har observerats i materialet. Teman kommer därmed att fungera som vägvisare för analysen.

De fem olika retoriska uttrycken som författarna nämner är förlust (*loss*), berättigande (*entitlement*), skadligt eller farligt beteende (*endangerment*), oförnuft (*unreason*) och katastrof (*calamity*). Dessa fem kan identifieras olika i texter som diskuterar sociala problem. De klassar ihop de ord och känslor som används för att rättfärdiga argumentationen.

Det retoriska uttrycket för förlust används som en argumentation i situationer där något av värde eller prestige hotas. Människorna anses vara beskyddare av något heligt och förlusten av detta heliga kommer att leda till en framtida dom och bestraffning. Ord som ofta används i samband med detta uttryck är oskyldighet, renhet, natur och skönhet. Dessa behöver skyddas från synd, kaos och själviskt förakt av dem som anses utgöra det sociala problemet (Ibarra & Kitsuse 1993, 37).

I jämförelse med förlust är det retoriska uttrycket för berättigande mer självcentrerat. Betoningen läggs på frihet, valmöjligheter och livsstil. Medan uttrycket förlust fokuserar sig på behovet av att bevara något som redan existerar, är berättigandet mer fokuserat på expansion av de värden som anses vara viktiga. Dessa är val, tolerans, individens förmåga att ta makt över sin situation, rättvisa och jämlikhet åt alla. Berättigande argumentationer kämpar emot bland annat rasism, förtryck, sexism och åldersdiskrimination (Ibarra & Kitsuse 1993, 38).

Det retoriska uttrycket för skadligt eller farligt beteende fokuserar sig på tanken om att alla har rätt till god hälsa och liv utan risk för kroppslig skada. Sociala problem är i sig själv inte omoraliska men deras verkan är det, ifall de kränker denna kroppsliga autonomi. Begrepp som hygien, hälsa, förebyggning och näring anses vara positiva medan epidemi, sjukdom, förorening och patologi representerar det som måste kämpas emot (Ibarra & Kitsuse 1993, 39).

Oförnuft beskriver de oskyldiga och naiva människor som utnyttjas och manipuleras av det sociala problemet. Här anses det finnas en idealiserad relation mellan självet och kunskapen, vilken anses vara hotad av manipulation och förvriddning orsakad av det som anses vara problemet. Människor som beskrivs som naiva, oskyldiga, obildade och oinformerade måste skyddas från det onda. Här brukar teman kring barn vara vanliga, som till exempel diskussionen kring tonåringar som blir manipulerade av tobaksreklam (Ibarra & Kitsuse 1993, 40) eller videospel som orsakar våldsamhet i barn.

Det sista retoriska uttrycket, katastrof, används för att beskriva framtiden där det sociala problemet har lett till en fullständig katastrof. Orsak-verkan-sambandet är viktigt för argumentationen, men detta samband behöver inte existera objektivt. Ett subjektivt samband är lika värdigt att argumenteras för, och de som använder sig av detta uttryck är oftast de som hörs högst i en diskussion. Det är viktigt att agera nu, för man hinner prata senare men katastrofen måste lösas innan det är för sent. Exempel kan vara diskussionen kring fattigdom och uppfattningen om att den leder direkt till brott, drogmissbruk, sämre skolor och gravida tonåringar (Ibarra & Kitsuse 1993, 41).

Utöver dessa retoriska uttryck kan man analysera även argumentationens stil. Stilen kan variera, och det finns vissa stilar som föredras beroende på sammanhanget. En argumentationsstil som är till exempel mer akademisk kan i vissa situationer föredras

över en mer känslös stil. Exempel på olika stilar är den komiska stilen, som karikerar motståndarna, gör narr av de andras moral. Ett annat alternativ är en mer juridisk och politisk stil, som favoriserar specifika, lagbaserade argument med tydliga källor. Den ”medborgerliga” (*civic*) stilen betonar vikten av att använda sunt förnuft, ärlighet och en mer jordnära disposition i argumentationen, medan den vetenskapsbaserade stilen diskuterar med hjälp av ett mer tekniskt och precist språk (Ibarra & Kitsuse 1993, 49–53).

Diskussionsmiljön är även av betydelse. Ibarra och Kitsuse (1993, 53) ställer frågan; *“How do the formal qualities of particular settings structure the ways in which claims can be formulated, delivered, and received?”*. Olika sfärer så som den medierade, juridisk-politiska och akademiska sfären (Ibarra & Kitsuse 1993, 54) har olika forum där argumentation kan ske, och de har alla olika krav på vilken stil som används. Det finns även skillnad i vem som kan delta i argumentationen och vem som enbart kan observera den.

6.3 Material

Materialet för denna avhandling är artiklar och deras kommentarer. Dessa kommentarer är skrivna till olika artiklar som är publicerade av Helsingin Sanomat. Kommentarererna är skrivna på Internet och nerladdade från HS.fi under två dagar; 2.2.2021 och 5.2.2021. Alla kommentarer som har skrivits mellan publiceringen av artiklarna och nerladdningsdatumet har tagits med i analysen.

Artiklarna är publicerade på sensvåren och sommaren 2020, mellan 26.3 2020 och 24.6 2020. Denna tidsram har valts eftersom samhällsdebatten om Sveriges coronarespons var som mest aktiv under denna tid. Under den valda tidsperioden har olika synpunkter på Sveriges val av strategi presenterats och diskuterats. Detta ger en intressant insikt i uppfattningarna om Sverige.

Artiklarna valdes genom en enkel sökning på webbsidan. Sökorden som användes var ”Ruotsi + Korona”, och sökmotorn söker enbart artiklar. Kommentar kan inte sökas med hjälp av sökmotorn. Artiklarna behandlar Sverige och covid-19 och har varit

öppna för kommentarer. Alla artiklar listas i bilaga 2 i en kronologisk ordning. Ordningen möjliggör läsaren även att se den tidsmässiga utvecklingen i de attityder som förmedlas genom rubrikerna. Totalt är 32 artiklar med, och kommentarernas antal är 2245. Eftersom mängden kommentarer är så hög, har kommentarer som inte behandlar Sverige eller Sverige bilden rensats bort efter flera omläsningar, och det slutliga antalet kommentarer som analyserades är 1358.

Både artiklarna och deras kommentarer beaktas i analysen. Eftersom de retoriska stilarna som är acceptabla för artiklar och kommentarer skiljer sig från varandra, kan man hypotisera att en mer färggrann bild kommer finnas i kommentarerna, där stilkraven är lägre. Artiklarnas tolkning på Sverige bilden är ändå av intresse, eftersom de bildar en informationsbas som kommentarerna bygger en del av sina argumentationer på.

Socialkonstruktivismen ger utrymme för denna analys av retorik och teman som finns i materialet, eftersom målsättningen är inte att hitta en objektiv sanning om hurdan Sverige egentligen är. Avhandlingens syfte är att analysera den tolkning av Sverige som framförs, samt att se hur den motiveras och marknadsförs till andra läsare. Kommentarsfältet kan anses vara ett socialt utrymme, där kollektiv meningsbildning sker genom skrivna diskussioner.

Kommentarsfältet modereras av Helsingin Sanomat vars moderatörer läser igenom varje kommentar och väljer huruvida den publiceras eller inte. Det är inte tydligt vem som är moderatörer för Helsingin Sanomat, men eftersom de jobbar för mediebolaget kan man dra slutsatsen att de utgår ifrån Helsingin Sanomats uppfattning om konstruktiv diskussion. Helsingin Sanomat påpekar att modereringens syfte är att bilda en ”väluppfostrad och tankeväckande” kommentarsfält (*hyvätapainen ja ajatuksia herättävä keskustelupalsta*) (Helsingin Sanomat 2020). Kommentarer kan modereras antingen före eller efter publicering, och HS.fi använder den första strategin. Enligt Ruiz et al. (2011, 464) är denna en strategi för att skydda tidningens brand, och ett sätt att lägga journalistiska krav på stilen som används av kommentarerna.

Journalistens roll i materialet är att bygga basen för läsarnas diskussion. Den information som framförs i artiklarna är intressant med tanke på Pettersons och Nurmelas (2008, 49) undersökning, som konstaterade att 70 % av finländare får ofta eller väldigt ofta information om Sverige via olika mediekkanaler. Det är därför

motiverat att analysera relationen mellan informationen i artiklarna och diskussionen i kommentärsfältet. Kollektivt meningsbildande sker då information presenteras, tas emot och omformas av mottagaren, för att sedan presenteras som argument och definitioner.

Tidningen Helsingin Sanomat har en unik position inom det finska samhället, och är därför speciellt intressant som källmaterial. Tidningen har en lång historia i Finland, anses vara en av de mest pålitliga privata pressmedia som finns, och har en stor läsekrets. Helsingin Sanomat rapporterade att den 2015 nådde över två miljoner finländare, och 2019 rapporterade de till annonsörer att de når över en miljon finländare varje dag samt att två miljoner finländare läser deras medieinnehåll, antingen tryckt eller digitalt, varje vecka (Lassila 2020). En analys av finskspråkigt medieinnehåll visar hur Sverige bilden konstrueras av och för finskspråkiga finländare. Enligt Lukkas (2011) avhandling hade finskspråkiga elever en mera kritisk uppfattning om Sverige än de finlandssvenska.

6.3.1 Fördelning av materialet

Materialet omfattar alltså totalt 32 artiklar och 1358 kommentarer. Dessa artiklar är publicerade mellan 26.3.2020 och 24.6.2020 och inkluderar de artiklar som sökorden gett under hela mars och hela juni 2020, totalt fyra månader. Dessa månader såg ett stort utbud av artiklar om Sverige. De valda artiklarna representerar inte hela utbudet, utan enbart de artiklar som hade kommentarer och som hittades med sökorden. Därmed börjar materialet från och med 26.3.2020 då före denna tid fanns ingen artikel inom sökparametrarna.

Fördelningen av kommentarerna varierade stort mellan artiklarna. Minsta antalet kommentarer under en artikel var två, artikeln var skriven i juni, och det största, 241, fanns under en artikel skriven i april. Mängden kommentarer per artikel var även en indikator på ifall kommentarerna var mer enskilda eller ifall en diskussion hade brutit ut. Då kommentarerna var mindre än 15, kunde man förespå att det inte fanns en diskussion mellan kommentarerna, medan 40–50 kommentarer betydde att betydande

diskussion mellan kommenterarna hade brutit ut. I fallet av över 100 kommentarer hade flera diskussioner, både av innehållet av artikeln och andra orelaterade teman, brutit ut.

Artiklarna är fördelade enligt tabellen nedan, där kolumnen markerad ”Kommentarer” inkluderar det totala antalet kommentarer för alla artiklar under månaden i fråga. Slutliga materialet hänvisar till mängden kommentarer per månad som stod kvar efter en bortrensning av orelaterade kommentarer. Dessa kommentarer är basen för analysen.

Månad	Artiklar	Totala mängden kommentarer	Slutliga antalet kommentarer som är med i analysen
Mars	4	174	137
April	10	754	623
Maj	7	381	257
Juni	11	485	341
Summa	32	2245	1358

Tabell 3. Fördelning av artiklarna

De kommentarer som skildrade antingen Finlands regering och myndigheter, allmänt världsläget, världsekonomi eller maskdebatten gallrades bort under första läsning och kommer inte att diskuteras vidare. Per månad gallrades procentuellt 17–33% av kommentarerna bort. Minst gallrades i april (17%) och mars (21%), mest i maj och juni (33% respektive 30%), vilket inte är förvånande. I april var covid-19 i fullfart och begränsningarna och Sverige var en ledande diskussion i finsk media, medan ju längre pandemin pågick desto mer började kommentarerna att diskutera andra ämnen.

7. Analys av Sverige bilden i materialet

Denna avhandling fokuserar sig på en kvalitativ analys av text. Detta kapitel är strukturerat enligt temaområden i både kommentarerna och artiklarna, och teman presenteras i en ordning som är baserad dels på frekvensen med vilket temat dyker upp i diskussionen, och dels så att innehållsmässigt besläktade teman presenteras efter varandra.

I varje underkapitel diskuteras materialet utgående från två av forskningsfrågorna; hurdan är Sverige bilden och hurdana jämförelser görs med Finland? Den tredje forskningsfrågan om hotet som Sverige kan tänkas utgöra, diskuteras skilt i kapitel åtta. De retoriska uttrycken kommer att lyftas fram allt eftersom de dyker upp i diskursen.

Genom att undersöka diskussionens begrepp och teman kan man bilda en uppfattning om Sverige bilden, men även om hur Finland och finländskhet framställs. En stor del av diskussionernas innehåll relateras till Finland. Kommentarer som enbart beskriver Finland och finländskhet utan att först relatera sig till Sverige har gallrats bort under genomläsningen.

Jag kommer först att ge en allmän överblick över diskursens stil och miljö, för att sedan utgående från dessa förklara journalisternas och kommenterarnas stilistiska val.

7.1 Stil och miljö inom materialet

Materialet för denna avhandling är både artiklar som är publicerade av Helsingin Sanomats journalister och kommentarerna skrivna av läsarna samt accepterade av moderatorerna. Dessa bildar två olika stilar och miljöer där text produceras, och kraven som ställs för texterna är annorlunda.

Journalisterna är yrkesbildade individer som styrs både av det bolag de representerar och av god journalistisk sed. Den senare har formulerats som regler av Opinionsnämnden för massmedier (hädanefter ONM). Reglernas funktion är att stödja journalisten i hans arbete. ONM är inte en myndighet eller en domstol, men har som syfte att reagera när journalistiken bryter mot god journalistisk sed (ONM 2008).

Den goda journalistiska seden innehåller flera regler för journalister. De handlar i första hand om källskydd och god språklig stil. Dessutom handlar de om att publicera verifierad och väl granskad information, och att inte vilseleda läsarna (ONM 2014). Stilen som följer dessa krav ger ett relativt snävt handlingsutrymme i jämförelse med andra texter, och därigenom bildas en allmänt accepterad journalistisk skrivstil.

En kommentar ställer i sin tur inte samma krav på skribenten. Medan journalisterna får stöd av sin utbildning är kommentarerna skrivna av vanliga läsare med varierande bakgrund, utbildning och socioekonomisk ställning. I materialet kan man observera att starka känsloladdade ord och uttryck, som anses vara vanliga och accepterade inom vardagen, förekommer enbart i kommentarerna. Retoriska uttryck är sällan synliga i artiklarna medan kommentarerna är fulla av dem.

Det är viktigt att påpeka att dessa kommentarer är modererade. Det är omöjligt att säga hur stor del av alla skrivna kommentarer som blivit publicerade. Därmed representerar de den stil som moderatorerna har ansett följa Helsingin Sanomats riktlinjer för diskussion. Dessa regler är vaga i den form de presenteras till allmänheten, och skall enbart försäkra att kommentarsfälten är ”väluppfostrade och tankeväckande” (Helsingin Sanomat 2020).

Ibarra och Kitsuse (1993) beskriver olika miljöer för retoriska uttryck. I detta fall faller båda delarna av materialet under kategorin ”media”, som har sina egna regler gällande vem som kan delta och vem som lämnas utanför. I och med att journalisterna har en utbildning kan denna utbildning anses vara ett villkor för journalistisk deltagande. De som kommenterat kan kommentera, ifall de använder sig av ett skrivsätt som enligt moderationsreglerna är konstruktivt och välargumenterat. Detta gallrar bort en del av möjliga deltagare. Dessutom har en del av Helsingin Sanomats artiklar varit låsta för icke-prenumeranter, som gör att de som vill delta måste ha betalat för det. Det är dock viktigt att påpeka att alla artiklar inte har varit låsta bakom denna ”maksumuuri”, betalväggen, från början utan först på efterhand. Det finns ingen markering på detta i artiklarna, vilket gör det svårt att veta i vilken utsträckning som det har påverkat vem som har haft möjligheten att delta i diskussionen.

7.2 Människoliv eller ekonomin?

Diskussionen över människoliv och människorättigheter å ena sidan och ekonomin å den andra bildade klart det största temat inom materialet. Dessa värderingar har målats upp som dikotomier utgående från sina vanliga definitioner, men har även blivit

använda för att tydliggöra en kontrast mellan gott och ont, och senare i diskussionen som aspekter i en jämförelse mellan Finland och Sverige. Detta underkapitel är delat i mindre enheter för att göra alla dessa diskussioner lättare att förstå och tolka.

De kommenterare och journalister som har deltagit i denna diskussion beskrivs i detta kapitel som två sidor. På den ena sidan står de som förespråkar för ekonomin och på den andra sidan står de som anser att människolivet är heligt och bör bevaras. Ekonomisidan förespråkar för mindre begränsningar och ingrepp eftersom dessa anses hota ekonomin. Människolivssidan förespråkar för mera begränsningar och åtgärder för att beskydda människoliv. Det är svårt att tolka ifall kommenterarna behåller sig till en sida igenom hela den observerade tidsperioden, men båda sidorna verkar tycka att den andra sidan är en antagonist för dem. I de följande underkapitlen för kapitel 7.2 presenteras de vanligaste teman som dyker upp i samband med debatten som pågår både inom dessa två grupper och mellan dem.

7.2.1 Ekonomi

Diskussionen kring olika pandemiresponser har varierat under pandemins gång. I början handlade den främst om olika begränsningsstrategiers ekonomiska verkningar och ett stort fokus lades på just Sverige. Sveriges strategi ansågs vara ett bättre alternativ jämfört med stränga lockdowns, eftersom den innebar att samhället inte skulle stängas ner. Detta ansågs vara bättre både ekonomiskt för samhället och för medborgarnas välbefinnande.

I kommentarerna, särskilt i början av tidsperioden, utgjorde ekonomiska överväganden en mycket synlig del av debatten. De ekonomiska effekterna målades ofta upp i termer som lågkonjunktur (*lama*), hög arbetslöshet (*suurtyöttömyys*), självmord (*itsemurha*), framgång (*menestys*), ekonomisk återhämtning (*elpyminen*) och business (*bisnes*).

Sveriges fokus på ekonomin skulle enligt debatten leda till färre långvariga effekter som hög arbetslöshet och lågkonjunktur. Det ansågs som humant att hålla samhället öppet och förlita sig på framtida flockimmunitet. I jämförelse med Sverige ansågs

Finlands strategi vara för strikt, och att den ekonomiska skadan som restriktionerna förorsakade förväntades bli värre i Finland än i Sverige. Efter pandemin skulle Sveriges bättre ekonomiska situation leda till större tillväxt medan Finlands ekonomi skulle motsvara ekonomin efter andra världskriget.

Vaihtoehtoista vain Ruotsin valitsema hallittu laumasuojan rakentaminen on lopulta inhimillisesti paras ja taloudellisin vaihtoehto. (Kommentar till STT-TT 17.4.2020) [1]

Den 18.5.2020 publicerades artikeln ”*Ruotsi valitsi koronaviruksen torjunnassa lievemmät rajoitukset, mutta talous on ottamassa yhtä kovan iskun kuin Suomessa*” (Sverige valde lindrigare restriktioner, men ekonomin håller på att ta en lika stor smäll som i Finland) där Petja Pelli beskriver de olika strategiernas ekonomiska effekter. Sveriges ekonomi har blivit lika påverkad av krisen som de andra nordiska länderna, och i jämförelse med Finland har arbetslösheten växt mer i Sverige. BNP har krympt lika mycket i båda länderna. Intressant i artikeln är att Pelli använder starkt känsloladdade uttryck så som *surmannut kymmenkertaisesti* (dräpt tiofaldigt) om Sveriges antal avlidna och frågar sig, [...] *selviääkö Ruotsin talous höllemmän linjan avulla* (klarar Sveriges ekonomi sig bättre med hjälp av den slappare linjen). Pelli är inte totalt neutral i debatten kring ekonomin.

Muutama tuhat kuollutta on pieni hinta jos Ruotsin kansantalous pelastuu valitulla politiikalla. (Kommentar till Tiainen 29.3.2020) [2]

Taitaa vaan olla, että ruotsin ekonomit laskevat pieneksi plussaksi, että vanhusten hoitokulut ja eläkekustannukset pienenevät merkittävästi. (Kommentar till Pelli 21.4.2020) [3]

Diskussionen cirklar kring medelåldern av de avlidna, och den svenska strategin beskrivs som gynnsam för yngre invånare och deras välbefinnande på bekostnaden av de äldre. Antalet avlidna, och att de avlidna är i första hand pensionärer anses vara något som de svenska myndigheterna har kalkylerat att skall leda till stora besparingar i framtiden. Stilen på dessa debattinlägg är beräknande och klinisk, en mer auktoritär stil än hos dem som argumenterar emot detta sätt att se på människoliv.

Från och med maj och allt klarare i juni kan man se att betoningen på ekonomin minskar. Attityderna kring Sveriges ekonomi skiftar från att vara beundrande, och i vissa fall helt övertygade om att Sveriges strategi är rätt, till att öppet förundra sig över hur en sådan strategi kan vara acceptabel. Härmed inte sagt att motsatta åsikter inte skulle ha funnits även i de tidigare kommentarerna. Artiklarna själv verkar pendla under våren mellan att vara positiva till att vara negativa, men även här kan man se en trend av att de positiva artiklarna är mer framträdande under början av tidsperioden.

Detta kan förklaras från och med den tidigare nämnda artikeln kring Sveriges ekonomi (Pelli 18.5.2020) som presenterade siffror om ekonomin i båda länderna. Eftersom både Sveriges export och BNP hade sjunkit kunde man se att en del av de argument som ekonomisidan hade använt hade förlorat sin ursprungliga vikt i debatten. Trots att särskilt ekonomisidan genom hela materialet använde sig av argumentationen ”möjliga vinnare och förlorare kan ses först efter pandemin”, kan man se att den så kallade människovärde-sidan växer under senvåren.

Miten minulla jää näkemättä Ruotsin strategian nerokkuus edes talouden näkökulmasta. [...] Ainoa tapa, millä Ruotsin strategia voi ehkä auttaa taloutta jatkossa on ikäpyramidin korjaantuminen ja eläkemenojen pienentyminen. Mutta vaikuttaa aika kyseenalaiselta menetelmältä korjata taloustilannetta. (Kommentar till Vainio 16.6.2020) [4]

7.2.2 Värdet av ett människoliv

Tottakai Ruotsissa puolustetaan valittua linjaa ja arvioidaan joillain markkereilla se menestyksekkääksi vaikka laumasuojaan ja talouteen vedoten. (Kommentar till STT-TT 17.4.2020) [5]

Diskussionen om antalet avlidna i Sverige har kretsat kring värdet av ett människoliv genom hela materialet. Den är synlig vid sidan om diskussionen om ekonomin och samhällets hållbarhet. Efter att mer statistik och information publicerades under våren

och sommaren 2020, växte sig denna diskussion av människolivets värde även starkare.

Stilen som man argumenterar för bevarandet av människoliv är mer känsloladdad än den som används ifråga om ekonomin. Detta kan anses vara ett sätt att distansera sig från ekonomidebattens synbara kylighet. Exempel på begrepp som används i argumentationen för människolivet och värdet av människor är bland annat mänskligt experiment (*ihmiskoe*), oetisk (*epäeettinen*), offer (*uhri*), kall (*kylmä*), naturligt urval (*luonnonvalinta*), berg av lik (*ruumisvuori*), vanvård eller försummelse (*heitteillejättö*) och eutanasi (*eutanasia*). Dessa begrepp är tydliga retoriska uttryck för förlust, som framställer människorna som beskyddare av något som är heligt. I detta fall är det det heliga människolivet, som anses vara hotat av de svenska myndigheternas kalkylerande kylighet.

I kommentarerna syns en klar värdering av människoliv, oberoende av åldern av de drabbade. Man kan se en betoning på att varje liv är heligt, och därmed värt att bli beskyddat. En kritik mot de svenska myndigheterna pekar ut att medborgarna har blivit övergivna och att myndigheterna har gjort en prioritering på vems liv är värt mer än en annans. Dessa kommentarer kan ses redan från och med materialets första artikel.

Vastuu on täysin siiretty viranomaisilta yksityisille ihmisille. Se joka sairastuu vakavasti, ehkä kuolee on siis itse vastuussa, ei ole noudattanut viranomaisten ohjeita. (Kommentar till Pelli 25.3.2020) [6]

Ruotsissa päätettiin kertalinttuulla kansanterveysorganisaation johdolla "korjata" väestörakenne. Tottahan toki säästöjä tulee siitä, että mummot on mullan alla. Joista yliedustettuina siirtolaiset. Ne raskaan työn raatajat, joilla ollut keskimääräistä huonompi terveys eläkkeellä ollessaan. (Kommentar till Sirén 22.5.2020) [7]

Denna bild på att Sverige villigt offerar sina åldringar är välrepresenterad i materialet. Argumentationen utgår från att både svenskar och de svenska myndigheterna har valt att låta de svaga och äldre dö, för att försäkra ett bekvämt liv för de yngre. Härmed görs en värdering på de svenska som kalla och likgiltiga. Kommentaren ovan betonar

även klasskillnader i vem som har avlidit och detta kommer diskuteras närmare i kapitel 7.3.

Veikkaan, että suurempi osa väestöstä vähät välittää vanhuksista kuin kehtaa myöntää. Julkinen paine ei Ruotsissa tunnu olevan kummoista epidemian hallintaa kohtaan. (Kommentar till Pelli 21.4.2020) [8]

Odottelisivatkohan Ruotsin hallitus ja sikäläinen kansanterveyslaitos yhtä tynnen rauhallisesti laumasuojan kehittymistä, jos kuolleiden ja vakavasti sairastuneiden keski-ikä olisi vaikkapa 30 vuotta eikä yli 70 vuotta, kuten nyt? (Kommentar till STT-TT 17.4.2020) [9]

Den uppfattade svenska likgiltigheten inför de höga mortalitetssiffrorna anses vara ociviliserat och strida mot de nordiska värdena. Eftersom den svenska strategin av både journalister och kommenterarna uppfattas betona flockimmunitet och föredra slappa och svaga begränsningar ses denna höga mortalitet som ett kalkylerat val. Den svenska oppositionen kritiserar eftersom den inte uppmärksamade regeringen om detta förrän i juni (Pelli 3.6.2020, Halminen 7.6.2020, Nissinen 7.6.2020).

Eftersom strategin anses kall och likgiltig klassar många kommentarer ihop Sverige med andra länder med likadana tendenser. Sverige blir jämfört med länder som USA, Brasilien och Stor-Britannien. Det höga antalet avlidna i alla dessa länder ses därmed som ett tecken på att dessa länder sätter ekonomin före människoliv. Ekonomin, och särskilt kapitalismen, blir ett hot mot demokrati och mot en individs rätt till sitt eget liv.

Ruotsin linja oli yksinkertainen; talous asetettiin ihmisten terveyden edelle. Kuten Britanniassa alkuvaiheessa. Ja USA:ssa ja Brasiliassa koko ajan. Kapitalismi vastaan kansanvalta. (Kommentar till Pelli 3.6.2020) [10]

Det att den svenska strategin var så annorlunda från vad andra länder gjorde ses speciellt i kommentarerna som ett slags experiment, och delvis även i artiklarna. Då karantän antas ha varit historiskt effektiv i bekämpningen av smittosamma sjukdomar, har de flesta kommenterarna uppfattat den svenska strategin som märkvärdig.

Oberoende huruvida man betonar betydelsen av ekonomin eller människoliv ses detta ofta vara ett exempel på att Sverige tror sig veta bättre än resten av världen.

Ruotsissa on menossa makaaperi yhteiskuntakokeilu - katsotaan kuinka moni kuolee, kun mitään ei tehdä! Maailmassa on tiedetty jo satoja vuosia, että kulkutauteja vastaan ei ole oikeastaan muuta konstia kuin eristäytyminen. Ne opit ovat kaikkien vapaasti käytettävissä - jopa ruotsalaisten, jotka luulevat tietävänsä nyt asiassa jotakin uutta uljasta ja käänteentekevää. (Kommentar till Sirén, Paulavaara 4.4.2020) [11]

Detta kan tolkas i jämförelse med de tidigare diskussionerna kring Sveriges historiska status. I kommentaren ovan syns särskilt den förvåning som väcks av de svenska myndigheternas övermod i en situation där inte mycket information ännu fanns om viruset. Även i andra kommentarer ses den svenska strategin som närapå arrogant, och en av kommentarerna nämner att ”svenskarna hade turen att viruset var harmlöst för barn” (kommentar till Pelli 5.5.2020).

Jos Ruotsi tekee tämän tietoisesti, valittua strategiaa voisi kutsua vaikka huoltosuhdekysymyksen lopulliseksi ratkaisuksi? (Kommentar till Timonen 23.3.2020) [12]

Försörjningskvoten beskriver mängden arbetstagare per icke-arbetstagare. Kvoten beskriver därmed den börda arbetstagarna har i försörjningen av barn och äldre. I de flesta västerländerna har befolkningsstrukturen lett till problem i vårdkostnader, där de stora åldersklasserna blir försörjda av en allt mindre mängd arbetstagare. Försörjningskvoten och befolkningsstrukturen anses vara ett av västerlandets största problem. I diskussionen kring Sveriges höga mortalitetssiffror lyfts den även fram som en fråga, huruvida Sverige har villigt att valt att låta de svaga dö för att ”lösa försörjningskvotsfrågan”. Begreppet ”lopullinen ratkaisu” är även en antydning på nazi-Tysklands ”Endlösung” som naziregeringens lösning på ”judefrågan” - det systematiska folkmordet av judarna.

7.2.3 ”Sveriges mörka historia”

Ruotsalaisesta äärihumanistisena pidetystä yhteiskunnasta paljastui yllättävä julmuus. Ehkä Ruotsin historiaa tuntien se ei sittenkään ole niin yllättävää. (Kommentar till Pelli 5.5.2020) [13]

En del av de kommentarer som ställer människovärdet över ekonomin hänvisar till den svenska 1900-talshistorien som en förklaring till de höga mortalitetssiffrorna. Detta synsätt förekommer enbart inom kommentarerna och är inte representerat i själva artiklarna. Den retorik som används just i denna argumentation är ändå så pass väl accepterad av de andra som kommenterat och även av moderatorerna, att det är intressant att diskutera den vidare.

Eiko se ollut juuri Ruotsi jossa viime sodan jälkeen sterilioitiin tuhansittain sellaisia ihmisiä joiden ei tahdottu lisääntyvän? Nytkin ovat kuolleet enimmäkseen vanhoja, joista ei yleensä ole kauniille ja terveelle yhteiskunnalle hyötyä [...] (Kommentar till Pelli 21.4.2020) [14]

Ruotsilla on vanhat perinteet heikkojen karsimisessa. Ruotsiin perustettiin maailman ensimmäinen rotubiologinen instituutti. [...] Ruotsi steriloi noin 63 000 epäsoviviksi katsomaansa eugeniikkaohjelmassaan vuosien 1935–1975 aikana. (Kommentar till Pelli 21.4.2020) [15]

Tvångssteriliseringslagarna från 1934 och 1941 möjliggjorde en sterilisering av vissa befolkningsgrupper i Sverige. Lagen från 1941 pekar ut specifikt kvinnor (Larsson 2015, 4), men även män är representerade i statistiken. Män utgjorde en tredjedel av de steriliserade under början av 1940-talet, men kvinnornas andel ökade stadigt. Under 1970-talet var 99 % av de steriliserade kvinnor (Bergentz 2019, 23). Under åren 1934–1975 steriliserades totalt 62 888 personer (Larsson 2015, 1). Många av de som steriliserades var svagbegåvade, kvinnor som tillhörde minoriteter och arbetsinvandrade kvinnor (Bergentz 2019, 19).

Lagen möjliggjorde sterilisering av individer enligt eugeniska, sociala och medicinska anledningar. Den eugeniska steriliseringen motiverades med biologin medan den

sociala steriliseringen var avsedd att minska antalet föräldrar som inte kunde sköta sina barn (Larsson 2015, 4). Det är särskilt den eugeniska steriliseringen som väcker stora känslor idag, då rasbiologi förknippas med nazism.

Enligt lagen från 1934 kunde de steriliseras utan medtycke, som ansågs på grund av sin ”sinneslöshet, rubbad själsverksamhet eller sinnessjukdom” (Larsson 2015, 4) vara oförmögna att handha vårdnaden av sina barn. Lagen från 1941 omformulerade den gamla lagen till att inkludera ”asociala personer och personer som har ärftliga sjukdomar och/eller kroppsfel samt svaghet hos kvinnan”. Lagen specificerade att trots att dessa kunde användas som motiveringar för sterilisation med samtycke, kunde en läkare sterilisera patienten utan samtycke ifall hen var av ”rubbad själsverksamhet” (Larsson 2015, 4). Därtill användes tvång och övertalning av patienterna i en stor del av fallen, där sterilisation var alternativet till en livstid inom vårdinstitutioner (Bergentz 2019, 22).

Toki Ruotsissa, missä vielä 70-luvulla pakkosteriloitiin ihmisiä, hieman natsahtavat ideat kansanterveydestä mennevät läpi [...]
(Kommentar till STT-TT 17.4.2020) [16]

Med bakgrunden av historia påstår en del av kommentarerna att samma mentalitet fortlever i Sverige. Steriliseringarna används som en beskrivning på det sanna svenska samhället, som existerar bakom en mask av humanitet och välfärd. Kommentarerna beskriver Sverige som ett kalkylerande samhälle där de svaga och olämpliga (*epäsopivat*) har mindre värde än de vackra och hälsosamma.

Då rasbiologi och ett samhälleligt organiserat ”naturligt urval” förknippas med nazism är det inte förvånande att se kommentarer som drar dessa paralleller.

Ruotsi antaa luonnonvalinnan tehdä tehtävänsä. Kun vanhukset ja heikot yksilöt poistuvat, se tietää valtavia säästöjä antaa hyvän lähtökohdan nousevalle taloudelle. Miten tuleekin mieleen 1900-luvun Saksa. (Kommentar till Pelli 3.4.2020) [17]

En haluaisi asua yhteiskunnassa jossa jokaisen henki tai elämä ei olisi arvokasta elämistä. Keskustelu alkaa olla tasolla jossa Saksa oli 40:ntä luvulla. (Kommentar till Pelli 3.4.2020) [18]

Jämförelsen med nazism väcker känslor och tydliggör en skillnad på det goda och det onda. Då Sverige jämförs med nazi-Tyskland bäddar man för ett väldigt känsloladdat argument, även om skrivstilen i kommentarerna är ofta ifrågasättande snarare än beskyllande. Här blir jämförelsen med Finland till en jämförelse mellan gott och ont. I kommentaren ovan skriver läsaren ”*en haluaisi asua yhteiskunnassa-*”, ”jag skulle inte vilja leva i ett (sådant) samhälle-”, och framställer Sverige som ett land som inte värderar människoliv. Slutsatsen blir därmed: jag hellre vill bo i Finland som värderar människoliv.

7.2.4 Mellan två ytterligheter

Tuo syvällä rintaäänellä lausuttu "Kyllä ihmishenki on tärkeämpi kuin raha" osoittaa lausujastaan paljon. Tuo on pölhöpopulistinen väite, jonka voi kuulla poliitikon suusta, mutta joka oikeasti tarkoittaa ymmärtämättömyyttä yhteiskunnan toiminnasta.
(Kommentar till Loula 10.6.2020) [19]

Dikotomin mellan ekonomi och människoliv är ingen självklarhet. Den är en jämförelse som görs utifrån värderingen och retoriken om heligheten av människoliv. Det att människoliv värderas högt är nästan en självklarhet i de flesta länder, inte minst i Norden. Det att Sveriges linje var så annorlunda från de andra nordiska ländernas strategier tolkas som omskakande. De egna värderingarna blir återspeglade i grannen som tidigare har uppfattats som likadan som Finland och finländare. Eftersom grannen inte tycks värdera människoliv så som man själv gör tolkas den agera utgående från ekonomiska hänsyn. Ekonomin är trots denna tolkning inte separat från människoliv.

Ja tuo talous vs. terveys/ihmishenget linkitys on kyllä jo niin kulahtanutta perustelua, että yrittäkää nyt edes keksiä jotain parempaa. Ne kaksi asiaa kulkevat käsi kädessä, vai luulitko että meidän terveydenhuolto tähän mennessä on jollain pyhällä hengellä pidetty pystyssä? [...] Kyseessä ei siis ole talous vs ihmishenget, vaan ihmishenget vs ihmishenget. Ruotsissa tämä on

älytty ja toivottavasti tuo viisaus ja ennakointikyky alkaisi nyt pikkuhiljaa valumaan Itämeren tännekin puolen. (Kommentar till Pelli 3.5.2020) [20]

Ekonomins roll i vardagen är enorm. Allt i samhället uppehålls åtminstone delvis av ekonomin, och de ekonomiska konjunkturerna återspeglas tydligt i vardagslivet. Detta kan ses tydligt i bland annat de stora lågkonjunkturerna under 1990-talet och finanskrisen av 2008.

Talous on merkittävin yhteiskunnan terveyteen vaikuttava asia. Jos epäilet asiaa kannattaa tutustua miten työttömyys ja konkurssit vaikuttavat päihderiippuvuuteen, masennukseen, perheiden eheyteen ja itsemurhiin. (Kommentar till Pelli 3.4.2020) [21]

Det blir därmed svårt att skilja människoliv från ekonomin utan att missförstå de relationer som existerar i samhället. Hursomhelst kan man finna värde i att just dessa två, ekonomi och värdet av människoliv, målas som motpoler. Eftersom de effekter som de olika strategierna får inte kan ses på en så kort tidsperiod blir det svårt att bidra med enbart fakta i dessa debatter. Därmed används värderingar som fakta som sedan motiveras med retorik som är antingen för eller emot den strategi som diskuteras. De tolkningar som görs och den retorik som används belyser en del av de mindre synliga åsikterna kring svenskhet.

7.3 Klassamhället

Petja Pelli skriver i sin artikel ”*Eniten koronakriisissä on yllättänyt Ruotsin kyky katsoa pois päin kuolleistaan*” som är publicerad 21.4.2020 om hur annorlunda bild Sveriges covid-19-pandemirespons har gett av det svenska samhället. Jämfört med vad hon själv beskriver som ”*turvallisuudenhakuisuus*” eller säkerhetsorienterat beteende som tidigare varit kännetecknande för Sverige, har den höga dödligheten skapat en bild av ett klassamhälle där minoriteter är överrepresenterade i statistiken medan beslutsfattarna ser ut att vara likgiltiga inför deras lidande. ”De äldre äldre” och

invandrargrupper, så som sverigefinnar är överrepresenterade i mortaliteten. Dödsfallen tycks bortförklaras av Tegnell och myndigheterna som fel i statistiken.

Pelli illustrerar denna klyfta mellan samhällsklasser genom en beskrivning av den första offentliga chockreaktionen i media då en populär radoröst dött på grund av viruset.

Ensimmäinen suuren mittakaavan järkyttynyt mediareaktio nähtiin vasta, kun covid-19-tauti vei viime keskiviikkona NRJ-kanavan aamuohjelman 51-vuotiaan suosikkijuontajan Adam Alsingin. Tuolloin myös pääministeri Löfven esitti osanottonsa omaisille toimittajan asiaa kysyessä. (Pelli 21.4.2020) [22]

Eftersom Pelli tar upp Löfven i detta sammanhang verkar hon hänvisa till ojämlikheten i samhället. Tidigare i samma artikel beskriver hon att både konungens och Löfvens tidigare tal hade ansetts bra men bristfälliga i att ta upp den höga dödligheten i landet och konfrontera sorgen i många familjer. Pelli verkar antyda att Löfven gett ett personligt utlåtande för en av de mer synliga och väletablerade offren i stället för de mycket fler offren från lägre klass.

Diskussionen kring klass syns även i andra kommentarsfält än enbart den under Pellis artikel. Kommentarererna anknyter till den gamla historiska retoriken om Sverige som en kolonisationsator som användes i Finland under 1800- och 1900-talet. Diskussionen tar upp även den roll invandrargrupperna har i att uppehålla det svenska samhället.

[...]Ruotsi on luokkayhteiskunta, joka ei pärjännyt siirtomaaherruudessa, mutta osasi hyödyntää kolonialismia toisin keinoin. Maahanmuuttajien tekemä "likainen työ" on ollut ensisijaisen tärkeässä roolissa maan vaurauden ja vakauden kehityksessä. (Kommentar till Pelli 21.4.2020) [23]

Retoriken i diskussionen kring klassamhället och den höga mortaliteten bland minoritetsgrupper använder sig av ord såsom uppoffring (*uhrata*), nervärdering (*väheksyminen*), lidande (*kärsimys*), grym (*julmaa*), slita (*raataa*) och eliminering (*eliminointi*). Flera av kommentarererna framför en uppfattning om ett Sverige som medvetet eliminerar de lägre klasserna, vars arbete inte uppskattas av de högre

klasserna. Döden är avlägsen för dem som bestämmer, och som därmed blundar för det mänskliga lidandet.

Sverigefinnarnas öde ses som en stor tragedi. De utgör en minoritet som känns närmare än de andra minoritetsgrupperna, och den bild som byggs upp av sverigefinnarna liknar den finska identiteten. De anses arbeta hårt i låglönearbeten utan den uppskattning som de vore värda, samtidigt som de krävs att använda svenska i sin integrering i det svenska samhället. Språkraven lyfts upp både som en risk mot minoriteters rättigheter och för smittspridningen. Språket blir en del av klassidentiteten, och används som en symbol för klasssamhällets förtryck; ifall du inte pratar svenska är du av lägre klass.

[...]Ruotsissa asuvalta suomalaiselta edellytetään ruotsin puhumista. Jopa lääkärissä käynti edellyttää suomalaiselta ruotsin puhumista, sillä englannin käytöstä huomautetaan. Tällainen vieraskielisten kohtelu kohdistuu eritoten suomalaisiin, sillä kyllä ruotsalaiset tietävät että Suomessa luetaan kouluissa ruotsia.
(Kommentar till Löytömäki 10.6.2020) [24]

I diskussionen om Sverige lyfts ofta upp även den inhemska språkfrågan. ”Pakkoruotsi”, tvångssvenskan, väcker många starka känslor bland finskspråkiga. Även i diskussionen kring klass och Sverige verkar språk väcka stora känslor. Det svenska språket förknippas med tvång och förtryck även när det gäller sverigefinnar. Det att sverigefinnarna tvingas att använda svenska som språk i Sverige verkar tolkas av finskspråkiga kommenterare som om tvånget skulle gälla även dem. Tvångssvenskan och de starka känslor som förknippas med den verkar därmed överskrida landsgränserna. Tvångssvenskan anses av en del att symbolisera den finska underordningen både konkret under Sveriges styre och även ”kulturellt” långt efter att det svenska styret fick sitt slut (Majander 2020, 187).

I och med denna retorik målas upp en bild av de lägre klasserna som förtryckta individer som arbetar i låglönearbeten. Utan dem kunde inte de högre klasserna åtnjuta sin frihet.

[...] etnisesti monenkirjavilla linja-auton laitoshuoltajilla, dagisapulaisilla tai linja-auton kuljettajilla, jotka eivät nyt voi suojautua virukselta. Heille Södermalmin terassilla skoolaavat edustavat sellaista valkoista etuoikeutta, mikä ruotsalaisesta

yhteiskunnasta paljastuu heti, kun pintaa vähän raaputtaa.
(Kommentar till Pelli 21.4.2020) [25]

*Ruotsalainen kova luokkayhteiskunta pitää yläluokan
rauhallisena, sillä heidän turvanaan ovat pahimmassa
tapauksessa yksityisten sairaaloiden hengityskoneet.* (Kommentar
till Pelli 3.4.2020) [26]

”*White privilege*” saknar en svensk översättning, men används ofta i samband kring ras. Begreppet kommer från 1980-talets USA där den definierades som de privilegier ”*de vita*” har i samhället (Lindstrand 2020). I diskussionen används begreppet som en definition på dem som sitter på uteserveringarna på Södermalm. I samband med diskussionen kring klass och språk tas härmed även ras och nationalitet med i ekvationen.

I kommentaren ovan (Pelli 21.4.2020) beskrivs att det svenska samhället är genomsyrat av ”*white privilege*” samtidigt som kommenteraren beskriver minoriteterna som offer. Kommentaren till Pelli 3.4.2020 beskriver hur de som hör till överklassen inte behöver oroa sig, eftersom de har privata sjukhus de kan vända sig till.

Båda kommentarerna beskriver detta som ett svenskt fenomen, i deras betoning på ”*ruotsalainen (luokka)yhteiskunta*”, ”det svenska (klass)samhället”. Härmed görs en jämförelse med Finland, även om det inte uttryckligen nämns. Klasssamhället blir en fråga om svenskhet, där paralleller kan dras till tiden före kriget 1808–1809 då svenskhet förknippades starkt med klass.

Jämlikhet värderas högt av kommenterarna, och en likadan betoning kan även ses i en del artiklar. Detta berör retoriken av berättigandet, eftersom jämlikhet eftersträvas i det finska samhället, och tycks ha glömts bort i Sverige. Eftersom Sverige enligt dessa skribenter har visat sig vara ett klassamhälle, kan jämförelsen användas effektivt. Finland har brutit sig loss från Sveriges inflytande, och därmed även lämnat bakom sig klassamhället. Demokrati och jämlikhet, som tidigare starkt kopplats ihop med Sverige, används för att beskriva Finland i stället.

7.4 Tegnell och konsensusamhället

Todellinen keskustelu Ruotsissa koronasta on ollut lähes olematonta. Eri äänet on vaiettu ilman keskustelua, konsensus perustuu yksinvaltaisen Tegnellin mielipiteeseen (ei tieteelliseen tietoon). Tegnell on ollut kuin pikku kuningas, [...] (Kommentar till Pelli 3.6.2020) [27]

I och med att Sveriges strategi har varit så omtalad runt världen har Sveriges ansikte i frågan blivit statsepidemiologen Anders Tegnell. Eftersom de svenska politikerna och den svenska lagstiftningen låter sakkunniga och tjänstemän styra mer än i Finland, har statsepidemiologen varit mycket mer synlig än hans motpart i Finland. Tegnell har oftast setts ha högre bestämmanderätt än statsminister Löfven och hans regering gällande covid-19-pandemiresponsen och den svenska bekämpningsstrategin.

Även i diskussionen i Helsingin Sanomat tas Tegnell upp oftare än Löfven, och ifall Löfven diskuteras är det i termer av förvåning över att han är så frånvarande. Tegnell blir ansiktet för den svenska strategin och även en personifiering av ledarskap då regeringen och politikerna anses vara frånvarande. Attityden som kommer fram i diskussionen är att den svenska regeringen gömmer sig bakom Tegnell, och låter bli att ta ansvar. I jämförelse ses Finlands regering ha skött sig bra eftersom både presidenten och oppositionen har styrt regeringen i dess tolkning av folkhälsomyndighetens (Institutet för hälsa och välfärds och Tegnells motpart Mika Salminens) rekommendationer.

[...] Löfvenin hallitus on Tegnellin selän takana piileskellen aiheuttanut kansalaistensa massakuoleman, [...] (Kommentar till Parkkinen 15.6.2020) [28]

Uskon vilpittömästi, että [Suomen] presidentin ja opposition tiukka asenne kovien rajoitusten tarpeellisuudesta antoi hallitukselle selkärankaa toimia asiantuntijavirastonsa ohjeita kovempien rajoitusten puolesta ja hyvä niin. Ruotsissa näin ei ollut vaan siellä vallitsi nähdäkseni konsensus Tegnellin toimista. (Kommentar till Nissinen 7.6.2020) [29]

Tegnell själv målas upp som en person med bristfällig karaktär. Trots lagstiftningens roll i hur stor makt som hans position tilldelas beskriver en skribent även betydelsen av Tegnells karisma. Hen beskriver Tegnell som självsäker, stabil, karismatisk och trovärdig. Hen argumenterar att dessa är egenskaper som folket behöver i kristider. Trots detta beskriver hen Sveriges linje som ”katastrofal”, och att finländare har haft turen att Salminen inte besitter likadana egenskaper (kommentar till Vainio 16.6.2020).

En annan kommentar beskriver en oro över Tegnells eventuellt egen agenda i frågan. Hen beskriver Tegnell som ”en person som kallblodigt gör beslut över liv och död” och ”bygger upp en personkult kring sin karismatiska performans” för att till sist påminna om att historien har känt flera andra ledare med samma egenskaper. Dessa ledare har lett till förödelse, argumenterar hen (kommentar till Pelli 3.6.2020).

Mielestäni ruotsin viranomaisilla Tohtori Tengeleä myöden on ongelmia lukea tilastoista numeroita ja katsoa peiliin.
(Kommentar till Sirén 22.5.2020) [30]

Kommentaren ovan refererar till nazidoktor Josef Mengele som gjorde brutala experiment med fångarna i Auschwitz under åren 1943–1945. Detta kan kopplas till de tidigare diskuterade åsikterna om Sveriges strategi och om dess förmenta förakt för människoliv.

Tegnell och den svenska regeringen tolkas vara oförmögna att medge sina misstag. Begrepp som dyker upp kring Tegnell är bland annat galen (*hullu*), skrämmande (*pelottava*), dåraktig (*järjetön*), psykisk störning (*mielenhäiriö*), förstörelse (*tuho*), Orwellian (*orwelliainen*) och egen förträfflighet (*oma erinomaisuus*). Då Tegnell förknippas starkt med Sverige kommer dessa egenskaper även att beskriva Sverige och svenskt ledarskap. Frågan som ställs i diskussionen är att ifall Tegnell utan att bli motsagd får styra och orsaka det som beskrivs som ”massmord”, accepterar det svenska folket ”massmordet” av sina egna invånare?

Tätä ruotsalaisten toimintaa voi kutsua myös strategiaksi, mutta pohjimmiltaan se taitaa olla heille valitettavan luonteenomaista konsensushakuista ja jalkoja vetelevää kyvyttömyyttä tehdä vaikeita päätöksiä. (Kommentar till Timonen 26.3.2020) [31]

Hyvä osoitus siitä, mitä se ruotsalainen diskuteerauskulttuuri oikeasti tarkoittaa: kovapäisimmän diktaturia. Jos yksi ei anna periksi, niin muiden olisi pakko mennä tämän jäärän kannalle, jotta saadaan yksimielinen päätös. (Kommentar till Parkkinen 15.6.2020) [32]

Språkmässigt är det intressant att begreppet ”*diskuteeraus*” används, trots att det inte är en officiellt accepterad term utan ett låneord från det svenska språket. Ordet används ofta i diskussionerna i stället för den officiella översättningen för diskussion, *keskustelu*, men alltid som en syftning till en särskilt ”svensk” form av diskussionskultur. I vissa sammanhang dras vokalljuden ut även mer (*diskuteeraus*), för att betona hur långsamt och ineffektivt denna form av diskussion är. De begrepp som används fortsätter att ifrågasätta det svenska sättet att agera, och används för att betona värdet i det finska. Det finska folket agerar i stället för att prata, medan svenskarna diskuterar och söker konsensus.

Sveriges förmenta vana att diskutera och söka konsensus målas upp i rätt negativa termer. Konsensuskulturen definieras att vara något falskt, en oförmåga att göra både lätta och svåra beslut. I denna jämförelse byggs Finland upp som ett land som är förberett att fatta svåra beslut för det allmänna bästa. Mer om detta senare i kapitel åtta, där Finland och Sveriges historiska erfarenheter om beredskap och krig tas upp.

Det är intressant att konsensusökande anses vara fel. I diskussionen beskrivs denna vana att diskutera som en process som aldrig tar slut, samtidigt som det beskrivs att i slutet måste alla vara av samma åsikt. Detta beskrivs leda till att ingenting någonsin händer, att besluten aldrig fattas och att det viktiga i processen förblir att alla har fått vara med. Samtidigt anser vissa skribenter, så som i kommentaren ovan, att processen är diktatorisk. Genom en jämförelse med diktatur förstärks bilden av konsensusökandet som något negativt och då begrepp som massmord förknippas till det, blir konsensusökandet inte bara ineffektivt utan även farligt och problematiskt.

Jämförelsen med Finland blir intressant. Konsensusökandet anses att vara något svagt, även om det beskrivs med hård retorik så som diktatur och inkompetens, medan finskt agerande anses vara starkt och kunnigt. Sverige anses vara ett för mjukt och okunnigt land, och detta anses vara ett resultat av att inga stora kriser i flera hundra år

har inträffat på svensk mark. Här blir jämförelsen med Finland igen historisk. Finland är inte mjukt, eftersom finländare alltid är förberedda på krig.

Ruotsin ja Suomen suurin ero on, että jälkimmäisen on ollut pakko uudistaa perustuslakiaan ja pitää samalla huoli, että kaikki muutkin kriisiajanlait ovat "piipussa liipasin valmiina". [...]
Ruotsilla ei ole ollut tarvetta uudistua. Kruununsa ja Suomen varjossa on voitu luottaa siihen, että mitään sellaista kriisiä ei tule valtakunnan rajan yli, johon ei diskuteeraus ja konsensus auttaisi.
(Kommentar till Nissinen 7.6.2020) [33]

I kommentaren ovan påstår skribenten att Sverige aldrig har behövt förnya sin lagstiftning. Av den ton som använts får man även en bild av att det är Finland som förnyat sig, även om orsaken har varit rädslan av nya ”erövrare” och krig. Medan Sverige till en viss grad förknippas med modernitet och civilisation, beskrivs Finland nu som mer ”modern” gällande lagstiftning och beredskap. Finland anses att ha gått förbi Sverige i denna fråga.

7.5 Fakta och vetenskap

Hoivakotien ulkopuolinen tilanne näyttää Ruotsissa nyt suorastaan erinomaiselta, ei pelkästään lupaavalta. Laumasuoja alkaa vaikuttamaan. Sen siitä saa kun toimii tieteen ehdoilla ja antaa asiantuntijoiden johtaa. (Kommentar till STT-TT 17.4.2020) [34]

Tidigare i avhandlingen diskuterades Sveriges pandemirespons. Lindström (2020) beskrev att den svenska strategin baserade sig på det svenska samhällets betoning på fakta och evidensbaserad kunskap. Vetenskap och logik lyfts ofta fram i diskussionen, där den svenska responsen beskrivs som både vetenskapligt och logiskt den rätta. Dessa diskussioner kan hittas främst i början av den tidsperiod som denna avhandling analyserar.

Fakta och vetenskap lyfts upp som konkreta objekt i verkligheten, som inte kan modifieras eller bortförklaras. I början av materialet används detta som en motivering för varför Finland borde följa den svenska strategin, eller varför den svenska strategin är bättre än den finska. Senare i materialet börjar fakta och vetenskap användas som ett vapen mot den svenska strategin, som börjar anses vara främmande för den vetenskapliga verkligheten.

Ruotsi ylpeilee aiheellisesti poliittisella kulttuurillaan, jossa päätöksenteko nojaa vahvasti todennettaviin faktoihin ja tutkimustietoon. Nyt hurskastelun suurvallalla menee tunteisiin, kun samaa päätöksentekotapaa sovelletaan heitä vastaan. (Kommentar till Sirén 26.5.2020) [35]

Tietoa on ollut vaikka kuinka paljon esimerkiksi sen perusteella miten Aasian ma[i]ssa on toimittu. Se ei vain ruotsalaisille ole kelvannut alkuunkaan. (Kommentar till Halminen 7.6.2020) [36]

Den svenska regeringen och de svenska myndigheterna har under den observerade tidsperioden i allt högre grad behövt förklara och motivera sin strategi till internationella media. Kommenterarna avfärdar detta som bortförklaringar, och misstron kan särskilt från och med maj 2020 även ses i artiklarna.

Fakta och vetenskap förknippas starkt med experter och tjänstemän. Den svenska strukturen anses vara odemokratisk och farlig i sambandet med diskussionen om flockimmunitet och pandemin i allmänhet. Vissa anser även att de svenska myndigheterna förvränger fakta för att kunna motivera sin strategi.

Mitkään tavalliset Ruotsi-kliseet eivät tosiaan nyt päde, paitsi auktoriteetti-usko ja yhdenmukaisuuden paine, jotka saavat koko kansan Tegnellin puolelle, vaikka tämän argumentit alkavat olla aika heppoisia ja jopa vääristeltyjä. (Kommentar till Pelli 21.4.2020) [37]

Den svenska regeringen och de folkvalda anses vara svaga. Beslut görs av tjänstemän i stället för de demokratiskt valda representanterna för folket. En betoning läggs på ansvarsskyldighet, och på frågan huruvida tjänstemän kan bli avskedade för deras

misstag. Att ansvarsskyldigheten förflyttats från de folkvalda till tjänstemän tolkas som både odemokratiskt och farligt.

Talouden vuoksi laumaimmunitietin haku oli poliittinen päätös, jonka tekijät ovat kuitenkin ilmeisesti viranomaisia ja mahdollisesti pelkästään yksi mies. Silti hallitus tuosta kantaa lopulta vastuun. Virkamiehethän ovat erottamattomia täysin tehtyjen virheiden koosta riippumatta. (Kommentar till Pelli 3.6.2020) [38]

Tjänstemännen och experterna som den svenska regeringen förlitar sig på för att fatta beslut uppfattas som både för starka gällande sin beslutsmyndighet och samtidigt sakna kontroll över samhället. Den politiska makten i landet ses att vara i tjänstemännens händer i stället för politikernas.

[Ruotsissa] demokraattisesti valitut päättäjät näyttävät suorastaan naurettavilta sivustaseuraajilta. Viranomaisvalta hallitsee kuin tsaarin aikaan. Suorassa tv-lähetyksessä saattaa ministeri sanoa jotain, minkä jälkeen viranomainen siitä vierestä ilmoittaa, että ei me noin tehdä. (Kommentar till Pelli 3.6.2020) [39]

En oikein jaksa uskoa että Ruotsisa olisi päätetty tai edes pystyttäisi pitämään yhteiskunta kutakuinkin auki tai kiinni. Onhan se avoin yhteiskunta. Enemmänkin on kyse siitä ettei Ruotsi pysty kontrolloimaan yhteiskuntaansa, eikä siis sulkemaan sitä. (Kommentar till Pelli 18.5.2020) [40]

Jämförelsen med Finlands ledning och myndigheter kan ses i hela materialet. Trots att det ibland finns väldigt starka diskussioner om huruvida den finska regeringen har gjort de rätta besluten, finns det dock en allmän uppskattning för det finska systemet. Anders Tegnells finska motsvarighet, Mika Salminen, beskrivs ofta som en lika stor fara för Finland som Tegnell är för Sverige. Skillnaden mellan resultaten beror enligt många skribenter på den roll den finska presidenten och oppositionen åtagit sig under krisen. Demokratins anses vara tryggad i Finland, då oppositionen och de folkvalda har det sista ordet i besluten i stället för tjänstemännen.

Att Sverige valt att inte stänga ner samhället ses av en del kommentarer som ett tecken på svaghet. Pandemiresponsen framställs som bara ett av många exempel på hur den svenska staten har förlorat kontrollen över samhället. Våldsamheter i svenska städer anses att vara ett tecken på samma problem. Finland, som kunde stänga ner sitt samhälle, ses däremot att vara i kontroll av landet, vilket gör att samhället fungerar bättre.

7.5.1 Flockimmunitet

HS kertoi aiemmin, että Ruotsi ei virallisesti tavoittele epidemiassa niin kutsuttua laumaimmunitteettia, mutta viranomaisten lausunnoista paistaa läpi, että vasta-aineiden kertymisestä toivotaan lisäapua epidemian hidastamiseen.
(Nissinen 7.6.2020) [41]

Diskussionen om flockimmunitet är en återkommande del av både kommentarerna och artiklarna. I artiklarna kan man se en tydlig omformulering av den svenska strategin. Nissinen, citatet ovan, är ett exempel på denna omformulering av information. Officiellt har Sverige inte haft syftet att förlita sig på flockimmunitet, men de beslut och kommentarer från Folkhälsomyndigheten som getts under pandemin ger bilden att flockimmunitet är en del av strategin. Finska media har varit aktiva i att beskriva detta förhållningssätt, och beskrivningen har kommit att av läsarna ses som ett faktum.

Eftersom läsarna anser att flockimmunitet tillhör den svenska strategin, kan de svenska försöken att förklara strategin ses som falska. De svenska myndigheterna bortförklarar och tror att särskilt de finska läsarna är naiva och dumma och inte förstår att de blir ljugna för.

Flockimmunitetsdiskussionen har genomsyrat hela materialet. Det att Sverige söker flockimmunitet genom smittning har blivit ett faktum, och behöver därmed inte förklaras eller motiveras av kommentarerna. Diskussionen kommer i stället att gälla denna strategis moraliska innebörd. Den förstärker andra argumentationer och

stereotypier. Dessa argumentationer och stereotypier existerar inom de teman som redan diskuterats. Flockimmunitet är bland annat starkt kopplat till den moraliska diskussionen kring värdet av ett människoliv (kapitel 7.2.2).

Laumaimmunitettiin ei pidä uskoa. Se on sama kuin palokunta syttyneen talon luo tultuaan toteaisi: "Ei kannata käydä sammuttamaan, kun tuli edennyt kivijalkaan asti, niin sitten pääsemme tulen herraksi" (Kommentar till STT-TT 17.4.2020)
[42]

Eftersom diskussionen främst handlar om moral och etik kring flockimmunitet genom smittning blir jämförelsen med Finland en moralisk jämförelse. Den finska strategin, trots att den ses av en minoritet av kommentarerna som misslyckad, anses av majoriteten vara lyckad och moraliskt riktig. Denna attityd kan även läsas i artiklarna, där journalister artikel efter artikel ifrågasätter den svenska strategin. Sveriges attityd till flockimmunitet beskrivs som naivt och lönlöst. Sverige blir ett exempel på vad som kan hända ifall man inte agerar, och används för att motivera behovet av starka åtgärder i Finland.

7.6 Tur

Svenskhet förknippas ofta med att ha bra tur (Pietilä 2019, 47). Det finns ingenting svenskarna inte kan göra om de så vill, och detta används som en punkt att jämföra sig med. Finländare blir i detta sammanhang de som drabbats av olycka gång efter gång, medan svenskarna lyckas och har tur utan att speciellt ha arbetat för det. Sveriges långa och relativt stabila historia som en nation som alltid lyckas försäkra sin existens jämförs med den finska historien. En aspekt av Sverigebilden blir turen, som demonstreras genom en annan kulturell jämförelse.

Ruotsalaiset ovat vankkaan historiaansa nojaten Hannu Hanhia, jotka putoavat jaloilleen. (Kommentar till Pelli 21.4.2020) [43]

Ingen annan serietidning är lika populär i Finland som *Aku Ankka*, Kalle Ankas finska version. Den publiceras varje vecka och förblir en av de mest lästa tidskrifterna i Finland. År 2016 läste ca. en miljon finländare tidningen varje vecka. *Aku Ankka* var därmed den tredje mest lästa tidningen i landet, efter *Pirkka* och *Yhteishyvä* (Kontturi 2017, 28) som är tidningarna för K-gruppen respektive S-gruppen. Tidningen har en speciell position i det finska samhället, eftersom en stor andel finländare har lärt sig att läsa med hjälp av tidningen. Även vuxna njuter av tidningen eftersom den använder sig av utmärkt och skickligt språk. Språket har fått erkännande av flera språkliga institutioner (Kontturi 2017, 28). Karaktärerna är så bekanta för även de som inte läser tidningen att flera namn används allmänt som beskrivningar av en person. En verklig person kan beskrivas som en *hannuhanhi* (Alexander Lukas) eller *pellepeloton* (Uppfinnar-Jocke) (Viitanen 2017, 1).

Även i internationell jämförelse har finländarna en speciell plats, där 47,5 % av läsarna anser att Kalle Anka är deras favoritkaraktär. *Musse Pigg* är populärast utanför Europa, där Kalle Anka åtnjuter stor popularitet. Finländarna anser att de kan relatera till Kalle Anka, som har otur i livet men ändå fortsätter jobba hårt och försöker sitt bästa trots att han är *the underdog*, eller den förväntade förloraren. Kalle Ankas attityd beskrivs med det finska ordspråket ”*leuka rintaan ja kohti uusia pettymyksiä*” (Kontturi 2017, 30), fritt översatt till ödmjukt mot nya besvikelser.

Alexander Lukas, *Hannu Hanhi* på finska, används som en jämförelse med Kalle Anka. Han har alltid turen på sin sida, behöver inte arbeta för att försörja sig eller andra och behöver aldrig oroa sig över något. Han har en stadig samhällelig position, och beskrivs ofta att vara ”bättre” än Kalle Anka trots att han i slutet av berättelsen ändå ofta förlorar till Kalle Anka.

Onko niin että naapurimme ei ole tarvinnut kohdata sotia ja muita katastrofeja vuosisatoihin. En pysty sanomaan tällä hetkellä sitä, että onko Ruotsilla taas Hannu Hanhen valttikortti. (Kommentar till Loula 22.5.2020) [44]

Ruotsi todennäköisesti selviää tästä kisasta selvänä voittajana ja Suomi jää totuttuun tapaan naapurilleen kakkoseksi. (Kommentar till Pelli 5.5.2020) [45]

Jämförelsen mellan Finland och Sverige målas ofta upp i dessa termer. Finland är den underlägsna kämparen, som försöker sitt bästa och kämpar för sin existens då Sverige, som en etablerad nation, inte behöver göra det. Det ser ut som att Sverige alltid har bra tur även om Finland har förberett sig inför en kamp. Detta kan ses även i ishockey (Pietilä 2019, 47) där Sverige alltid uppfattas ha turen på sin sida, och det är turen som används för att bortförklara en eventuell förlust.

I och med att Sverige beskrivs vara en *hannuhanhi* förflyttas dessa egenskaper även till Sverige-bilden. Då Finland är Kalle Anka som anses vara protagonisten och den karaktär som man ska heja på, blir Sveriges roll att vara antagonisten. Sverige vinner guld då Finland förlorar silver. I diskussionen kring pandemiresponser beskriver en stor del av kommentarerna en förväntning på att förlora i slutet. Sverige har säkert ändå valt rätt, och kommer i slutet att vinna oberoende hur bra Finlands situation ser ut att vara just nu. Då Finland började minska på begränsningarna under sensvåren 2020 publicerades artikeln ”*Rajoitusten purkaminen kohti Ruotsin tilaa ei tarkoita, että ”Ruotsi oli koko ajan oikeassa”*” av Pelli (5.5.2020), som är främst avsedd som en kritik mot de svenska myndigheterna som tolkade situationen som ett bevis på att de gjort rätt. Samtidigt kan man se samma anda i kommentarerna under andra artiklar som publicerades före Pellis artikel.

7.7 Varumärket Sverige

Suomalaiset erehtyivät ottamaan pohjoismaiset arvot tosissaan; ruotsalaiset tekivät niistä maabrändin. Vähän kärjistäen tietysti, onhan tämä nettikommentti. (Kommentar till Pelli 21.4.2020) [46]

Diskussionen berör ofta värderingar och normer som tillskrivs Sverige. I kommentarer som ovan syns en uppfattning om Sverige som ett land som värdesätter sin image framöver allt. Detta upprepas inte bara i kommentarerna utan även i flera artiklar.

I artikeln ”*Ruotsissa laivayhtiöt toivovat muutosta maan imagoon: ”On ironista, että Ruotsin halu olla avoin yhteiskunta on muuttanut yhteiskunnan eristyneeksi”*”

beskrivs en betoning på image redan i rubriken. Denna artikel är den sista artikeln som är med i materialet, och en betoning på diplomati har nu börjat bli en del av diskussionerna. I andra artiklar beskrivs värderingarna bakom Sveriges image mer subtilt, men de kan läsas mellan raderna. I kommentarerna har skribenterna en mer tydlig beskrivning.

[...] länsimaalainen demokratia, feminismin ja ihmisoikeuksien luvattu maa Ruotsi [...] (Kommentar till Sirén 22.5.2020) [47]

Sveriges image anses bygga på en hänsyn till demokrati, feminism, jämlikhet och människorättigheter. Dessa kopplas till de så kallade ”nordiska värden”, medan Sverige har setts vara den som fört fram dessa värden till den internationella arenan. I diskussionen kan man trots detta se en sorts cynism gentemot Sveriges uppriktighet. Detta kan kopplas till Lukkas (2011) enkätundersökning där termer som ”fake, plastisk, falsk och ytlig” användes av unga finländare för att beskriva svenskhet. Samma teman kring uppriktighet beskrivs även av Majander (2020) som en viktig faktor i den finska politiska uppfattningen av Sverige under 1900-talet.

Man kan se en stark förändring i vissa skribenters uppfattning om Sveriges image. Andra kommenterare beskriver detta som något oundvikligt; att pandemiresponsen beskriver den verkliga Sverige bakom den marknadsförda imagen. Samma uppfattning kan ses även i diskussionen kring klassamhället, som också anses representera sanningen bakom en finslipad mask.

Ruotsalaisesta äärihumanistisena pidetystä yhteiskunnasta paljastui yllättävä julmuus. (Kommentar till Pelli 5.5.2020) [48]

Miten kehtaavatkin puhua Ruotsin maakuvasta ja imagosta? Eihän niitä koronatilastoja millään imagojumpalla saa muutettua. (Kommentar till Timonen 24.6.2020) [49]

Den 15.6.2020 publicerades en artikel (Parkkinen 15.6.2020) kring Sveriges utrikesminister Ann Lindes kommentarer om de andra nordiska ländernas fortsatta begränsningar gällande trafiken över de svenska gränserna. I den beskrivs hur hon är orolig över att dessa begränsningar skadar nordiskt samarbete och lämnar efter sig ”djupa spår”. Hon var även orolig över att den negativa internationella

uppmärksamheten som Sveriges pandemirespons har väckt kommer att leda till minskade investeringar i Sverige och i minskad export.

Ruotsissa aletaan tosin olla huolissaan kriisin vaikutuksista kansainväliseen Ruotsi-kuvaan. Hallitus piti vastikään tiedotustilaisuuden ulkomaisille medioille, jossa korostettiin, etteivät tehdyt toimenpiteet nyt niin dramaattisesti eroa muista Pohjoismaista. (Kommentar till Pelli 21.4.2020) [50]

Taas kerran on todettava, kuinka hyviä ruotsalaiset ovat markkinoimaan. Musta todistetaan valkoiseksi. Ei ihme, että ruotsalaiset saavat tavaraa kaupaksi menen tullen. (Kommentar till Sirén 26.5.2020) [51]

Internationell marknadsföring av Sverige bilden beskrivs i detta sammanhang som något negativt. Det beskrivs i termer som används för att ljuga, de svenska myndigheterna försöker finslipa och modifiera statistik för att upprätthålla den positiva Sverige bilden som marknadsförts tidigare. Det ”milda och omtänksamma landet” (Kommentar till Pelli 3.4.2020) som Sverige har tidigare uppfattas som skiljer sig ändå från den uppfattning kommenterare har fått av Sverige under pandemin. Här uppfattas den fortsatta upprätthållningen av den gamla imagen som något falskt.

Ruotsi on menettänyt pysyvästi mahdollisuutensa esiintyä uskottavasti jonkinlaisena maailman omatuntona. Oikeastaan Ruotsi pitäisi asettaa syyteeseen rikoksesta ihmisyyttä vastaan sen takia miten tietoisesti se on uhrannut ihmisiään talouden vuoksi. (Kommentar till Pelli 5.5.2020) [52]

8. Hotet från väst

Utöver en diskussion kring värderingar och normer inom både Sverige och Finland kan man även se en diskussion om Sverige som ett hot mot Finland. I detta kapitel

analyseras dessa kommentarer och artiklar med syfte att besvara den tredje forskningsfrågan: *Hurdan är hotbilden som Sverige utgör i materialet?*

8.1. Hotbilden

Ruotsin ja Suomen suhtautuminen koronaviruskriisiin tuo esiin lähinaapurien erot. Vaikka kummankin maan päämäärä on sama, Suomi varautuu nyt uhkaan lännestä. (Ledare 31.3.2020) [53]

Ledaren från 31.3.2020 är en av de första artiklarna som är med i materialet och beskriver redan från början ett historiskt beslut, nämligen stängningen av den gemensamma gränsen med Sverige. Sveriges pandemisituation beskrivs som ett hot, och för att bekämpa den måste gränsen stängas för att reglera mängden svenskar i Finland och minska risken av smittning av finska resenärer. Ledaren ställer frågan: hur kommer den varma relationen mellan Finland och Sverige klara av denna distansering?

Utöver debatten mellan människoliv och ekonomi var det vanligaste temat som syns i materialet den hotbild som Sverige skapade med sin pandemirespons. I hela materialet kan man se denna oro över den svenska strategin, även då den byter form från oro över öppna gränser och svensk turism till ilska över den svenska utrikesministers utlåtande över de stängda gränserna. Den svenska gränsen stängdes den 19.3.2020 och var stängt under hela den tidsperiod som analyseras i denna avhandling. Nödvändig gränsövergång var tillåten vid Torneå-Haparanda för arbete, hälsa och andra vägande skäl.

Diskussionen kring Sverige och svenska resenärer i Finland baserar sig främst på två områden, Torneå-Haparanda och Åland där Torneå-Haparanda är överrepresenterad. Utöver detta anses kryssningar mellan länderna vara ett stort hot mot Finland. Svenska kryssningsturister ses ha "förorenat" kryssningsbåtarna, och därmed blir även finska kryssningsresor farliga. I kommentarerna eftersöktes kryssningar som var trygga för finländare, det vill säga kryssningar som inte hade svenska resenärer.

Uudenmaan lääni laitettiin kiinni, ulkorajat kiinni ja Lapin matkailijat häädettiin pois, mutta nyt annetaan Haaparanta - Tornio rajan vuotaa ja kaikki työ menee nyt hukkaan kansalaisten suojelemiseksi. (Kommentar till Tiainen 29.3.2020) [54]

Retoriken om att gränserna läcker, ”*rajat vuotaa*”, används ofta i relation till invandring av olika grupper som anses vara ickeönskvärda. Begreppet används ofta av olika nationalistiska eller populistiska partier. Under pandemins gång kom begreppet även att beskriva risken kring turism och utländska resenärer i Finland. Gällande Sverige ansågs öppna gränser och fri rörelse av svenskar vara ett stort hot för de mindre vårdstrikten i både Åland och Lappland men även för finländare i allmänhet.

Toivottavasti Suomen viranomaiset ovat varautuneet siihen vaihtoehtoon, että Ruotsin terveydenhuollon romahtaessa ruotsalaisten maltti saattaa kuitenkin loppujen lopuksi pettää ja he panikoivat. Jos Suomen epidemia tilanne on silloin merkittävästi parempi, voi ruotsalaisia yrittää tänne Suomeen ”turvaan”. (Kommentar till Sirén, Paulavaara 4.4.2020) [55]

En hänsynslös invandring till Finland av både svenska turister och sverigefinnar ansågs under våren 2020 utgöra en risk. I det tidiga materialet sågs den som en risk som borde bekämpas med alla möjliga medel. Dessa tankar kan kopplas ihop med katastrofretoriken. Sveriges strategi beskrevs med begrepp som oansvarfull (*edesvastuuton*), vårdslös (*leväperäinen*) och självisk (*itsekäs*). Risken av spridningen av viruset från Sverige drabbade inte enbart finländare men även andra länder.

Me täällä Eestissä olemme tehneet lähes kaiken, mitä voi tehdä taudin kukistamiseksi, ja samaan aikaan Ruotsissa kuvitellaan että voitaisiin saada aikaan laumasuoja. [...] Me emme todellakaan halua maahamme tartuttajia Ruotsista [...]. Toivon myös, että teidän hallitus siellä Suomessa kykenisi myös pitämään Ruotsin rajan kiinni. Muuten tauti alkaa levitä tänne Suomen kautta. (Kommentar till Sirén 22.5.2020) [56]

Den 22.5.2020 publicerades en artikel kring den svenska gränsen (Loula 22.5.2020) där Mika Salminen från THL, Institutet för hälsa och välfärd, beskriver att de finska gränserna kunde öppnas i olika takt för olika grannländer. Han beskriver att svenskar

har större sannolikhet att sprida viruset än finländare, och att turism till Sverige är en risk för finländare.

En vecka senare publicerades artikeln ”*Vaasalaislääkäriin mukaan kaikki Pohjanmaan viime viikkojen tartunnat ovat Ruotsista*” (Sirén 26.5.2020) där Vasa centralsjukhus överläkare Juha Salonen beskriver situationen i Österbotten, där alla konstaterade fallen under den senaste månaden var spårade till Sverige. Sirén använder i flera ställen i artikeln språk som stöder uppfattningen av Sverige som en risk, och skriver detta även rakt ut.

Under maj och särskilt juni börjar diskussionen i kommentarerna beröra svenska turister. Flera artiklar målar upp bilden på dem som möjliga smittade som utgör en risk för finländare. I juni publiceras flera artiklar som diskuterar den svenska reaktionen på finska begränsningar.

I juni 2020 publicerade Aftonbladet en artikel (Cantwell 7.6.2020) där svenskar i Torneå-Haparanda beskriver att de känner sig kränkta av de finska begränsningarna och tänker stämma den finska staten för de skador som gränsnedstängningen orsakat. Löytömäki (10.6.2020) publicerade en artikel kring detta och beskriver att det är intressant att det är enbart Finland som blir utpekad av de svenska medierna trots att de andra nordiska länderna har liknande begränsningar på Sverige. Samma ekas i kommentarer under resten av juni.

Ruotsi ei kykene kostamaan norjalle, tanskalle se ei uskalla paremman sijannin takia joten kohteeksi tulee jäämään suomi. Taloudellinen kosto tulossa, sen tarkoitus on laittaa suomi anomaan armoa ruotsalaisten edessä. (Kommentar till Parkkinen 15.6.2020) [57]

Hotet ses därmed inte bara som en ökad smittorisk men även ett fortsatt agg. Denna syn diskuterades i en allt större skala då artikeln ”*Ruotsin ulkoministeri pelkää koronarajoitusten vahingoittavan Pohjoismaiden yhteistyötä*” publicerades (Parkkinen 15.6.2020), där den svenska utrikesministern Ann Linde beskriver att hon är rädd att såren, som uppkommit då de nordiska gränserna fortfarande hålls stängda för svenska medborgare, inte kommer läkas på en lång stund.

Fantastista uhrautumista ja peiteltyjä uhkauksia ruotsalaisilta.
(Kommentar till Parkkinen 15.6.2020) [58]

Ruotsin ulkoministeri pelkää koronarajoitusten vahingoittavan Pohjoismaiden yhteistyötä. Ei se yhteistyö vahingoitu ellei Ruotsi aio sitä vahingoittaa kostoksi muille. Toivottavasti Ann Linden lausunto ei ollut uhkaus. (Kommentar till Parkkinen 15.6.2020) [59]

On naurettavaa että Ruostin pää-, sisä-, ja ulkomisterit kiukuttelevat kun muut Pohjoismaat ei halua leikkiä Ruotsin kanssa. Uhkailevat että jopa pohjoismainen yhteistyö voi kärsiä. Sveriges sak är inte vår. (Kommentar till Mäkinen 19.6.2020) [60]

Den svenska responsen på stängda gränser framställs som barnsliga raserianfall som döljer verkliga hot mot det nordiska samarbetet. Språket som används i debatten i kommentarerna lyfter upp denna barnslighet. Ingen vill så att säga leka med Sverige, som valt en annan strategi än de andra. Man kan även se en nästan föraktfull ton i vissa kommentarer som bottnar sig i en överlägsenhet över Sverige. Detta är i sig inte så förvånande i narrativen där Finland är alltid underlägsen Sverige, och enligt dessa skribenter har Finland i detta fall ”vunnit” både ekonomiskt och moraliskt i responsen till pandemin.

8.2. Historia och krig

Ruotsi on ollut parisataa vuotta suojassa suurilta kriiseiltä. Tämän vuosituhanen alkajaisiksi Ruotsi ehti ajaa alas sekä puolustusvoimansa että muuta kriisivalmiuttaan. (Ledare 31.3.2020) [61]

Covid-19-pandemin har ofta jämförts med ett krig. Detta är delvis på grund av dess utsträckning men även för att den störtat vardagsverkligheten in i en ”ny normal” som

berör alla i ett samhälle. Pandemin, liksom kriget, har en så stor utsträckning att det inte går att undvika den.

Krig är ingenting obekant för Finland, och detta återspeglas även i hur olika artiklar och kommentarer beskriver pandemiresponsen. Försörjningsberedskapscentralen var involverad i en stor skandal under våren 2020 (STT 2021), men försörjningsberedskapslagen hyllas ändå i kommentarerna och även i artiklarna. Den anses vara både en symbol för beredskap för framtida kriser och en påminnelse av tidigare kriser. Finlands historia med både Sverige och särskilt Ryssland anses vara tillräckliga motivationer för att upprätthålla detta system som anses vara en symbol för trygghet.

I Sverige finns ingen liknande lag, och Sverige har avvecklat sin krisberedskap under 2000-talet. Både Försvarsmakten och andra krisberedskaper har körts ner, och detta har ofta lyfts fram i diskussionen om Sveriges pandemirespons. Särskilt bristen på skyddsutrustningar för sjukvårdspersonal och tillgången till mediciner i Sverige under våren 2020 diskuterades ofta.

Kaikesta tästä heijastuu se tosiasi, ettei Ruotsi ole kohdannut mitään vakavaa kriisiä kolmeensataan vuoteen. Siinä ajassa varovaisimmatkin valtionjohtajat kääntyvät perusteettomiksi optimisteiksi. Ja sitten alkaa lepsuilu ja pullamössökausi.
(Kommentar till Heiskanen 11.4.2020) [62]

Försvarsberedskapens avveckling beskrivs ofta som en svaghet som sedan jämförs med situationen i Finland. Finland har ett större handlingsutrymme i krissituationer. Samtidigt uppskattas de svenska myndigheterna som svaga inför kris, och som alltför optimistiska och slappa i sin reaktion till krissituationen. Detta återspeglas i den tidigare diskussionen kring konsensuskulturen, som kopplar den svenska diskussionskulturen och avvecklandet av försvaren med samma bekvämlighet och svaghet.

Varmuusvarastoja alasajo, apteekkiuudistuksen aiheuttamat ongelmat lääkehuololle sekä Ruotsin lain sopimattomuus ei-sotilaalliseen kriisiin. [...] Koko yhteiskunta ajattelee ei Ruotsiin voi tulla kriisiä tai sotaa. [...] Kriisivarustautumisessa täytyy olla

konkretiaa muutakin kuin kivat toiveet ja positiivinen asenne.

(Kommentar till Halminen 7.6.2020) [63]

”Positiv attityd och trevlighet” anses vara onödiga i krissituationer. Det att positiv attityd associeras med Sverige är inget nytt. I Lukkas (2011) enkätundersökning lyfts glädje, positiv attityd och trevlighet ofta fram som egenskaper som svenskar uppfattas ha. I samband med försvarsberedskap ses dessa attityder och egenskaper emellertid som negativa, även om de allmänt uppfattas som någonting väldigt positivt.

Sveriges pandemirespons ses även som en antydning på hur Sverige skulle reagera ifall stora kriser i framtiden skulle drabba Finland och Sverige.

Suomen on syytä jatkossa miettiä tarkkaan millaista puolustusyhteistyötä teemme Ruotsin kanssa. Koska mitä hyötyä on kumppanista, joka kriisin hetkellä vain odottaa housut nilkoissa, eikä omaa edes riittäviä lakeja reagointiin. (Kommentar till Heiskanen 11.4.2020) [64]

Försvarsgemenskapen mellan de nordiska länderna diskuteras i flera kommentarer, då pandemin ses som en övning på möjliga framtida krig med biologiska vapen. Skribenterna tolkar Sveriges pandemirespons som ett hot mot Finland, eftersom Sverige har visat sig vara svagt. Detta påminner om den historiska uppfattningen om Sverige som ett land som lovar mycket men agerar lite. Flera kommentarer beskriver en oro över Sverige och är tveksamma huruvida landet är att lita på i framtida kriser.

Jämfört med Finland anses Sverige ha haft turen på sin sida under de senaste århundradena, när Sverige har undgått de stora kriser som drabbat Finland. Den svenska optimismen ses därmed vara närapå naiv i krissituationer.

Ruotsissa luotetaan rohkeasti kansalaisten hyvään tuuriin, Suomessa ollaan ehkä sotakokemusten vuoksi vähän viisaampia. (Kommentar till Pelli 25.3.2020) [65]

Dessa tankar ekar samma uppfattningar som Majander (2020) tar upp, nämligen försvarsgemenskapet och samarbetet mellan länderna och den historiska bördan som ligger under ytan. Pandemiresponsen relateras till andra krissituationer i Finlands närhistoria som påverkar relationen mellan länderna även idag. Trots att Majander (2020) beskriver främst den politiska historien, kan man i läsarnas kommentarer se

samma teman som han tar upp. Detta pekar på att krigstrauman och dylika uppfattningar om Sverige lever kvar hos det finska folket.

Sveriges pandemirespons är därmed ingen fristående händelse, utan relateras till tidigare fakta, uppfattningar och känslor. Pandemiresponsen kommer därmed att förstärka gamla negativa uppfattningar om Sverige och har större räckvidd än ytliga observationer av enskilda svenskar. Trots att svenskarna är trevliga och ses som våra bröder, kan man faktiskt lita på dem i längden och särskilt i försvarsfrågor?

Sveriges hotprofil för Finland uppfattas därmed att inte vara någonting nytt, utan ett gammalt mönster som väckts till liv och repeteras genom historien. Det som materialet ekar har existerat redan under Vinterkriget, och det är bara krisens säregenskaper som är annorlunda. Huruvida detta är sant även på ett politiskt plan trots alla gemensamma utlåtanden är omöjligt att tolka på basis av detta material.

9. Diskussion och sammanfattning

Ruotsalaiset ovat meille ihan oikea veljeskansa ja yhteytemme on aito, ainutlaatuinen ja lämmin. (Kommentar till Pelli 21.4.2020)
[66]

I denna avhandling hade jag som syfte att undersöka den Sverigebild som skapas av både journalister och läsare i samband med rapportering av Sveriges pandemirespons på covid-19. Forskningsfrågorna för analysen var följande:

- 1) *Hurdan är Sverige bilden i artiklar och kommentarer som gäller Sveriges covid-19-pandemirespons?*
- 2) *Vad kan Sverige bilden säga om Finland och finsk identitet?*
- 3) *Hurdan är hot bilden som Sverige utgör i materialet?*

Dessa frågor har besvarats under analysen och diskuteras närmare i detta avslutande kapitel.

Gällande Sverige bilden har materialet försett undersökningen med en mängd information. Teman som behandlades i materialet är olika värderingar som anses vara viktiga för de finska läsarna och journalisterna, såsom diskussionen om människoliv samt om jämlikhet i det nordiska samhället.

Materialet var relativt kritiskt inställt till Sverige och landets covid-19-respons. Analysen kan uppfattas att vara kritisk, men på grund av bristen av positiva kommentarer och artiklar blev det material som analyserades styrt till en mer kritisk inblick in i uppfattningen om Sverige. Vissa enstaka varma och positiva kommentarer fanns, men eftersom de var så få kunde ingen omfattande analys byggas på basis av dem. Den mest neutrala inställningen till Sverige kunde hittas i ekonomidiskussionen, där Sverige målades upp i känslolokala men positiva termer. Här var Sverige en vinnare, en pionjär och framgångsrik, även om det var på bekostnaden av ”de nordiska värdena”.

Flera olika diskussioner beskriver Sveriges ”kalla” covid-19-respons som häpnadsväckande. Sverige bilden i detta material verkar skilja sig från den bild som tidigare existerat. Skribenter beskriver en oro över hur annorlunda Sverige agerat i jämförelse med vad de förväntat sig.

Samtidigt lyfts historia fram både som motivering av de svenska värderingarna och i de grundläggande stereotypierna som existerat. Det att Sverige och svenskar ofta anses ha turen på sin sida kan kopplas till Sveriges förmåga att undvika större kriser under de senaste århundradena. Klasssamhället kan kopplas ihop till nutida uppfattningar om hur relationen mellan finländare och svenskar har sett ut före 1808–1809 års krig. Tolkningarna bygger på en stadig grund av historiska uppfattningar.

Materialet ger en intressant inblick i finska uppfattningar om det svenska samhället. Trots att nätcommentarer kan vara delvis överdrivna och närapå karikatyrer av vardagsuppfattningarna, säger de mycket om Sverige bilden hos både journalister och vanliga finska medborgare.

Intressant är bland annat den misstro mot svenskarnas oppriktighet som dyker upp i materialet gång efter gång. Det finns en uppfattning om Sverige som ett land som döljer något mörkt och opassande bakom en mask av humanism och jämlikhet. Värden som anses vara positiva i allmänhet tolkas som nästan ondskefulla när det gäller Sverige. Jämlikheten blir knappast mera än ett varumärke, humanismen döljer

eugenisk historia och värderingar, sökandet av konsensus döljer diktatoriska egenskaper och optimism ter sig som svaghet.

Samtidigt finns en verklig oro över svenskarna själva. Retoriska uttryck som kopplas ihop med oförnuft finns rikligt i materialet, både från journalister och läsare. Det framställs som oförståeligt att det kan ha gått så hemskt till i grannlandet, att ingen protesterar och att svenskarna kan tro på ”förvrängd information”. Frågorna kring detta besvaras med olika motiveringar och förklaringar, men i grunden består majoriteten av diskussionen av ett försök att förstå.

Det finns verkliga dikotomier i materialet, vilket i sig inte är så förvånande med tanke på mängden skribenter. Svenskar beskrivs som trevliga, självsäkra, rika, rimliga, empatiska och solidariska. Samtidigt beskrivs de som svaga, överoptimistiska, naiva, kalla och alltför beredda att ge råd åt alla andra. Det svenska samhället anses vara styrt av tjänstemän medan politikerna bara är ansikten för policyförändringar, myndigheterna anses vara oförmögna att kontrollera samhället och oppositionen oförmögen att utmana regeringen.

Jämförelsen till Finland byggs upp både av explicita texter och av implicit information. I den ter sig Finland ofta som starkare, uppbyggt genom kriser och krig som har gjutit ett starkare folk. Samtidigt återspeglas gamla vanor i materialet, så som vanan av att jämföra sig med Sverige och att vara avundsjuk på den svenska turen och självsäkerheten. Särskilt i början av den observerade tidsperioden kan man finna flera skribenter, både journalister och läsare, som är säkra på att Sverige ändå har valt rätt strategi eftersom ”så gör de alltid”.

Sverige ses även av en del skribenter som ett civiliserat land medan finnarna är ”ett skogsfolk”. Sverige kan därmed styras med hjälp av rekommendationer medan man i Finland behöver förbud och tvångsåtgärder. Samtidigt existerar ändå en uppfattning om Sverige som ett samhälle utan kontroll, där avsaknaden av kriser har skapat ett slappt och bekvämt folk. Finland ses ha gått förbi Sverige särskilt gällande försvarsberedskap samt en allmän ”hårdhet och realism”.

Det är talande att begrepp som styrka och hårdhet värderas av läsarna och även delvis av journalisterna. Negativt känsloladdade ord används i samband med svaghet och mjukhet, vilka sedan används för att nervärdera den mildare responsen. Den finska regeringen beskrivs som empatisk och som att den förstår värdet av människoliv,

samtidigt som den tagit hårda policybeslut för landets och för medborgarnas bästa. Den svenska regeringen uppfattas som svag och bekvämlighetssökande trots att den svenska pandemiresponsen beskrivs som kall och kalkylerad. Det måste dock påpekas att kommentarerna inte är enhälliga gällande den finska regeringen, och några anser att den misslyckats totalt. Känsloladdade begrepp används för att både argumentera för Finlands egen pandemirespons och för Sveriges respons.

Det skulle vara enkelt att förklara analysresultaten med hjälp av banala fördomar, så som att den kronologiskt första delen av materialet återspeglar finsk avundsjuka på det svenska samhället medan den senare delen visar en finsk överlägsenhet över att äntligen ha rätt då Sverige har haft fel. Med finns visserligen en aspekt av båda, men det skulle ändå innebära en överförenkling. Det finns en äkta oro, en vilja att förstå och lära sig samt en vilja att hjälpa som under den observerade tidsperioden växer sig allt starkare.

Sverige som ett hot emot Finland uppfattas främst genom en lins av svaghet. Den slappa pandemiresponsen ses utgöra ett hot både nu och i framtiden. Under den observerade tidsperioden ansågs svenskar vara smittosamma, och äventyra den finska gynnsammare situationen som nåtts genom hårda offer. Sveriges pandemirespons anses också vara ett exempel på hur Sverige hanterar samhällskriser. Även det uppfattas som bekymrande med tanke på Finlands möjligheter att vid behov få hjälp från grannlandet. Den svenska utrikesministerns utlåtande om nordiskt samarbete uppfattas också som en hotelse, ett eko från tidigare svenska utlåtanden. Dessa hot förknippas med Sveriges förmodade sätt att se ned på Finland, vilket alltid väcker stora känsloreaktioner hos det finska folket, från medborgare till regering och president.

De åsikter som framförs i materialet handlar i första hand om svenska myndigheter. Det som sägs om myndigheterna gäller dock även Sverige som helhet, och svenskarna i allmänhet. Myndigheterna fungerar i detta fall som Sveriges och svenskarnas ansikte, och det som skrivs om dem kommer därmed att representera och förstärka finländarnas uppfattningar om hela nationen. Det uppstår intressanta motstridigheter i kommentarerna. Sverige uppfattas vara kallt och kalkylerande eftersom myndigheterna uppfattas vara sådana, men samtidigt uppfattas svenskar som varma och kära för finländare. Kommentarer pendlar med förvånande lätthet mellan mikro- och makronivån, och olika, ibland motstridiga, argumentationer kan sammanslås i

diskussionerna till nya argument för eller emot något. Oklart blir även relationen på uppfattningen om något som är enbart myndigheternas fel, och vad som är en egenskap hos det svenska folket. Vad kan förklaras med ”svenskheter” istället för byråkrati, och hur påverkar dessa varandra? Dessa frågor kunde behandlas närmare i framtida forskning där andra metoder kunde ge intressanta resultat.

Så som Petterson och Nurmela (2008) undersökning beskrev kan man även i mitt material se skillnader mellan de två länderna i hur man rapporterar om det andra landet. Finska medier är aktivt intresserade av Sverige och av dess strategi, och kommenterarna är väl insatta i både svensk politik, samhällsstruktur och historia. Samtidigt påpekas i flera artiklar att samma reaktioner inte finns i svensk media. Akademikern Ann-Catrin Östman (Löytömäki 10.6.2020) beskriver samma fenomen, och påpekar att en dylik asymmetri i reportage och intresse alltid har funnits.

En uppfattning om rasism i Sverige tas upp i Lukkas (2011) enkätundersökning, trots att den inte är vitt spridd bland respondenterna. I denna avhandlings material hittades ingen sådan uppfattning direkt, men relaterade fenomen diskuterades i kommentarerna och i en del av artiklarna. Särskilt vid diskussionen om klassamhället berördes både socioekonomiska faktorer och etnicitet omständligt. De lägre samhällsklasserna diskuteras i termer som etnicitet och värde, och genom denna diskussion kan man se att klassamhället och rasism uppfattas som starkt kopplade. Invandrarbakgrund ses i dessa diskussioner som en riskfaktor för smitta eftersom låglönearbetarna oftast inte har möjligheten att jobba hemifrån.

I en del diskussioner behandlas samhälls kontroll i Sverige. I dem tar man upp våldsamheter som delvis också kopplas ihop med invandring och etnicitet. Dessa diskussioner existerar även utanför det material som jag behandlat i denna avhandling, vilket tyder på att våldsamheterna i Sverige ses som relevanta också för Finland. Sverige blir på så sätt en varning inte bara i fråga om pandemin, men även när det gäller andra samhällsfrågor.

Det är inte förvånande att klassfrågan för många blev en anledning att diskutera den s.k. tvångssvenskan och det svenska språkets roll i det finländska samhället. Allt sedan 1800-talet och fennomanin har språket varit en viktig samhällsfråga i Finland. Detta kan för övrigt även ses i mängden forskning i just finlandssvenskheter, jämfört med den relativt sparsamma forskningen om finländarnas stereotyper av Sverige och

svenskarna. Även i denna avhandlings material väcker språkfrågan känslor och hetsiga diskussioner. Den fennomanska kampandan verkar inte ha försvunnit. Detta kunde väl uppfattas som en manifestation av välbekanta känslor av underlägsenhet i relation till väletablerade och rika Sverige som lett till det s.k. lillebrorskomplexet.

Av de fem retoriska uttrycken, som diskuterades närmare i kapitel 6.2, är alla representerade i materialet. De varierar i sin frekvens igenom den tidsperiod som behandlades. En fullständig och ingående tabell på dessa uttryck kommer inte att presenteras, men det går att beskriva allmänna trender.

Det allra vanligaste retoriska uttrycket är uttrycket för förlust, som relateras till att människorna bör bevara människoliv eftersom de är ”heliga” och bör ses som något som inte får offras. Det är inte så förvånande att sådan argumentation hittas främst i diskussionerna kring ekonomi kontra värdet på ett människoliv, men de kan även hittas i diskussioner om riksgränser där den finska tryggheten och rörelsefriheten representerar det heliga som man bör värna om.

Ett annat vanligt uttryck är skadligt eller farligt beteende, vilket förknippas med hälsa, välfärd och risker gentemot dessa värden. Detta retoriska uttryck kan förväntas vara representerat eftersom det handlar om värden och retorik kring pandemin och de risker som olika pandemirespons har. Relaterat till detta retoriska uttryck existerar även uttrycket för oförnuft då svenskar anses vara vilseledda av de svenska myndigheterna.

Det retoriska uttrycket för katastrof förekommer mera sällan än vad som kunde förväntas, men det används ändå särskilt i diskussioner om öppna riksgränser och om resenärer från Sverige. Det minst vanliga av dessa uttryck är berättigande, vilket förekommer i enstaka diskussioner kring klass och etnicitet.

Eftersom diskussionerna i första hand är anonyma, kan man svårigen säga hur ofta som det är samma kommenterare som återvänder till samma diskussioner och till diskussioner kring andra artiklar. I materialet kunde dock hittas särskilt en skribent som lämnade exakt samma kommentar under flera artiklar; man kan alltså anta att åtminstone en del av skribenterna återkommer både för diskussion i samma artikel och för nya diskussioner i andra artiklar.

Då kommentarerna är anonyma kan man även fundera på huruvida alla kommentarer är äkta åsikter, eller ifall en del är betalda åsikter som försöker föra fram en agenda och styra diskussionen och därmed även opinionen inom samhället. Det finns inga

bevis på att mitt material innehåller sådana kommentarer, och jag vill tro på autenticiteten i materialet. Det är dock viktigt att påpeka att möjligheten finns.

Diskussionen kring artiklarna kunde också flyta över till andra ämnen än det som artikeln beskrev. På grund av modereringen är även dessa artiklar åtminstone indirekt relaterade med antingen pandemin, Finland eller Sverige. Men eftersom diskussionen breder sig ut även ”utanför” artikelns tema kan man tolka att läsarna uppskattar möjligheten att fortsätta kommentera och diskutera. Skribenterna tycks alltså anse kommentarsfältet som ett fristående socialt utrymme som fyller ett specifikt behov. Det är omöjligt att i fråga om varje skribent säga vilket, men kommentarsfältet fyller troligen någon form av socialt behov. Diskussionerna anses som viktiga av dem som kommenterat. Artiklarna behandlade samhälleligt betydande debatter och ämnen, och gav en plats att diskutera dem med människor från andra sociala bubblor. Den uppfyller därmed åtminstone några av syften för ett socialt utrymme.

Kommentarsfält saknar trots detta vissa egenskaper som andra digitala sociala utrymmen har. Kommentarererna under artiklarna är på ett sätt statiska, trots att man kan svara på andra kommentarer. Svarkommentarer syns dock inte vid moderinlägget, utan först senare i flödet av kommentarer. Det blir därmed svårt att upprätthålla långa sammanhängande diskussioner, och andra kommentarer används främst som vidare motiveringar på den egna argumentationen. Majoriteten av kommentarer blir inte ens refererade till, utan existerar som enskilda påståenden. Därmed bildas det inga långvariga och intima dialoger mellan kommentarer.

Helsingin Sanomat har möjliggjort röstning av kommentarer, vilket kan ge en antydning om hur populära vissa åsikter är. Det är möjligt att rösta huruvida en kommentar är ”välargumenterad”, men på grund av att kommentarer visas i kronologisk ordning är det de första kommentarer som kommer att få flest röster. Röstningen är med andra ord förvriden till att gynna de första kommentarer, det vill säga de första läsarna för varje artikel, och jag har därför i min analys inte behandlat mängden röster. Jag anser därtill att den fortsatta kommenteringen är intressantare, eftersom analysen då kommer att gälla dem som aktivt har en så stark åsikt att de tar sig tid att kommentera, trots att inlägget kommer att fästa ett mindre antal ögonpar. Ju fler kommentarer existerar under en artikel desto mer kan man anta att majoriteten av deltagarna inte läst varje kommentar. Men ändå skrivs kommentarer, ofta till och med

flera dagar efter publiceringen av artikeln. Att få många röster kan visserligen uppfattas som ett tecken på validering och popularitet, men det är tydligt att kommenterarna inte motiveras främst av det.

Resultatet, och de teman och diskurser som existerar i materialet var inte särskilt förvånande om man följde med diskussionen under året 2020. Det som var förvånande var den kunskapsnivå och associationer som dök upp i materialet gång efter gång. Materialet bevisade, åtminstone personligen till mig, den höga kunskapsnivå som finländare har om Sverige och som Petterson och Nurmela (2008) beskrev i sin undersökning. De bevitnar om insikt i hur Sverige fungerar och återspeglar århundraden av uppfattningar och kunskap. Det går inte att undvika Sverige som en finländare.

Trots materialet var relativt kritiskt kunde man ändå se värmen i relationen. Kritiken emot Sverige baserade sig inte primärt på hat. Det fanns en stark vilja av att förstå grannen, samhället som ses ofta som en pionjär för Finland och en vägvisare för samhällelig tillväxt. Däri tror jag ligger styrkan i relationen mellan länderna och dess invånare. Sverige är fortfarande den allrakäraste fienden som man vill förstå och lära sig från, men då jämförelsen över ett århundrade sedan handlade om krig och vapen handlar den nuförtiden om kultur, opinioner och värderingar. Historia påverkar nutiden, särskilt i relationen mellan länderna, och den är svår att frigöra sig från. Trots detta, och trots allt det historiska och kulturella som dragits upp under analysen, är relationen till Sverige den starkaste och tryggaste Finland har.

Litteraturförteckning

Bergentz, Peter (2019) *Från tvångssterilisering till särskilt stöd – var lägger samhället ribban för godkänt?* Avhandling pro gradu i programmen i mänskliga rättigheter. Enskilda högskolan Stockholm.

Berger, Peter & Thomas Luckmann (1966) *The Social Construction of Reality – A Treatise in the Sociology of Knowledge*. London: Penguin Books.

Case, Clarence (1924) *Outlines of Introductory Sociology*. Harcourt, Brace.

Couldry, Nick & Hepp, Andreas (2017) *The Mediated Construction of Reality*. Polity Press: Cambridge.

Elmgren, Ainur (2008) *Den allrakäraste fienden – Svenska stereotyper i finländsk press 1918–1939*. Diss. Lund universitet. Lund: Sekel Bokförlag.

Esaiasson, Peter, Marina Ghersetti, Bengt Johansson & Jacob Sohlberg (2020) *Tilltron till myndigheter ökade under coronakrisen*. Tillgängligt på <https://www.gu.se/forskning/tilltron-till-myndigheter-okade-under-coronakrisen>.

[Hämtat 5.4.2020]

Fairclough, Norman (2003) *Analyzing Discourse – Textual Analysis for Social Research*. London: Routledge.

Fontanet, Arnaud & Simon Cauchemez (2020) “COVID-19 herd immunity: where are we?” *Nature Reviews Immunology* 20: 583–584.

Fuller, Richard C. & Richard R. Myers (1941) “The Natural History of a Social Problem” *American Sociological Review* 6 (3): 320-329.

Gill, Rosalind (2000) ”Discourse Analysis”. I Martin W. Bauer & George Gaskell (red.) *Qualitative Researching with Text, Image and Sound - A Practical Handbook for Social Research*. London: Sage Publications, 172-190.

Helsingin Sanomat (2020) *Artikkelien kommentointiohjeet*. Tillgängligt på <https://www.hs.fi/kommentit/art-2000006396703.html>. [Hämtat 1.10.2020]

Hjarvard, Stig (2013) *The Mediatization of Culture and Society*. Abingdon: Routledge.

Hodkinson, Paul (2017) *Media, Culture and Society - An Introduction*. Sage publications.

Hyypä, Aki (2020) *Nauran itseni tärviölle – Huumorin muodostuminen Aku Ankka-lehdessä*. Avhandling pro gradu i finska språket, Helsingfors universitet.

Kontturi, Katja (2017) Ankkafaniksi kasvetaan jo äidin kohdussa. *Sarjainfo*, 28–30.

Larsson, Philip (2015) *Att förstå tvångssterilisering idag: En genealogisk studie av människan genom tolkningen av tvångssteriliseringen från tidigt 1900-tal till 2014*. Avhandling pro gradu i samhällsvetenskap, Lund universitet.

Lassila, Anni (2020) *Helsingin Sanomat tavoittaa viikoittain jo kaksi miljoonaa lukijaa, kertoo tuore mediatutkimus*. Tillgänglig på <https://www.hs.fi/talous/art-2000006441771.html>. [Hämtat 11.4.2021]

Lindstrand, Kristina (2020) *Vad är skillnaden mellan vit och svart?* Tillgänglig på <https://modernpsykologi.se/2020/08/28/vad-ar-skillnaden-mellan-vit-och-svart/> [Hämtat 20.5.2021]

Lindström, Martin (2020) "The COVID-19 pandemic and the Swedish strategy: Epidemiology and postmodernism". *SSM – Population Health* 11. Tillgängligt på <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352827320302809>. [Hämtat 5.4.2020]

Lukka, Laura (2011) *Svenskar – hurdana är de? En enkätundersökning av nordiska ungdomars uppfattningar om svenskar och Sverige*. Avhandling pro gradu i nordiska språk för politices magisterexamen, Tammerfors universitet.

McDermott, Lisa (2018) "Online News Comments as a Public Sphere Forum: Deliberations on Canadian Children's Physical Activity" *International Review for the Sociology of Sports* 53 (2), 173-196.

Meeuwisse, Anna & Hans Swärd (2002) *Perspektiv på sociala problem*. Fallköping: Elanders Gummessons.

Opinionsnämnden för massmedier (2008) *Detta är opinionsnämnden för massmedier*. Tillgängligt på https://www.jsn.fi/sv/opinionsnamnden_for_massmedier/detta-ar-opinionsnamnden-for-massmedier/. [Hämtat 28.5.2021]

Opinionsnämnden för massmedier (2014) *Journalistreglerna*. Tillgängligt på <https://www.jsn.fi/sv/journalistreglerna/>. [Hämtat 28.5.2021]

Pettersson, Thorleif & Sakari Nurmela (2007) *Eri tapoja kohdata suuri elefantti - Suomalaisen ja ruotsalaisen kulttuurin vertaileva tutkimus*. Tillgängligt på <https://docplayer.fi/4761289-Thorleif-pettersson-ja-sakari-nurmela-eri-tapoja-kohdata-suuri-elefantti-suomalaisen-ja-ruotsalaisen-kulttuurin-vertaileva-tutkimus.html>. [Hämtat 5.4.2020]

Pietilä, Juhopekka (2019) ”KANSAA, NYT SAA HUUTAA!” *Kansalliseen identiteettiin vetoaminen jääkiekon maaotteluselostuksissa*. Opinnäytetyö viestinnän tutkinto-ohjelma, Oulun ammattokorkeakoulu

Ruiz, Carlos, David Domingo, Josep Lluís Micó, Javier Diaz-Noci, Koldo Meso & Pere Masip (2011) ”Public Sphere 2.0? The Democratic Qualities of Citizen Debates in Online Newspapers”. *The International Journal of Press/Politics* 16 (4), 463-487.

Sanoma media (2020) *Helsingin Sanomat*. Tillgängligt på <https://media.sanoma.fi/suunnittelijan-tyokalut/mediatiedot/helsingin-sanomat>. [Hämtat 5.4.2020]

Seegerberg, Tim & Bengt Johansson (2020) *Stabilt samhällsförtroende bland svenskar i 30 år* Tillgängligt på <https://www.forskning.se/2020/04/09/stabilt-samhallsfortroende-bland-svenskar-i-30-ar/> [Hämtat 5.4.2020]

STT (2021) Huoltovarmuuskeskus voitti miljoonien eurojen maskikauppakiistan Tiina Jylhän yhtiötä vastaan Virossa. Tillgängligt på <https://yle.fi/uutiset/3-11873918> [Hämtat 21.11.2021]

Summanen (2020) *Hieman yli puolet kansasta pitää hallituksen työtä onnistuneena* Tillgängligt på <https://www.verkkouutiset.fi/hieman-yli-puolet-kansasta-pitaa-hallituksen-tyota-onnistuneena/#49817ebb>. [Hämtat 5.4.2020]

Swanljung, Magnus (2020) *Riksdagen godkände beredskapslagen – kräver klarare besked om när man kan tvångsinkalla sådana som har vårdutbildning* Tillgängligt på <https://svenska.yle.fi/artikel/2020/03/18/riksdagen-godkande-beredskapslagen-kraver-klarare-besked-om-nar-man-kan>. [Hämtat 5.4.2020]

Viitanen, Ville (2017) *Ankkakielen meemit – analyysi Aku Ankan suomennosten adaptaatioperäisestä aineksesta*. Avhandling i kommunikationsvetenskap, Tammerfors universitet.

World Health Organization (2020) *Coronavirus disease (COVID-19): Herd immunity, lockdowns and COVID-19*. Tillgängligt på <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/herd-immunity-lockdowns-and-covid-19>. [Hämtat 4.7.2021]

Bilaga 1: Översättning av materialet

Kapitel 7.2.1

[1] Strategin som Sverige valde, att bygga upp en kontrollerad flockimmunitet, är slutligen den enda strategin som är den bästa både mänskligt och ekonomiskt.

[2] Några tusen döda är ett litet pris att betala, ifall Sveriges nationalekonomi kommer att räddas med hjälp av denna politik.

[3] Jag kan tänka mig att de svenska ekonomisterna har räknat att det är ett plus att de äldres vård- och pensionskostnader kommer att sjunka betydligt.

[4] Hur kan det vara att jag inte kan se det geniala i Sveriges strategi, även ur ekonomins synpunkt. [...] Det enda sättet med vilken den svenska strategin kunde möjligen hjälpa ekonomin är att fixa befolkningspyramiden och minska på pensionskostnaderna. Men det verkar vara en väldigt tvivelaktig metod att fixa den ekonomiska situationen.

Kapitel 7.2.2

[5] Förstås försvarar de i Sverige den valda linjen genom att utvärdera den som framgångsrik enligt vilken som helst markör, till exempel på basis av flockimmunitet och ekonomi.

[6] Ansvaret har förflyttats totalt från myndigheterna till privatpersoner. Den som insjuknar allvarligt, eller till och med dör, är själv ansvarig för det eftersom hen inte har följt myndigheternas råd.

[7] Sverige med Folkhälsomyndigheten i spetsen har på en gång bestämt sig att fixa befolkningsstrukturen. Förstås kan man få besparingar när alla åldringar har dött. Bland dem är invandrarna, de som jobbat hårt och på grund av det haft dålig hälsa när de gått i pension, överrepresenterade.

[8] Jag slår vad om att en större del av befolkningen än som skulle våga erkänna det inte alls bryr sig om de äldre. Det allmänna trycket i Sverige mot hanteringen av krisen verkar vara obefintligt.

[9] Jag undrar huruvida den svenska regeringen och Folkhälsomyndigheten skulle vänta lika lugnt på att nå en naturlig flockimmunitet, ifall medelåldern för dem som insjuknat och dött skulle vara 30 år och inte över 70 år så som det är nu?

[10] Den svenska linjen är klar; ekonomin värderades högre än människornas hälsa. Så som i Britannien i början. Och i USA och Brasilien hela tiden. Kapitalism mot demokrati.

[11] Sverige håller på med ett makabert socialt experiment – låt oss se hur många kommer att dö, när vi inte gör något åt det! Man har vetat runtom i världen för hundratals år att den enda effektiva bekämpningen emot smittosamma sjukdomar är att isolera sig. De lärdomarna är fritt fram att använda sig av – även för svenskarna som nu tror sig veta något nytt och revolutionerande i saken.

[12] Ifall Sverige medvetet gör det här, kan man då kalla den valda strategin för den slutliga lösningen på försörjningskvotsfrågan?

Kapitel 7.2.3

[13] En förvånande grymhet har avslöjats i det svenska samhället, som tidigare ansetts ha varit extremt humanistiskt. Ifall man känner till Sveriges historia, är detta kanske ändå inte så förvånande.

[14] Var det inte just i Sverige där man efter det senaste kriget steriliserade tusentals av sådana personer som man inte ville att skulle reproducera? Även nu är det de gamla som dör, de som inte är av nytta till ett vackert och hälsosamt samhälle [...]

[15] Sverige har en lång tradition i att rensa bort de svaga. Världens första rasbiologiska institut grundades i Sverige. [...] i eugenikprogrammet mellan åren 1935–1975 steriliserade Sverige ungefär 63 000 personer som de ansåg vara olämpliga.

[16] Smått nazistiska idéer är förstås accepterade i Sverige, där personer tvångssteriliserades ännu på 70-talet [...]

[17] Sverige låter det naturliga urvalet göra sitt arbete. Då de äldre och de svaga blir borttagna, kan man bespara enormt och ge en utmärkt startposition för en ekonomisk tillväxt. Hur kommer det sig att man tänker på 1900-talets Tyskland.

[18] Jag skulle inte vilja leva i ett sådant samhälle där allas själ och liv inte värderades lika. Diskussionen börjar likna den i Tyskland under 1940-talet.

Kapitel 7.2.4

[19] ”Nu är ju människoliv viktigare än pengar” sagt dessutom med en sådan övertygelse, säger en hel del av talaren. Det är ett fänigt och populistiskt påstående som man kan höra från politiker, men som faktiskt antyder på att talaren förstår ingenting av hur samhället faktiskt fungerar.

[20] Det är så tröttsamt med att höra det gamla gnället om ekonomi vs. hälsa/människoliv. Försök hitta något bättre att argumentera för. Det är två saker som går hand i hand, eller trodde du att vårt vårdssystem hålls i liv med hjälp av den helige ande? [...] Det är inte frågan om ekonomi vs. människoliv, utan människoliv vs. människoliv. Det har de förstått i Sverige, och jag hoppas att samma visdom och framsynthet kunde så småningom börja sippra till den här sidan av Östersjön.

[21] Ekonomin är det som påverkar samhällets hälsa mest. Om man inte tror det lönar det sig att bekanta sig med hur arbetslöshet och konkurser påverkar drogmissbruk, depression, integriteten av familjer och självmord.

Kapitel 7.3

[22] Den första upprörda mediareaktionen på en stor skala sågs först i onsdags, då den populära NRJ radiopresentatören Adam Alsing (51) dog på grund av covid-19-sjukdomen. Då en journalist frågade om saken uttryckte även statsminister Löfven sina kondoleanser till Alsings anhöriga.

[23] [...] Sverige är ett klassamhälle som inte själv var framgångsrik i kolonialiseringen, men som kunde utnyttja den på andra sätt. Det ”smutsiga arbetet” som invandrarna har gjort har haft en otroligt viktig roll i utvecklingen av landets stabilitet och rikedomar.

[24] ”[...] Av en finländsk person som bor i Sverige krävs det att hen pratar svenska. Även då man är på läkarbesök krävs det att finländaren pratar svenska, eftersom man

får en anmärkning om man pratar engelska. Den här sortens behandling av dem som pratar främmande språk fokuseras särskilt på finländare, eftersom svenskarna är medvetna om att man behöver studera lite svenska i finska skolor.

[25] [...] de etniskt mångfaldiga lokalvårdarna för bussfirmor, dagishjälpredorna eller busschaufförerna, som nu inte kan skydda sig från viruset. För dem representerar de som skålar på Södermalms terrasser den typ av white privilege, som syns direkt då man bara lite skrapar på ytan av det svenska samhället.

[26] Det strikta svenska klassamhället håller överklassen lugn för i värsta fall har de tillgång till respiratorer i privata sjukhus.

Kapitel 7.4

[27] En riktig diskussion om corona i Sverige har varit nästan obefintlig. Olika röster har dämpats utan diskussion, konsensus baserar sig på den auktoritära åsikten Tegnell har (inte på vetenskaplig fakta). Tegnell har betett sig som en liten kung, [...]

[28] [...] Löfvens regering har orsakat en massdöd av medborgarna, genom att ha gömt sig bakom Tegnells rygg [...]

[29] Jag tror ärligt att [den finska] presidentens och oppositionens hårda attityd gällande de strikta begränsningarnas nödvändighet gav regeringen en ryggrad. De kunde då följa de råd som experterna gav gällande strikta begränsningar, och det är bra så. Jag anser att det var inte så i Sverige, utan där styrde konsensuskulturen på grund av Tegnells aktioner.

[30] Jag anser att de svenska myndigheterna, med Doktor Tengele i spetsen, har problem med att läsa statistik samt att se sig själv i spegeln.

[31] Den här svenska aktionen kan väl beskrivas som en strategi, men i grund och botten tror jag att det handlar främst om en beklaglig och kännetecknande vilja att söka konsensus och en oförmåga att göra svåra beslut.

[32] Det här är en bra indikation på vad den svenska diskussionskulturen faktiskt betyder: diktatur av den som är mest orubblig. Om en inte ger in, så måste alla andra också tycka lika som den här envisa typen så att man kan få ett enhälligt beslut.

[33] Den största skillnaden mellan Sverige och Finland är att den senare behövde förnya sin grundlag samtidigt med alla andra kristidslagar, eftersom dessa alltid måste vara ”laddade med avtryckaren färdig”. [...] Sverige har inte haft samma behov på att förnya sig. I skuggan av kronan och Finland har man kunnat förlita sig på att inga sådana kriser skulle anlända på svensk mark, som man inte kunde lösa med hjälp av diskussion och konsensus.

Kapitel 7.5

[34] Situationen utanför vårdanstalterna i Sverige ser ut att vara utmärkt, inte enbart lovande. Flockimmuniteten verkar ha börjat fungera. Så blir det när man agerar på vetenskapens villkor och låter experter leda.

[35] Sverige har alltid haft orsak till att skryta om sin politiska kultur, som förlitar sig starkt på verifierade fakta och forskningsresultat. Nu tar den skenheliga stormakten illa upp när samma sätt att fatta beslut används emot dem.

[36] Det har funnits hur mycket information som helst, till exempel på basis av vad som har gjorts och fungerat i olika asiatiska länder. Det har bara inte alls dugt för svenskarna.

[37] Inga vanliga Sverige-klichéer verkar vara träffande just nu, förutom auktoritetstron och pressen på konsensus. Dessa får den vanliga medborgaren att ta Tegnells sida, trots att hans argument börjar vara svaga och även förvrängda.

[38] Att sträva efter flockimmunitet på basis av ekonomin var ett politiskt beslut, vars beslutfattare var tydligen tjänstemän och eventuellt bara en man. Oberoende är det regeringen som tar det slutliga ansvaret för detta. Tjänstemännen är ju totalt oavsättbara oberoende av hur stora misstag de gjort.

[39] För en åskådare verkar de demokratiskt valda beslutsfattarna [i Sverige] vara rent ut sagt löjliga. Tjänstemannakåren styr så som under tsarväldet. En minister kan säga något i en tv-direktsändning, därefter en tjänsteman som står bredvid direkt kan säga att ”vi gör inte så”.

[40] Jag kan inte tro att de skulle ha bestämt sig i Sverige för att stänga ner samhället, eller att de ens kunde hålla samhället delvis stängt eller öppet. Det är ju ett öppet samhälle. Det här är mer en fråga om att Sverige inte kan kontrollera sitt samhälle, och därmed kan de inte stänga det.

Kapitel 7.5.1

[41] HS berättade tidigare, att en flockimmunitet inte är något Sverige officiellt strävar efter. Men från myndigheternas yttranden kan man antyda att de hoppas på att antikropparna skulle hjälpa med att bromsa ner epidemin.

[42] Man ska inte tro på flockimmuniteten. Det är samma som om brandkåren, när de anlärt till ett brinnande hus, skulle meddela ”det är ingen poäng att börja släcka branden förrän den har nått stensockeln”

Kapitel 7.6

[43] Svenskarna, som kan förlita sig på sin stabila historia, är som Alexander Lukas som alltid landar på sina fötter.

[44] Är det faktiskt så att vår granne inte har behövt bemöta krig och andra katastrofer i flera århundraden. Jag kan inte säga huruvida Sverige igen har fått Alexander Lukas’ trumfkort.

[45] Sverige kommer ändå troligen att klara sig i denna tävling som en klar vinnare, och Finland kommer som vanligt att bli tvåa.

Kapitel 7.7

[46] Finländarna misstog sig och tog de nordiska värden på allvar; svenskarna skapade ett varumärke av dem. Lite tillspetsat förstås, det här är ju en nätkommentar.

[47] [...] Sverige, det utlovade landet för västerländsk demokrati, feminism och människorättigheter [...]

[48] En förvånande grymhet har avslöjats i det svenska samhället, som tidigare ansetts extremt humanistiskt.

[49] Hur täcks de prata om Sverige-bilden och landets image. Man kan ju inte förändra coronastatistiken med hjälp av att försöka ändra på landets image.

[50] De börjar vara oroliga i Sverige om hur krishanteringens påverkar Sverige-bilden. Regeringen höll just en pressbriefing för internationell media, där det betonades att de svenska åtgärderna ju inte är så dramatiskt olika jämfört med resten av Norden.

[51] Man måste igen erkänna hur bra svenskarna är på att marknadsföra. Svart bevisas vara vitt. Det är inte så konstigt att svenskarna kan sälja vad som helst.

[52] Sverige har permanent förlorat sin chans att företräda som ett slags världens samvete. Sverige borde faktiskt ställas inför rätta för de brott landet gjort emot mänskligheten på grund av att det så medvetet offrat sina medborgare för att rädda ekonomin.

Kapitel 8.1

[53] Det hur Sverige och Finland har reagerat till coronakrisen lyfter fram skillnaderna mellan grannländerna. Även om båda länderna har samma slutmål förbereder Finland sig nu på ett hot från väst.

[54] Nylands län stängdes, utrikesgränserna stängdes och resenärerna i Lappland vräktes bort men nu låter man Haparanda-Torneå gränsen läcka och all det arbete som gjorts för att skydda medborgarna slängs överbord.

[55] Jag hoppas att de finska myndigheterna har förberett sig på möjligheten att när den svenska sjukvården kollapsar, kan det svenska tålmodet brista och de kan panikera. I en situation där den finska epidemin är märkvärdigt lindrigare kan svenskar försöka hitta ”skydd” i Finland.

[56] Vi här i Estland har gjort närapå allt som vi kan för att kväva sjukdomen och samtidigt tror de i Sverige att de kan lyckas med att få till en flockimmunitet. [...] Vi vill faktiskt inte ha smittosamma svenskar in i vårt land [...]. Jag hoppas också att er regering kan hålla gränserna stängda. Annars börjar sjukdomen spridas hit genom Finland.

[57] Sverige kan inte hämnas åt Norge, den vågar inte hämnas åt Danmark på grund av dess bättre position, så därmed kommer Finland att vara målet för hämnden. En ekonomisk hämnd är på väg, och dess syfte är att få Finland att be om nåd inför svenskarna.

[58] Fantastiskt sätt att se sig själv som ett offer samt dolda hot från svenskarna.

[59] Den svenska utrikesministern är rädd för att coronabegränsningarna kommer att skada det nordiska samarbetet. Samarbetet kommer inte att skadas, ifall inte Sverige skadar det som en hämnd mot de andra länderna. Jag hoppas att Ann Lindes utlåtande inte var ett hot.

[60] Det är skrattretande att Sveriges stats-, inrikes- och utrikesministrar gnäller att de andra nordiska länderna inte vill leka med Sverige. De hotar att det nordiska samarbetet kan lida av det här. Sveriges sak är inte vår.

Kapitel 8.2

[61] Sverige har varit skyddat mot stora kriser i några hundra år. I början av detta årtusende hann Sverige avvecklade sin försvarsmakt och annan krisberedskap.

[62] Allt det här återspeglar det att Sverige inte har blivit drabbat av någon allvarlig kris i tre hundra år. Under en sådan tidsperiod blir även de försiktigaste ledarna grundade optimister. Och då blir man hjälplös och börjar slöa.

[63] Avvecklandet av beredskapslager, de problem som omregleringen av Sveriges apoteksmarknad orsakade för läkemedelsförsörjningen och den svenska lagens olämplighet inför andra kriser än krig. Hela samhället tänker att Sverige inte kan drabbas av kriser eller krig. I krisberedskapen måste man ha något annat konkret än enbart trevliga önskemål och positiv attityd.

[64] Finland har orsak till att tänka noggrant hurdant försvarssamarbete som vi kommer att ha i framtiden. För vad är nyttan av en kamrat som i en krissituation bara står med byxorna nere och har inga tillräckliga lagar för att reagera på något.

[65] I Sverige förlitar de sig modigt på att medborgarna kommer att ha bra tur, i Finland är vi kanske lite smartare på grund av våra krigserfarenheter.

Kapitel 9

[66] Svenskarna är för oss ett verkligt brödrafolk och vår relation är äkta, unik och varm.

Bilaga 2. Tidningsartiklarna i kronologisk ordning, hämtat 11.4.2021

25.3.2020, uppdaterad 26.3.2020 Pelli, Petja. ”Ruotsi pitää ravintolat ja hiihtokeskukset auki ja suhtautuu tilanteeseensa optimistisesti – Näin Suomen ja Ruotsin toimet eroavat toisistaan” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006452612.html>.

26.3.2020 Timonen, Vilma. ”Ruotsissa koronavirukseen kuollut 66 ihmistä, määrä nousi vuorokaudessa 24:llä” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006453782.html>.

29.3.2020 Tiainen, Antti ”Ruotsissa ei pyritä rajaamaan koronaepidemiaa Suomen tavoin ja nyt lääkärit kertovat huolensa rajan yli leviävistä tartunnoista” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006457210.html>.

31.3.2020 Ledare ”Ruotsin ja Suomen suhtautuminen koronaviruskriisiin tuo esiin lähinaapurien erot” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000006459208.html>.

3.4.2020 Pelli, Petja ”Tukholman kenttäsaairaala otetaan nyt käyttöön, kuolleita 333 – Miksi Ruotsi suhtautuu kuolinlukujen jyrkkään kasvuun niin rauhallisesti?” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006463187.html>.

4.4.2020 Sirén, Vesa & Päivi Paulavaara ”DN: ”Ruotsissa koronaan kuolevat tullaan laskemaan tuhansissa”, varoittaa pääministeri Stefan Löfven” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006464058.html>.

5.4.2020 Sirén, Vesa ”Ruotsin hallitus esittää nyt poikkeusvaltuuksia: korkea kuolleisuus pakottaa täyskäännökseen” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006464854.html>.

11.4.2020 Heiskanen, Reetta ”Pääministeri Löfven: Ruotsin varautuminen koronapandemiaan ei ole ollut riittävää” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006472418.html>.

11.4.2020 Pelli, Petja ” Ruotsi uskoo selviävänsä koronasta muita paremmin ”hyvän kansanterveyden” ansiosta – Suomessa on yli miljoona riskiryhmiin kuuluvaa ihmistä” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006471765.html>.

15.4.2020 Pelli, Petja ”Yli 20 ruotsalaistutkijaa vaatii mielipidekirjoituksessaan Ruotsia siirtymään Suomen linjalle – tutkijoiden mukaan maan strategiassa on sivuutettu kaksi asiaa” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006475693.html>.

17.4.2020 STT-TT ”Ruotsin valtionepidemiologi: Ruotsi lähellä laumasuojan vaikutusta, hoivakotien tilanne edelleen ongelmallinen” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006477096.html>.

21.4.2020 Pelli, Petja ” Eniten koronakriisissä on yllättänyt Ruotsin kyky katsoa pois päin kuolleistaan” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006481667.html>.

29.4.2020 Hannula, Tommi ” Maailman terveysjärjestön koronavirusjohtaja: Ruotsin linja voi olla malli uudelle normaalille” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006491738.html>.

30.4.2020 Sirén, Vesa ”Vaihtuuko ihmetys Ruotsin koronalinjasta ihailuun?” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006493608.html>.

3.5.2020 Pelli, Petja ” Ruotsin terveydenhoitoa pyöritetään nyt kriisivaihteella, mutta kauanko niin jaksetaan jatkaa? Kaksi lääkäriä kertoo, minkälaisen paineen alla Tukholmassa tehdään töitä” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006495035.html>.

5.5.2020 Pelli, Petja ”Rajoitusten purkaminen kohti Ruotsin tilaa ei tarkoita, että ”Ruotsi oli koko ajan oikeassa”” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006497656.html>.

18.5.2020 Pelli, Petja ”Ruotsi valitsi koronaviruksen torjunnassa lievemmat rajoitukset, mutta talous on ottamassa yhtä kovan iskun kuin Suomessa” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/talous/art-2000006510834.html>.

19.5.2020 Hakala, Pekka ” Ruotsin edellinen valtion epidemiologi arvostelee jyrkästi maan valitsemaa linjaa: ”Yhteiskunnan sulkeminen kuukaudeksi olisi antanut meille aikaa”” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006513237.html>.

22.5.2020 Loula, Pihla ””Tälle ei mitään voi” – Rajojen avautuessa Ruotsin tilanne saattaa aiheuttaa Suomelle terveysriskin, sanoo THL:n Mika Salminen HS:lle” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006516195.html>.

22.5.2020 Sirén, Vesa ” Ruotsi nousi maailman ykköseksi väkilukuun suhteutetuissa viikon koronakuolemissa, mutta yksi maan johtavista rokotteiden asiantuntijoista antaa silti toivoa” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006516380.html>.

26.5.2020 Sirén, Vesa ” Vaasalaislääkärin mukaan kaikki Pohjanmaan viime viikkojen tartunnat ovat Ruotsista – Lausunto sinetöi ruotsinsuomalaisen perheen päätöksen perua Suomen-lomansa” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006519900.html>.

3.6.2020 Pelli, Petja ”Ruotsin koronakonsensus särkyi” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006527984.html>.

7.6.2020 Nissinen, Elina ” Ruotsidemokraattien puheenjohtaja vaatii pääepidemiologi Anders Tegnellin eroa” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006532880.html>.

7.6.2020 Halminen, Laura ” Hallituksen koronatoimien arvostelu yltyy Ruotsissa – Lopputulos on katastrofi, on aika tehdä johtopäätöksiä, sanovat oppositiojohtajat” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006533037.html>.

10.6.2020 Loula, Pihla ” THL: Jos Suomi olisi valinnut Ruotsin tien, koronavirukseen olisi kuollut jo yli 2 500 ihmistä” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006536414.html>.

10.6.2020 Löytömäki, Simo ”Aftonbladet: Suomessa yllytetään koronakriisin takia ruotsalaisvihaan – Yliopistonlehtori: ”Yksinkertainen tapa tehdä lehteä”” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006536931.html>.

12.6.2020 Pelli, Petja ” ”En minäkään ottaisi vastaan ruotsalaisia, jos olisin muut maat” – Näin tukholmalaiset kommentoivat Suomen rajapäätöstä” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006539823.html>.

13.6.2020 ”mielipide” ”Ruotsalaisia ei voida vielä päästää Suomeen” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000006539685.html>.

15.6.2020 Parkkinen, Sonja ”Ruotsin ulkoministeri pelkää koronarajoitusten vahingoittavan Pohjoismaiden yhteistyötä – viruksen torjunnassa ”maaottelutunnelma”” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006541552.html>.

16.6.2020 Vainio, Sara ” Koronatoimet purivat Suomessa paremmin kuin THL osasi odottaa – ”Yksi oppi meille on katsoa naapurimaata Ruotsia”, sanoo Mika Salminen” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006542409.html>.

19.6.2020 Mäkinen, Vesa ””Olisin odottanut, että meidät otetaan avosylin vastaan, mutta ei” – Ulkosuomalaisten mökkeily Suomessa aiheuttaa jopa sukuriitoja koronapelon takia” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006546147.html>.

24.6.2020 Timonen, Vilma ” Ruotsissa laivayhtiöt toivovat muutosta maan imagoon: ”On ironista, että Ruotsin halu olla avoin yhteiskunta on muuttanut yhteiskunnan eristyneeksi”” Tillgänglig på <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006551531.html>.